

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

Instituția Națională de
SALA DE LECTURĂ

**IMPLICATIILE
PROGRESULUI TEHNIC**

**ASUPRA
PRODUCTIVITĂȚII**

În spiritul tradiționalelor legături de caldă prietenie și bună vecinătate,
al dorinței de aprofundare a conlucrării multilaterale

*Vizita de prietenie a tovarășului Nicolae Ceaușescu,
împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu,
în R. S. F. Iugoslavia*

Importantă contribuție la extinderea tradiționalelor relații de prietenie și colaborare româno-iugoslave

NOUA întâlnire la nivel înalt prilejuită de vizita de prietenie întreprinsă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu în țara vecină și prietenă în zilele de 12—13 aprilie a.c., la invitația președintelui Prezidiului Republicii Socialiste Federative Iugoslavia, tovarășul Mika Špiljak și a președintelui Prezidiului Comitetului Central al Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia, tovarășul Dragoslav Markovici, se înscrie ca o contribuție de mare însemnătate la extinderea tradiționalelor relații de prietenie și colaborare dintre țările și popoarele noastre, reprezentând totodată un aport constructiv la afirmarea principiilor buneii vecinătăți, a cauzei păcii și înțelegerii în Balcani, în Europa și în întreaga lume.

Primirea caldă și manifestările de stimă rezervate înalților soli ai poporului român, convorbirile purtate și întreaga desfășurare a vizitei au reafirmat ca trăsături definitorii ale relațiilor bilaterale continuitatea și trăinicia legăturilor de prietenie, punând în evidență, încă o dată, importanța deosebită a frecvențelor întâlniri și convorbiri la nivel înalt între conducătorii de partid și de stat din cele două țări.

Subliniind această idee, tovarășul Nicolae Ceaușescu declara în timpul vizitei: „Aș dori să menționez faptul că întâlnirile desc, din ultimii aproape 20 de ani, dintre conducătorii noastre de partid și de stat au avut o mare însemnătate în ridicarea nivelului relațiilor dintre partidele și popoarele noastre“. În același sens, conducătorii de partid și de stat ai Iugoslaviei au dat o înaltă apreciere tradiției îndelungate și continuității întâlnirilor la nivelul cel mai înalt, care, așa cum sublinia tovarășul Mika Špiljak, au devenit „o practică normală și o parte componentă a relațiilor noastre de vecinătate“. Evaluând dimensiunea și semnificația relațiilor româno-iugoslave, tovarășul Dragoslav Markovici aprecia la rîndul său că „aceste raporturi corespund intereselor popoarelor noastre, ale partidelor noastre și, în același timp, au o importanță mult mai largă, pentru pacea și colaborarea internațională“.

Sintetizînd rezultatele rodnice ale convorbirilor purtate, Comunicatul privind vizita de prietenie a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu în Republica Socialistă Federativă Iugoslavia, se referă la problematica amplă abordată, la schimbul de opinii cu privire la dezvoltarea colaborării bilaterale, precum și asupra celor mai importante și actuale probleme internaționale.

În cadrul convorbirilor, un loc important l-au ocupat problemele dezvoltării colaborării economice și promovării acesteia, în mod deosebit ale cooperării industriale pe termen lung. În acest sens s-a constatat existența unor largi posibilități, precum și a interesului comun al celor două țări pentru dezvoltarea cu succes a colaborării reciproc avantajoase. Conferind un pronunțat caracter de lucru recentei întâlniri la nivel înalt, convorbirile oficiale desfășurate cu acest prilej au permis un amplu schimb de păreri în legătură cu mersul construcției socialiste în cele două țări, cu rezultatele obținute în dezvoltarea economico-socială și cu preocupările actuale și de viitor ale României și Iugoslaviei.

Preocuparea comună de a dezvolta și adînci pe baze reciproce avantajoase colaborarea economică româno-iugoslavă pornește de la faptul că economiile în plină dezvoltare ale României și Iugoslaviei, sporirea potențialului lor industrial, tehnic și științific oferă în mod obiectiv posibilități de extindere a relațiilor economice. Ținînd seama de aceste condiții, de direcțiile prioritare ale programelor de dezvoltare economico-socială ale ambelor țări, în cadrul convorbirilor a fost accentuată necesitatea de a asigura perspective stabile colaborării bilaterale, de a se acționa pentru intensificarea cooperării industriale pe termen lung, în primul rînd în domeniul cum sînt industria energetică, chimică, metalurgică, electronică, constructoare de mașini, care să conducă la creșterea volumului schimburilor economice bilaterale.

O importanță deosebită a fost acordată rolului care revine Comisiei mixte româno-iugoslave de colaborare economică și tehnico-științifică, stabilindu-se ca organele de resort, ministerele de specialitate din cele două țări să examineze căile concrete de extindere mai puternică a schimbu-

rilor economice, a colaborării și cooperării bilaterale. În acest context a fost relevată necesitatea de a se trece la pregătirea unui acord-program de lungă durată, care să dea o largă perspectivă colaborării și cooperării economice dintre țările noastre. De asemenea, în cursul vizitei s-a evidențiat necesitatea adîncirii colaborării în domeniul științei și tehnicii, învățămîntului și culturii, precum și în alte domenii de interes comun.

Extinderea în perspectivă a relațiilor de colaborare pe multiple planuri între țările și popoarele noastre se îmbină, firesc, cu hotărîrea privind dezvoltarea în continuare a legăturilor de colaborare dintre Partidul Comunist Român și Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia, care, îndeplinind rolul de forțe politice conducătoare, își aduc contribuția, prin relațiile strînse dintre ele, la întărirea prieteniei dintre cele două țări.

Orizontul larg de probleme abordate cu prilejul recentei vizite întreprinse de tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu în R. S. F. Iugoslavia a inclus, ca și cu alte prilejuri, un larg schimb de opinii asupra evoluțiilor în viața internațională, atestînd încă o dată vocația unei participări active, prin luări de poziție și propuneri constructive, la rezolvarea celor mai acute probleme cu care este confruntată lumea contemporană.

Manifestîndu-se îngrijorarea profundă față de înrăutățirea situației internaționale ca urmare a politicii de forță și de amenințare cu forța, de intensificare fără precedent a cursei înarmărilor și preocuparea privind situația deosebit de gravă creată în Europa, în cursul convorbirilor s-a subliniat că problema fundamentală a epocii noastre o constituie înțelegerea cursei înarmărilor și trecerea la dezarmare, în primul rînd la dezarmarea nucleară. În actuala situație, o importanță primordială o prezintă, în concepția României socialiste, a președintelui Nicolae Ceaușescu, oprirea amplasării rachetelor americane în Europa precum și a contramăsurilor Uniunii Sovietice, reluarea tratatelor sovieto-americane de la Geneva. În aceste împrejurări este necesar ca toate țările europene să-și intensifice eforturile pentru a determina oprirea actualului curs al politicii internaționale. Situate în regiunea Balcanilor, România și Iugoslavia acordă o mare importanță dezvoltării relațiilor de colaborare și înțelegere, afirmînd și cu prilejul recentelor convorbiri voința de a acționa pentru transformarea Balcanilor într-o zonă a buneii vecinătăți, a păcii și colaborării, fără arme nucleare.

Examinînd situațiile conflictuale, stările de criză existente în diferite regiuni ale globului, atît România cît și Iugoslavia și-au reafirmat poziția consecventă pentru rezolvarea pe cale pașnică a acestor conflicte, pentru soluționarea tuturor problemelor litigioase exclusiv pe calea tratatelor. Între problemele care necesită soluții radicale figurează înrăutățirea situației economice a țărilor în curs de dezvoltare, agravată de creșterea dobînzilor, situație pe care președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, o compara cu o bombă cu efecte sociale de amploare, ceea ce impune cu stringență așezarea pe o bază nouă a relațiilor internaționale economice și financiare, inclusiv a politicii de credite și dobînzii.

Noul dialog la nivel înalt româno-iugoslav, care prin rezultatele sale, prin problematica abordată, constituie nu numai o expresie a prieteniei tradiționale între cele două țări vecine, ci și o contribuție reală și constructivă la afirmarea cauzei păcii și înțelegerii în Balcani, în Europa și în întreaga lume are un larg ecou pe plan internațional, atestat de ampla reflectare a acestui eveniment de către presa și celelalte mijloace de informare din diferite țări. Exprimîndu-și cu îndreptățită mîndrie, prin numeroase telegrame adresate secretarului general al partidului, unanima apreciere și profundă satisfacție pentru rezultatele rodnice ale vizitei de prietenie întreprinse de tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu în R.S.F. Iugoslavia, întregul nostru popor își manifestă adevărate fierbinte la politica partidului și statului, ferma angajare de a întîmpina împlinirea a patru decenii de la actul istoric de la 23 August 1944 și Congresul al XIII-lea al partidului cu noi succese în dezvoltarea patriei socialiste.

Ioachim SILVESTRU

O nouă etapă în dezvoltarea calitativă a economiei

PUTERNICA ÎNZESTRARE cu forțe de producție a economiei țării noastre, maturizarea relațiilor de producție, rod al dezvoltării de patru decenii sub conducerea înțeleaptă a partidului, exigențele impuse de noua etapă a făuririi societății socialiste multiflateral dezvoltate și necesitatea trecerii României, la sfârșitul cincinalului în curs, în rândul țărilor mediu dezvoltate, impun sarcini superioare și mult sporite în ceea ce privește accentuarea laturilor calitative și sporirea aportului factorilor intensivi ai creșterii economice — sarcini ample fundamentate în documentele de partid: Congresul al XII-lea, Conferința Națională din 1982, recente hotărâri de partid, în indicațiile date de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la ședința Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. din luna februarie a.c. și la Plenara C.C. al P.C.R. de la sfârșitul lunii martie. Toate acestea se află în concordanță deplină cu obiectivul fundamental al cincinalului 1981—1985, cu cerințele afirmării cu putere a revoluției tehnicoștiințifice, accelerării trecerii la o nouă calitate și ridicării pe o treaptă și mai înaltă a gradului de bunăstare și civilizație a întregii națiuni.

În aprecierea mărețelor înlăptuirii de pînă acum, a caracteristicilor dezvoltării din primii ani ai cincinalului în curs, precum și a direcțiilor de urmat, trebuie însă evaluate realist rezultatele, analize temeinic situațiile concrete și luate cele mai indicate măsuri de perfecționare a activității în toate domeniile, așa cum de altfel cerea tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din 21—22 martie a.c. „Subliniind cu îndreptățită mîndrie marile realizări, nu putem trece însă cu vederea unele lipsuri care au continuat și anul trecut... Trebuie să tragem învățămintele corespunzătoare sît din rezultatele pozitive — și să generalizăm tot ceea ce s-a dovedit bun — cit și din lipsurile, minusurile care s-au manifestat. Să acționăm cu toată hotărîrea pentru ridicarea nivelului activității corespunzător sarcinilor puse de Congresul al XII-lea, în vederea asigurării înlăptuirii neabătute a Programului partidului de făurire a societății socialiste multiflateral dezvoltate și de înaintare spre comunism“.

Este meritul eroicele noastre clase muncitoare, condusă de Partidul Comunist Român, că înaintarea rapidă și pe un front foarte larg în dezvoltarea economiei după Congresul al IX-lea, cu deosebire în deceniul 1970—1980, a permis țării noastre să parcurgă mai multe etape de dezvoltare economico-socială chiar în condițiile grele din ultimii ani cînd, odată cu manifestarea crizei energetice și accentuarea crizei economico-financiare pe plan mondial, au apărut unele contradicții și dereglări pe plan intern. Referindu-se la această situație în cuvîntarea rostită la aceeași plenară tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că „Rezultatele obținute în dezvoltarea generală a patriei demonstrează, cu puterea de netăgăduit a faptelor, forța economiei noastre, superioritatea orînduirii socialiste, capacitatea creatoare a clasei muncitoare, a țărânimii, a intelectualității, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, a întregului nostru popor de a învinge orice greutăți, de a asigura mersul ferm înainte al României pe calea socialismului și comunismului“.

Chiar în acest context internațional dificil, mulți din indicatorii economiei din primii trei ani ai cincinalului pe care-l parcurgem au fost superiori celor din anii precedenți și s-au încadrat în prevederile stabilite. Este astfel semnificativ faptul că față de anul precedent, în 1983 producția industrială reprezenta 105%, volumul transporturilor cu mijloace de transport de folosință generală 102%, volumul total al comerțului exterior 101,4%, al investițiilor din economia națională 102,9%, iar venitul național — cel mai expresiv indicator calitativ la nivel macroeconomic 103,4%, bază pe care și veniturile bănești ale populației de la sectorul socialist s-au majorat numai în 1983 cu 5,1%.

Totuși în general ritmurile înregistrate nu s-au ridicat la nivelul posibilităților oferite de dotarea tehnică, experiența și pregătirea forței de muncă din țara noastră, fapt pentru care sarcinile prevăzute pentru anul în curs sînt superioare celor din anii anteriori, dar, în același timp, deplin realiste deoarece „Trebuie să spunem — sublinia secretarul general al partidului

nostru la Plenara C.C. al P.C.R. din 14—15 noiembrie 1983 — că prevederile planului pe anul 1984 se întemeiază pe existența bazei materiale și tehnice, a forței de muncă de care dispunem, că aceste ritmuri sînt pe deplin în concordanță cu realitatea și forța economiei noastre naționale.“

În aprecierea trăsăturilor dezvoltării economiei românești în cincinalul în curs, avem în vedere caracteristica ritmului creșterii economice ca parametru de maximă sinteză și efect al acțiunii conjugate și interdependente a unei multitudini de factori de natură subiectivă și obiectivă în unitatea laturilor lor cantitative și calitative, în cadrul cărora, forța de muncă se impune ca principală făuritoare a bogăției materiale și spirituale. „Este bine cunoscut de către toată lumea — reamîntea tovarășul Nicolae Ceaușescu — că, oricît de mari ar fi bogățiile materiale ale unei țări, ele capătă o valoare reală numai atunci cînd intervine munca omului, cînd ele sînt valorificate.“

Aportul forței de muncă la dimensiunile creșterii economice depinde în mod hotărîtor de eficiența cu care aceasta este consumată, respectiv de productivitatea muncii. Astfel, productivitatea socială a muncii (calculată prin raportarea volumului venitului național de 654,5 mld. lei în 1983 și 508,7 mld. lei în 1980 la cel al populației ocupate, în aceiași ani, de 10 460 mii persoane și respectiv, 10 350,1 mii persoane) a fost mai mare în 1983 față de 1980 de 1,273 ori. În industrie, ramura de bază a economiei care participă cu cca 60% în structura venitului național și cu cca 65% în produsul social — productivitatea muncii (numai în industria republicană calculată pe baza producției marfă) era în 1983 față de anul 1982 de 102,7%, ceea ce a făcut posibil ca pe această bază să se obțină cca. 70% din sporul de producție marfă realizată.

Dacă avem în vedere că față de anul 1980 în 1983 venitul național era mai mare cu 1,2866 ori, productivitatea muncii cu 1,2731, reiese că din sporul venitului național realizat în primii trei ani ai cincinalului în curs (de 145,8 mld. lei), cca 95,8% s-a datorat creșterii productivității muncii. Din acest punct de vedere, situația este pozitivă evidențînd preponderanța factorului intensiv al creșterii economice; cu toate acestea eficiența cu care a fost consumată forța de muncă nu este considerată satisfăcătoare. De aceea, potrivit legii planului unic de dezvoltare economico-socială, în anul 1984 în industria republicană, productivitatea muncii, calculată pe baza valorii producției marfă, va trebui să sporească cu 8% — plafon minim (ritm de cca 3 ori mai ridicat față de cel realizat în 1983), iar în activitatea de construcții montaj calculată pe baza producției de construcții montaj cu 6,5%.

Contribuția forței de muncă la dimensiunile producției și ale productivității muncii în cincinalul în curs și posibilitatea aplicării în practica socială a cunoștințelor dobîndite în procesul instruirii profesionale depind în mod hotărîtor, însă, de gradul de înzestrare a muncii cu tehnica nouă. Așa se explică efortul susținut de investiții făcut, care a determinat ca în anul 1983 volumul de investiții să fie de cca 232 mld. lei, ceea ce a reprezentat 110,2% față de 1980; investiții care, adăugate la cele din anii anteriori, au făcut ca fondurile fixe din dotarea economiei noastre naționale să ajungă la cca 2300 mld. lei, din care 60% puse în funcțiune numai în ultimii 10 ani.

Pornind de la necesitatea eliminării lipsurilor din domeniul investițiilor, secretarul general al partidului nostru sublinia la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. din 7—8 februarie a.c. că „trebuie să luăm măsuri hotărîte pentru a realiza planul de investiții. Nu trebuie să mai existe vreun sector unde să nu se realizeze planul de investiții“. Sporirea substanțială a volumului fondurilor fixe pe seama efortului financiar făcut a determinat ridicarea gradului de înzestrare tehnică a muncii pe o persoană ocupată (calculată prin raportarea volumului fondurilor fixe la cel al populației ocupate de la 180 mii lei la 210 mii lei, adică cu 122%); aspecte care evidențiază crearea în țara noastră a unui aparat de producție puternic, modern și diversificat, avînd în vedere că numai în anul 1982 (potrivit ultimelor date statistice) industria deținea 44,6% construcțiile 4,3%, agricultura 10,8%, iar transporturile și telecomunicațiile 13,0% din totalul fondurilor fixe.

Relevant este faptul că între progresul tehnic exprimat sintetic prin ridicarea gradului de înzestrare tehnică a muncii cu fonduri fixe și sporirea eficienței cu care este utilizată forța de muncă se stabilește un raport care își găsește expresia în creșterea mai accentuată a eficienței înzestrării tehnice față de dotarea tehnică a muncii. Și sub acest aspect, în economia țării noastre s-au obținut rezultate bune. Avem în vedere faptul că, potrivit calculelor, în timp ce înzestrarea tehnică a muncii a fost mai ridicată în 1983 față de 1980 cu circa 121,9%, productivitatea muncii era mai mare cu 127,3%. Se poate aprecia că dacă înzestrarea tehnică s-ar fi menținut la nivelul anului 1980, pentru ca venitul național să reprezinte 128,7% în 1983, ar fi trebuit să lucreze în economie un număr de 13 320,6 mii oameni ai muncii, ceea ce ar fi presupus o creștere cu 127,3% a populației ocupate (egală practic cu sporul de productivitate a muncii din perioada respectivă). În realitate, au lucrat doar 10 460 mii oameni ai muncii, ceea ce înseamnă că pe seama creșterii productivității s-a obținut o economie de 2 860,3 mii persoane.

Deși productivitatea socială a muncii a înregistrat o creștere însemnată în 1983 față de 1980, în schimb sporirea eficienței înzestrării tehnice a muncii (calculată prin raportarea volumului venitului național la cel al fondurilor fixe) este mult sub nivelul oferit de creșterea dotării tehnice cu 21,9%, ceea ce reflectă o insuficiență preocupare pentru valorificarea deplină a resurselor pe care le oferă introducerea largă a progresului tehnic, modernizarea continuă a fondurilor fixe.

Pozitiv este totuși faptul că indicii de utilizare prevăzută în planul național unic pe anul 1983 a crescut la unele grupe de mașini-unelte de bază pentru prelucrarea metalelor și la alte instalații tehnologice specifice unor ramuri industriale; ca urmare însă a unor deficiențe și lipsuri el s-a situat sub nivelul planificat. Nu întâmplător, așadar, conducătorul partidului și statului nostru considera că: „Problema productivității muncii începe cu buna organizare a fluxului de producție, cu folosirea la maximum a mijloacelor moderne de producție pe care le avem, cu introducerea de noi mijloace de mecanizare și automatizare”¹⁾.

O incontestabilă importanță în ceea ce privește buna utilizare a fondurilor fixe este efectuarea la timp a reparațiilor curente și capitale, a graficelor de revizie și întreținere, exploatarea cu maximum de randament și la capacitatea maximă a utilajelor, retransferarea și reintroducerea în circuitul productiv a fondurilor nefolosite în unele întreprinderi, comasarea utilajelor pe suprafețe cât mai reduse și scurtarea astfel a fluxurilor tehnologice etc. Cu atât mai necesare sint aceste măsuri cu cât, potrivit calculelor, din sporul productivității sociale a muncii pe o persoană ocupată în economia țării noastre de 13 420 lei în 1983 față de 1980, 80,8% a revenit ridicării gradului de dotare tehnică a muncii cu fonduri fixe și numai 19,2% creșterii eficienței utilizării progresului tehnic: aspecte care întăresc concluzia anterioară privind preponderența cu 4,2 ori a factorului extensiv, respectiv al sporirii (80,8% față de 19,2%) volumului fondurilor fixe.

Luind în considerare situația semnalată sub acest aspect cât și sarcinile mobilizatoare de viitor, în Programul pe etape adoptat în această direcție se prevede o sporire a productivității muncii față de anul 1980 în 1985 cu 41%, în 1987 de 1,7 ori, iar în 1990 de peste 2 ori.

Pentru înfăptuirea mobilizatoarelor sarcini privind eficiența cu care este consumată forța de muncă trebuie să se acționeze cu precădere în direcții ca: extinderea și generalizarea progresului tehnic care în perioadele respective vor deține o pondere de 52, de 53,5 și respectiv 55% din sporul de productivitate prevăzută; perfecționarea organizării producției și a muncii; ridicarea calificării și perfecționarea pregătirii profesionale; îmbunătățirea activității de normare a muncii. Tot în direcția creșterii productivității muncii, așa cum a reieșit din analiza cuprinzătoare din cadrul ședinței Comitetului Politic Executiv a C.C. al P.C.R. din februarie a.c., va trebui acționat ferm pentru: asigurarea folosirii la capacitatea maximă a fondurilor de producție existente; îmbunătățirea asistenței tehnice pe toate schimburile de lucru; modernizarea tehnologiilor de fabricație; creșterea gradului de mecanizare și automatizare a proceselor de producție, introducerea în fabricație a unor produse noi cu consumuri reduse de manoperă etc.

În aprecierea caracteristicilor dezvoltării economiei noastre naționale în cincinalul în curs, trebuie acordată, deopotrivă, atenție modulului cum sint folosite și valorificate resursele de materii prime și energetice; cu atât mai mult cu cât, în structura producției și a produsului social, ponderea cheltuielilor materiale este mare și în creștere, ajungând la 62,6% în 1982 față de 59,5% în 1980, iar numai în industrie la 66,5%. Din această cauză, ponderea venitului național în produsul social s-a diminuat, fiind numai de 37,4% în 1982 comparativ cu 40,5% în 1980, iar cheltuielile materiale de producție pe 1 leu venit național (calculate prin raportarea fondului de înlocuire de 1 051,5 mld.

lei în 1982 și 742,2 mld. lei în 1980 la venitul național de 628,8 și respectiv 508,7 mld. lei) erau de 1,672 lei comparativ cu 1,451 lei, ceea ce a însemnat un spor de 1,146 ori.

Este drept că asupra cheltuielilor materiale de producție și respectiv, asupra produsului social acționează tendințe contradictorii. În esență, pe măsura creșterii productivității muncii ca urmare a înzestrării tehnice, în paralel cu tendința de sporire a cheltuielilor materiale în produsul social, acționează și aceea de micșorare a lor — situație specifică unei economii eficiente. Așadar, trecerea la dezvoltarea intensivă se realizează nu printr-un consum sporit de materiale, ci prin ridicarea gradului de valorificare a acestora. Și în această privință, în cincinalul în curs s-au obținut rezultate pozitive atestate, printre altele, de faptul că în 1983 cheltuielile de producție la 1 000 de lei producție marfă în industria republicană erau de 854,6 lei, adică cu 5,2 lei mai reduse față de aceleași realizări ale anului anterior, iar pe seama reducerii consumurilor specifice de materii prime, materiale și energie s-au obținut economii de 7 mld. lei. Pe ansamblul industriei, în unele sectoare de vîrf mai ales, prevederile programului pe 1983 nu au fost însă îndeplinite, ceea ce a făcut obiectul unei temeinice analize la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. în luna februarie a.c., în cadrul căreia a reieșit că realizarea planului de producție în toate sectoarele în anul în curs: „...presupune, în continuare, o preocupare permanentă pentru reducerea consumurilor energetice și materiale sau cel puțin încadrarea în normele stabilite pentru toate sectoarele”.

Numai prin traducerea în fapt a prețioaselor îndemnuri ale conducerii superioare de partid și de stat vor putea fi realizate în 1984 prevederile considerate, de asemenea, ca minime, privind reducerea cheltuielilor la 1 000 de lei producție sau venituri brute cu 39 lei în industria republicană, cu 13,2 lei în agricultura de stat, cu 12 lei în activitatea de construcții-montaj, cu 27 lei în activitatea de transporturi; în genere, micșorarea în anul 1984 a cheltuielilor materiale la 1 000 de lei producție marfă cu 4,5%.

Luind în considerare și în acest sens relația care se stabilește între produsul social și venitul național pe seama reducerii fondului de înlocuire ca urmare a ridicării gradului de valorificare a resurselor materiale și cunoscînd că, în anul 1982 față de 1980, produsul social era mai ridicat cu 134,3% (1 680,3 mld. lei față de 1 250,9 mld. lei), iar venitul național numai cu 123,6% (628,8 mld. lei comparativ cu 508,7 mld. lei), contribuția fondului de înlocuire la dimensiunile venitului național a fost negativă și aceasta ca urmare a creșterii mai accentuate a fondului de înlocuire și a întregului produs social comparativ cu sporul de venit național. Se poate aprecia că valorificarea insuficientă a resurselor materiale a limitat cu 4,5% sporul venitului național al anului 1982, ceea ce în volum absolut echivalează cu 28,3 mld. lei.

Cerința de bază a trecerii la o nouă calitate în cincinalul în curs o reprezintă de aceea valorificarea superioară a resurselor care își găsește reflectarea în ridicarea nivelului tehnic și calitativ al produselor — domenii cu bune rezultate în anii anteriori. Într-o serie de unități s-au cheltuit, însă, importante fonduri suplimentare pentru remedierea abaterilor de la condițiile de calitate, ceea ce pune în lumină necesitatea acționării mai responsabile privind controlul calității produselor, înnoirii produselor și materialelor astfel ca în anul în curs, numai în ramurile prelucrătoare ale industriei republicane, producția marfă să fie realizată în proporție de peste 35% pe seama produselor noi și modernizate introduse în fabricație în actualul cincinal.

Pentru ridicarea continuă a calității produselor românești la nivelul celor mai bune realizări pe plan mondial, a reducerii consumurilor de materii prime, a ridicării gradului de valorificare a acestora și a sporirii competitivității produselor pe piețele externe trebuie să se acționeze cu prioritate pentru: elaborarea și introducerea operativă în producție a noilor tehnologii și produse comparabile cu cele mai bune realizări pe plan mondial; respectarea riguroasă a documentațiilor tehnice și tehnologice de fabricație; intensificarea activității de proiectare și modernizare a produselor; însușirea în fabricație de noi produse cu caracteristici constructive și de eficiență economică superioară; introducerea metodelor moderne și de urmărire a respectării calității produselor și a activității de metrologie; perfecționarea pregătirii profesionale și creșterea rolului maistrului, a tehnicianului și inginerului în obținerea de produse de calitate superioară ș.a.

Semnificativ pentru îmbunătățirea nivelului tehnic și calitativ al produselor, reducerea consumurilor de materie primă, de combustibil și energie și valorificarea superioară a materiilor prime și materialelor este faptul că, potrivit Programului adoptat pentru perioada 1983—1985 și pînă în 1990, ponderea produselor de nivel tehnic ridicat pe total industrie urmează să fie de 68,7% în 1985, de 84,6% în 1987 și de 95% în 1990 (în 1990 între 2 și 5% peste nivelul mondial); pe ansamblul indus-

dr. Angelica M. VRABIE

(Continuare în pag. 20)

¹⁾ Nicolae Ceaușescu: Cuvîntare la ședința comună a Consiliului Național al agriculturii, industriei alimentare, silviculturii și gospodăririi apelor și a Consfătuirii cu activul din industrie și investiții din 8 septembrie 1983. Editura politică, București, 1983, p. 8.

Realizarea exemplară a sarcinilor de plan

FLEXIBILITATE ȘI ADAPTABILITATE LA CERINȚELE BENEFICIARILOR

IN ÎNTIMPINAREA a 40 de ani de la revoluția de eliberare socială și națională și a celui de-al XIII-lea Congres al partidului, colectivele de oameni ai muncii din industrie, construcții, transporturi și-au concentrat eforturile în direcția îndeplinirii exemplare a indicatorilor cantitativi și calitativi ai planului, înregistrând importante realizări. Ca urmare, planul pe trimestrul I a.c. a fost îndeplinit pe ansamblul economiei naționale, marea majoritate a unită-

ților economice reușind să livreze suplimentar însemnate cantități de produse, în condițiile creșterii productivității muncii și obținerii unor economii față de cotele de energie electrică, combustibili, materiale și materii prime. Din rîndul acestora fac parte și întreprinderile de profil din cadrul Centralei industriale de mașini unelte, unități care au obținut în această perioadă succese notabile în îndeplinirea sarcinilor de plan la toți indicatorii.

PRIN PROFILUL SĂU de activitate, Centrala industrială de mașini-unelte (are în subordine 17 întreprinderi) este chemată să asigure economia națională cu o gamă variată de mașini și agregate pentru prelucrarea metalului. Concomitent, mari sarcini revin unităților centralei în realizarea unei game variate de mașini și utilaje pentru export. Avînd în vedere acest lucru, realizarea întocmai de către toate unitățile componente a prevederilor de plan la toți indicatorii, onorarea la termen a obligațiilor înscrise în contractele economice prezintă o importanță de prim ordin.

Pentru acest an sarcinile de plan pe ansamblul centralei prevăd la principalii indicatori creșteri importante față de realizările din 1983 (21,9% la producția marfă, 28,6% la producția netă, 18,9% la producția marfă vîndută și încasată, 21,3% la productivitatea muncii). Întreprinderile de profil urmînd a pune la dispoziția economiei naționale și beneficiarilor externi noi tipuri de mașini-unelte într-o gamă sortotipodimensională foarte variată. Cum a acționat centrala și unitățile sale pentru a realiza ritmic sarcinile de plan, pentru a livra produse de înalt nivel calitativ?

ADOPTAREA din vreme a unor măsuri pentru derularea în bune condiții a fabricației — de la defalcarea corespunzătoare a prevederilor de plan pe unitățile componente și asigurarea cu materii prime și materiale în cantitățile necesare, încheierea de contracte cu beneficiarii la nivelul prevederilor de plan, pînă la desfășurarea optimă a activității la toate locurile de muncă — a permis ca la sfîrșitul trimestrului I planul să fie realizat pe ansamblul centralei. Astfel, planul la producția marfă a fost îndeplinit în proporție de 100,64%, producția marfă vîndută și încasată 102,36%, beneficiul 163,81% în timp ce productivitatea muncii prezintă o creștere față de plan de 1,25%.

Preocuparea constantă a centralei, a unităților componente pentru îndeplinirea ritmică și integrală a planului la producția fizică, la fiecare sortiment s-a concretizat în realizarea și livrarea unui număr sporit de mașini-unelte. Demn de evidențiat este și faptul că în aceeași perioadă au fost asimilate noi produse de înalt nivel tehnic și calitativ: mașina de rectificat caneluri exterioare RCE—150 și utila-

jele pentru linia de confecționat cămăși de cilindri pentru autoturisme (I.M.U.A. București), mașina de rectificat roți dințate RD—30 (F.R.M. Cluj-Napoca), mașina de rabotat și frezat—1600 și presele mecanice de debavurat (I.M.U. Suceava și I.M.U.D.G.P. Dorohoi).

În cadrul acțiunilor pe linia îndeplinirii planului la producția fizică un loc de seamă l-a ocupat și îl ocupă în continuare asigurarea din vreme cu contracte ferme la nivelul sarcinilor de plan. Avînd în vedere profilul de fabricație al unităților centralei, precum și gama diversificată de produse soli-

● Defalcarea corespunzătoare a sarcinilor pe întreprinderi ● Contracte la nivelul planului ● Producția fizică în centrul preocupărilor ● Noi tipuri de mașini-unelte într-o gamă sortotipodimensională variată ● Dotarea cu standuri de probă și A.M.C.-uri în funcție de cerințele fabricației

cite de întreprinderile beneficiare, această acțiune a vizat și vizează în continuare un complex de măsuri menite, pe de o parte, să satisfacă cele mai diverse cerințe în acest domeniu iar, pe de altă parte, să confere întreprinderilor de profil o flexibilitate și adaptabilitate sporite la cerințele pieței. În acest context se înscrie și elaborarea „Programului de fabricație a mașinilor-unelte speciale și la temă“, care prevede atribuțiile diverselor secțiuni de activitate (proiectare constructivă și tehnologică, execuția propriuzisă) ce le revin în procesul de realizare a unor mașini-unelte specializate, unicat, cerute într-un anumit moment de unul sau mai mulți beneficiari. Se asigură astfel un grad înalt de promptitudine din partea întreprinderilor producătoare față de nevoile și cerințele beneficiarilor, în paralel cu creșterea gradului de acoperire a solicitărilor economiei naționale cu produse din țară, după concepție românească.

Disponînd de o bază tehnico-materială modernă și beneficiînd de aportul unui institut de cercetare propriu (I.C.S.I.T. Titan), întreprinderile de profil din cadrul centralei au urmărit și urmăresc în permanență promovarea progresului tehnic, utilizarea în proce-

sul de producție a unor tehnologii avansate, creșterea gradului de mecanizare și automatizare a proceselor de producție. În ce privește utilizarea unor procedee tehnologice avansate, mici consumatoare de manoperă și materiale, de pildă, au fost introduse în fabricația mașinilor-unelte subansamble sudate. Este vorba de realizarea anumitor părți componente ale mașinilor și agregatelor (batiuri, montanți, carcase) prin asamblare cu sudură în locul obținerii lor prin turnare. În acest mod, la întreprinderile de mașini-unelte din București, Sibiu, Suceava, Bacău, la I.M.U.P.F. Tîrgu-Jiu s-au obținut însemnate avantaje prin faptul că, față de vechiul procedeu, se asigură un consum de materii prime, materiale și energie mult mai mic, o reducere substanțială a manoperei și, prin aceasta, sporirea importanței a productivității muncii, creșterea calității fabricației prin eliminarea totală a rebuturilor precum și ridicarea fiabilității reperelor respective.

O altă tehnologie perfecționată care a fost extinsă în vederea realizării unei calități înalte a producției este și cea de realizare a ghidajelor mașinilor-unelte. Pentru aplicarea ei s-a acționat în două moduri: 1) înlocuirea turnării pentru obținerea durității necesare a acestor produse cu călirea lor, prin intermediul curenților de înaltă frecvență și 2) introducerea ghidajelor din oțel călit aplicate pe batiurile mașinilor-unelte. În acest fel, la întreprinderile de profil din București, Arad, Oradea, Roman s-au obținut, pe lângă creșterea calității reperelor respective și importante economii de materiale.

Preocupările pentru creșterea gradului de mecanizare și automatizare au vizat și vizează în continuare atît operațiile ce se desfășoară în cadrul proceselor de producție de bază cît și cele din activitățile auxiliare. Demne de menționat sînt acțiunile întreprinse pentru: curățirea pieselor turnate pe linia de curățire prin aplicare și polizare pe contur, electronizarea și automatizarea mașinilor-unelte din dotare, mecanizarea strîngerii pieselor pe mașini folosindu-se mandrine hidraulice, pinole pneumatice și alte dispozitive, mecanizarea transportului laminatelor din depozit la atelierele de debitare etc.

REALIZĂRILE obținute pînă în prezent sînt evidente. Cu toate acestea re-

zultatele nu se situează la nivelul sarcinilor prevăzute, înregistrându-se unele rămăneri în urmă în realizarea planului la producția de mașini-unelte de prelucrat metale prin așchiere. O analiză a acestei situații scoate în evidență existența unor factori perturbatori care au îngreunat buna derulare a procesului de producție. Este vorba, între altele, de :

- utilizarea sub prevederile planului a fondului de timp maxim disponibil al utilajelor (74,3% față de 85% la I.M.U. Arad, 85,4% față de 86% la Întreprinderea de strunguri Tîrgoviște, 81,9% față de 84% la I.M. Alba Iulia, 69,5% față de 85% la I.M.U.P.F. Tîrgu-Jiu) ;
- neajunsuri în organizarea schimburilor de lucru și în repararea riguroasă și precisă a sarcinilor pe formații de lucru și pe membrii acestora și urmărirea permanentă a realizării lor ;
- neacoperirea în totalitate a sarcinilor de plan cu contracte, așa cum este cazul Întreprinderii de utilaj greu din Craiova etc. La aceste neajunsuri proprii s-au adăugat și altele din afară, deosebi de la furnizorii de materii prime și subansamble. Cu toate eforturile depuse în vederea asigurării cu materii prime și materiale la nivelul cotelor repartizate, au fost întâmpinate totuși greutăți generate de livrarea cu întârziere de către unii beneficiari a unor repere sau subansamble din cooperare. Spre exemplu, piesele turnate din oțel și cele forjate nu au fost asigurate de către unele unități ca C.U.G. Iași, I.M.G.B. decît în proporție de 32%, fapt datorită căruia s-au înregistrat întârzieri în realizarea unor produse de către I.M.U. S.P. Dorohoi, I.U.G. Craiova, I.M.U. Suceava. De asemenea, s-au creat dificultăți în desfășurarea procesului de producție ca urmare a restanțelor înregistrate de I. Automatica și I.P.A. București în li-

vrarea unor echipamente electrice și electronice.

ANALIZA cauzelor care au determinat această situație în trimestrul I a.c. atît la nivelul centralei, cît și al fiecărei unități în parte a condus la stabilirea unor măsuri concrete menite să asigure condițiile de realizare exemplară a planului în cel de al doilea trimestru al anului. În programul de măsuri întocmit în acest scop au fost cuprinse acțiuni care au în principal în vedere creșterea mai accelerată a productivității muncii, ridicarea nivelului calitatii al producției, reducerea consumurilor materiale, recuperarea unor rămăneri în urmă.

În lumina acestui program se va acționa în continuare pentru sporirea productivității muncii prin promovarea susținută a progresului tehnic. Un accent deosebit în acest sens se va pune pe scurtarea ciclului proiectare-omologare-introducere în fabricația de serie prin :

- creșterea gradului de tipizare și modularizare a produselor ;
- generalizarea experienței dobîndită de I.M.U. Arad și întreprinderea „Înfrățirea” Oradea în proiectarea tehnologică asistată de calculator ;
- diminuarea timpului afectat omologării prototipului și seriei zero ca urmare a creșterii calității execuției ș.a. Tot în direcția sporirii productivității muncii, și pe această bază a realizării exemplare a sarcinilor de plan se înscriu și acțiunile întreprinse pentru îmbunătățirea utilizării mijloacelor de producție. Astfel, va crește considerabil gradul de poliservire, se va urmări o programare optimă a lucrărilor pe fiecare mașină și utilaj, concomitent cu prelucrarea reperelor normalizate pe strunguri automate (agregate) și extinderea prelucrării pieselor tip axe, disc, roți dințate pe linii flexibile de fabricație.

Pentru buna desfășurare a activității,

pentru ridicarea nivelului tehnic și calitativ al produselor executate o importanță deosebită o reprezintă dotarea cu standuri de probă și A.M.C.-uri în funcție de cerințele fabricației. În prezent, în cadrul întreprinderilor din componența centralei funcționează peste 560 standuri de probă, iar pentru acest an sînt nominalizate și prevăzute a se realiza un număr de încă 11 standuri. Prin intermediul acestora (simulatoare pentru echipamente și aparataj electric, standuri pentru verificat și rodat cutii de viteze, aparat hidraulic, motoare electrice ș.a.) se asigură condițiile necesare pentru creșterea continuă a calității și fiabilității diferitelor părți componente ale mașinilor-unelte precum și ale acestora în ansamblu. Referitor la acest lucru, demn de menționat este faptul că în acest an întreprinderile centralei și-au propus ca peste 96% din totalul produselor ce vor fi realizate să se situeze la un nivel tehnic și calitativ identic cu al produselor similare de pe piața mondială.

SARCINILE de plan pentru trimestrul II sînt mult mai complexe și mobilizatoare. La aceasta se adaugă și cerințele recuperării în totalitate a restanțelor din primele trei luni ale anului. Iată de ce se cere intensificarea activității în toate domeniile — de la concepție și pînă la execuția propriuzisă —, urmărirea permanentă a modului în care se realizează planul, intervenția operativă la cele mai mici dereglări în desfășurarea procesului de producție. Numai așa se pot concretiza în fapte acțiunile și măsurile inițiate atît la începutul anului cît și pe parcursul derulării activității, se poate asigura îndeplinirea rolului fiecărei unități economice în cadrul sistemului economiei naționale.

Cristian GORIE

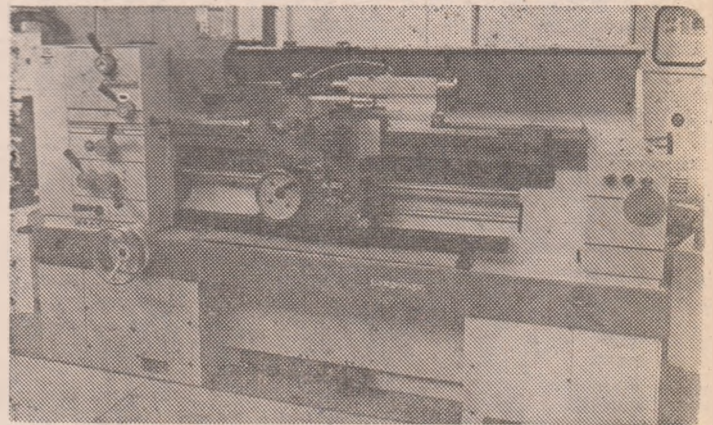
Realizări de prestigiu ale creației tehnice românești

Noi strunguri de înaltă precizie fabricate la Arad

DE CURÎND, la Întreprinderea de mașini-unelte din Arad a fost introdusă în fabricația de serie o nouă familie de strunguri de înaltă precizie cu care piesele pot fi prelucrate în mandrină, în bucsă elastică și între virfuri. Precizia tuturor acestor lucrări universale se încadrează în clasa a 6-a de precizie ISO. Mașinile realizate deocamdată numai în două tipuri — SU — 280C2 și SU — 360C2 — după proiectele elaborate de specialiștii filialei din Arad a Institutului de cercetare științifică și inginerie tehnologică pentru mașini-unelte TITAN din București, înglobează în construcția lor două brevete românești de perfecționare și asigură o precizie ridicată de prelucrare. Această precizie este comparabilă cu cea care este obținută pe unele dintre cele mai perfecționate și mai mo-

derne mașini similare fabricate în prezent în Elveția de firma „Schaublin”, în R. F. Germania de firmele „Baley-Leinen” și „Weiler”, în Anglia de firma „Harding” și în Franța de firma „Caseneuve”.

Strungurile sînt executate, în funcție de cerințele care se ivesc în atelierele de sculărie și de mecanică fină cărora le sînt destinate, în variante diferite cu distanța între virfuri de 500 mm, 750 mm și 1 000 mm. Ele sînt concepute și realizate pentru a permite schimbarea turății arborelui principal în timpul mersului, cu variația continuă a turății arborelui principal și cu posibilitatea obținerii directe — de la maneta de acționare a arborelui principal — a unor turății în două sensuri, de 1:1 sau 4:1. Ele asigură, totodată, obținerea unei game variate de avansuri și de filete de precizie cu aju-

torul unui șurub cu bile. De evidențiat este și faptul că aceste strunguri nu mai posedă cremaliera pentru manevrarea căruciorului, dispozitivul nou cu care sînt dotate asigurînd următoarele trei posibilități de decuplare la tampon : decuplare la tampon în avans rapid ; decuplarea arborelui principal în două sensuri cu cite două turății pe fiecare sens de rotire ; decuplarea de

precizie la tampon în avans de lucru pe ambele direcții.

Pentru sporirea posibilităților de lucru pe aceste mașini, proiectantul a realizat o serie de accesorii speciale care conduc la obținerea unor automatizări care permit, în final, realizarea unei mari productivități și diminuarea efortului depus de personalul operant.

E. C.

Implicațiile progresului tehnic asupra creșterii productivității muncii

SPORIREA sistematică și în ritmuri susținute a productivității muncii constituie pentru industria siderurgică un obiectiv fundamental. Rezultatele obținute, cu deosebire în perioada de după Congresul al IX-lea al partidului evidențiază progrese deosebit de importante. Ritmul mediu de creștere al producției a fost, în intervalul 1965—1982, de 11,5%, situându-se la nivelul celui realizat pe întreaga industrie. În același timp, obiectivele stabilite prin Programul de creștere mai accentuată a productivității muncii în cincinalul 1981—1985 și pînă în anul 1990 ridică în fața fiecărei unități siderurgice noi sarcini cantitative și calitative.

Pornind de la faptul că o pondere importantă în producția industriei siderurgice a țării o are **Combinatul siderurgic Galați**, analiza productivității la această mare unitate oferă posibilitatea desprinderii unor tendințe cu privire la evoluția factorii și rezervele de creștere a rodniciei muncii pe ansamblul ramurii. Pentru aceasta este necesar să analizăm mai întii principalii indicatori cantitativi ai activității economice.

Corespunzător datelor cuprinse în tabelul nr. 1, producția globală a combinatului, față de 1970, a fost mai mare în 1982 de peste 8,2 ori, iar producția marfă de peste 5,4 ori. Privită prin prisma factorilor extensivi trebuie să menționăm faptul că, în perioada analizată, au fost puse în funcțiune cele mai mari capacități de producție existente în prezent pe platforma combinatului, situație reflectată în creșterea puternică a fondurilor fixe — de peste 4,4 ori. În același timp, trebuie să facem și precizarea că asupra valorii producției au acționat și măsurile care au fost aplicate în acest interval în vederea reazășării prețurilor, urmărindu-se ca acestea să reflecte cât mai veridic valoarea mărfurilor.

S-au produs, totodată, **modificări importante în domeniul metodologiei de stabilire a costului de producție și a unor categorii de prețuri**, măsuri care au influențat nivelul prețurilor la materiile prime și produsele finite, atât în sensul sporirii cit și micșorării lor. Din acest complex de măsuri menționăm: eliminarea în 1977 din costurile de producție a taxei asupra fondurilor fixe și asupra terenurilor și reducerea corespunzătoare a prețurilor de livrare; reducerea ratei rentabilității în această ramură; majorarea în 1980 și 1981 a prețurilor la materiale precum și la resursele energetice; sporirea prețurilor de livrare pentru a se asigura corelația dintre cheltuieli și valoare etc. În scopul menținerii unei corelații permanente între prețuri și valoare, noile capacități de producție intrate în funcțiune au fost concepute și finalizate la un nivel tehnic ridicat, astfel că soluțiile constructive au creat condiții superioare atât potențării forței de muncă, cit și valorificării mai eficiente a resurselor de materii prime, materiale și energetice. Sînt semnificative în această direcție nu numai creșterea mai rapidă a producției globale în raport cu numărul de muncitori ci, îndeosebi, sporirea substanțială a producției fizice. În legătură cu acest ultim aspect, care este pe deplin edificator, menționăm că în 1981, față de 1970, producția de fontă a fost de aproape 4 ori, iar cea de oțel de peste 3 ori mai mare.

Tabelul nr. 1

Evoluția principalilor indicatori cantitativi ai dezvoltării producției siderurgice

	1970	1975	1980	1982
Fonduri fixe valoare de inventar	100	213,7	334,5	442,9
Număr de muncitori	100	172,3	205,8	304,1
Producția globală	100*)	336,9*)	570,7***)	822,9***)
Producția marfă	100*)	366,2*)	371,4**)	542,3***)

*) În prețuri 1963; **) în prețuri 1977; ***) în prețuri curente.

Creșterea înzestrării tehnice a muncii

TININD SEAMA că, în condițiile revoluției tehnico-științifice, munca vie este continuu și profund potențată de tehnica nouă, volumul fondurilor fixe și eficiența lor reprezintă un element de bază în determinarea sporului productivității muncii și a cuantificării consumului de fonduri circulante. Cu alte cuvinte, influența progresului tehnic implică determinarea contribuției înzestrării tehnice a muncii și a eficienței fondurilor fixe la creșterea producției și a productivității muncii.

Așa cum rezultă din datele tabelului nr. 2, creșterea apreciabilă, de 8,2 ori a producției globale a combinatului și de 5,4 ori a producției marfă în perioada 1970—1982 este rezultatul direct atât al sporirii volumului de fonduri fixe și al creșterii numărului personalului, dar mai ales al mutațiilor care au avut loc în eficiența înzestrării tehnice a muncii și în valorificarea superioară a materiilor prime și materialelor. Productivitatea muncii vii a cunoscut, de exemplu, față de 1970 o evoluție ascendentă, atât în cazul determinării ei pe seama producției globale cit și a producției marfă, indicele de creștere a acestuia fiind superior celui de înzestrare tehnică a muncii, ceea ce înseamnă că în industria siderurgică contribuția hotărîtoare în dezvoltarea producției o dețin factorii calitativi. Menționăm, în acest sens, că față de anul de referință, indicele de devansare a fost, în cazul productivității muncii calculată pe seama producției marfă, de 1,43 în 1975, de 1,11 în 1980 și de 1,39 în 1981, în timp ce raportat la producția globală a fost mai mare, și anume de 1,57 ori în 1975, de 1,7 ori în 1980 și de 2,13 ori în 1981.

Contribuția hotărîtoare în acest proces a avut-o utilizarea completă și la nivelul parametrilor proiectați a fondurilor fixe. Din acest punct de vedere sînt edificatori indicii de eficiență a fondurilor fixe și al consumului de obiecte ale muncii pe unitatea de fond fix. Astfel, producția globală la 1 leu fonduri fixe a cunoscut o evoluție continuă, ascendentă, aceasta fiind mai mare față de 1970 cu 159,2% în 1975, cu 171,4% în 1980 și cu 216,3% în 1981. Concomitent, nivelul tehnic ridicat al fondurilor fixe a permis și sporirea volumului de materii prime, materiale și energie prelucrat pe unitatea de fond fix, acesta fiind în 1982 cu 59,2 mai mare față de 1970.

Nivelul tehnic tot mai ridicat al potențialului de producție se reflectă pozitiv și în sporirea eficacității muncii depuse. În acest sens, este demn de menționat creșterea, de la an la an, a masei de obiecte ale muncii prelucrate de un muncitor. Potrivit datelor din tabelul nr. 2, consumul de obiecte ale muncii pe o persoană direct productivă a crescut față de 1970 cu 192,2% în 1975, cu 200,0% în 1980 și cu 255,3% în 1981.

Asimilarea de noi produse și tehnologii competitive

ÎN MOD CONCRET, progresul tehnic s-a materializat, în principal, prin realizarea unui complex de măsuri privind asimilarea de noi produse cu caracteristici superioare și introducerea unor tehnologii avansate de fabricație. Pozitiv este faptul că acest proces a cuprins întreaga activitate de cercetare și producție a combinatului. În ce privește asimilarea de produse noi, de exemplu, toate sortimentele existente în fabricație au fost supuse modernizării (table și benzi din oțel turnat continuu, sortimente de benzi și table laminate la cald și la rece, tablă zincată din tablă laminată la rece, sortimente de tablă groasă, tablă dublu decapată pentru colivii de rulmenți, tablă

Tabelul nr. 2

**Evoluția indicatorilor sintetici de eficiență economică
1970 = 100**

	1975	1980	1981
Productivitatea muncii vii calculată pe baza producției globale	195,6	277,2	320,3
Productivitatea muncii vii calculată pe baza producției marfă	178,2	180,5	206,8
Eficiența fondurilor fixe (prod. globală/fonduri fixe)	159,2	271,4	216,3
Înzestrarea tehnică a muncii (fonduri fixe/nr. muncitori)	124,1	162,5	149,3
Consumul de obiecte ale muncii (pe muncitor)	192,2	200,0	255,3
Gradul de valorificare a materiilor prime și materialelor (fond. circ./fond. fixe)	162,9	130,0	159,2*

*) Indicele se referă la anul 1982 pentru care avem date complete

electrotehnică laminată la cald, tablă de diferite grosimi din oțel inox și aliat, mărci diferite de benzi și table laminate la cald și la rece din oțel turnat continuu și din lingouri etc.), asigurându-se, totodată, condițiile necesare introducerii unor noi produse solicitate de economia națională.

Același lucru se poate spune și despre acțiunile privind introducerea și extinderea noilor tehnologii. Astfel, în perioada 1976—1983 eforturile de cercetare și aplicare a rezultatelor au vizat cu precădere creșterea procentului de scoatere a metalului, reducerea consumului de materii prime, de combustibil și energie, creșterea siguranței în funcționarea utilajelor și echipamentelor, valorificarea produselor secundare etc.

● În domeniul producerii cocsului și a fontei cercetarea și dezvoltarea tehnologică s-a axat pe folosirea tehnologiei de încălzire pe sus a cuptoarelor de cocsificare de mare capacitate, stingerea uscată a cocsului ce valorifică căldura din baterii, îmbunătățirea proprietății materialelor de încălzire printr-o mai bună pregătire a șarjelor, extinderea instalațiilor pentru distribuția dirijată a materialelor în vrac cu influență favorabilă asupra circulației gazelor în furnal, folosirea tehnicilor de conducere cu calculatorul a furnalelor, îmbunătățirea durabilității căptușelilor refractare, producerea de energie electrică prin utilizarea presiunii gazului de furnal etc. Numai prin perfecționarea tehnologiei de producere a cocsului metalurgic s-a realizat o reducere a cheltuielilor materiale în valoare de 12 milioane lei, în timp ce aplicarea tehnologiei de reglare a regimului termic și hidraulic al bateriilor de cocsificare a condus la obținerea, la bateriile nr. 5 și 6, a unor economii totale în valoare de 818 mii lei.

● Pe de altă parte, în domeniul turnării continue a oțelului se acționează atât în ce privește extinderea propriu-zisă a acestui procedeu, cât și perfecționarea întregului complex de tehnologii. Este suficient să menționăm că prin turnarea continuă a oțelului, prin folosirea instalației cu cristalizator curb pentru șleberi s-a realizat, în perioada 1976—1980, o economie de metal de 354,5 mii tone, asigurându-se, totodată, reducerea pierderilor de temperatură pe fluxul convertizor-distribuitor. Acțiuni importante și cu rezultate deosebite au fost întreprinse și în ce privește creșterea vitezei de turnare și a numărului de turnări secvenționale, reducerea timpului de oprire, schimbarea lățimii șleburilor în timpul turnării, a mărcilor de oțel în fiecare șarjă, turnarea continuă a oțelurilor slab aliate de înaltă rezistență, automatizarea completă a turnării continue etc.

● Atenția specialiștilor în sectorul oțelării este concentrată spre desulfurarea fontei în afara furnalului, introducerea sistemelor dinamice de comandă a proceselor din convertizoarele cu oxigen, sporirea purității metalului elaborat în convertizoarele LD, prin reducerea conținutului de sulf, fosfor, gaze, separarea incluziunilor la suprafață și creșterea omogenității și greutateii lingourilor, elaborarea de oțeluri cu un conținut redus de azot și îmbunătățirea parametrilor energetici ai tehnologiilor de elaborare a oțelului etc. Și în acest domeniu pot fi date numeroase exemple. Astfel, prin tratarea oțelurilor în gaze inerte în afara cuptorului, la nivelul cantităților elaborate în 1979 și 1980 s-a obținut o economie de metal de 5 mii tone și respectiv 7 mii tone, în timp ce tratarea oțelului în lingo-

tiere a condus în același interval de timp la o economie de oțel de 7,5 mii tone.

● Perfecționarea și introducerea de noi tehnologii și-au găsit un câmp larg de aplicare și în sectorul de laminare a oțelului. Sunt cunoscute și utilizate procedeele privind economisirea combustibilului în cuptoarele de încălzire prin încălzirea caldă a lingourilor și șleburilor și controlul computerizat al funcționării acestora, conducerea cu ajutorul calculatoarelor a procesului de laminare la cald a benzilor pe baza unui model matematic, controlul temperaturii la banda laminată la cald pe fluxul de laminare etc.

Calitatea factorului uman

CREȘTEREA productivității muncii a fost și este influențată în mod hotărâtor de calitatea factorului uman intrat în procesul de producție. Astfel, noile contingente de forță de muncă au un nivel de pregătire generală și profesională tot mai ridicat, făcând posibilă punerea în valoare a potențialului tehnic, care în această etapă a cunoscut creșteri însemnate atât cantitative, dar mai ales calitative. Calitatea forței de muncă, în corelație cu cea a fondurilor fixe puse în funcțiune, precum și utilizarea eficientă a aparatului productiv au constituit factorii hotărâtori ai creșterii productivității muncii. Astfel, sporul productivității muncii obținut pe seama înzestrării tehnice a muncii a fost, față de 1970, de 25,2% în 1975, de 35,2% în 1980, de 22,4% în 1981 și de 26,5% în 1982. Cu toate că indicele de înzestrare tehnică a muncii a fost mai mare în 1981 cu 49,3% față de 1970, sporul productivității muncii obținut ca urmare a îmbunătățirii calității forței de muncă este considerabil, reflectând grija permanentă pentru ridicarea pregătirii profesionale a cadrelor.

Rezultatele obținute în dezvoltarea cantitativă și calitativă a producției siderurgice gălățene se inscriu în realizările de ansamblu ale ramurii. În același timp, ele reprezintă doar o etapă în afirmarea industriei metalurgice românești. Sarcinile puse de conducerea de partid și de stat în fața acestei ramuri, obiectivul stabilit ca producția metalurgică să crească de 2,46 ori în 1990 față de 1980 impun din partea fiecărei unități siderurgice eforturi sporite pe linia folosirii cu înaltă eficiență a bazei materiale, creșterii productivității muncii, obținerii unor produse competitive, de calitate superioară.

Grija pentru sporirea productivității muncii, creșterea eficienței economice a producției se materializează la Combinatul siderurgic Galați în accentuarea influenței factorilor calitativi asupra rezultatelor obținute. În lumina măsurilor cuprinse în Programul de creștere mai accentuată a productivității muncii în acest cincinal și în perspectivă, colectivul siderurgiștilor gălățeni și-a stabilit obiective cu termene și responsabilități concrete. În programul de măsuri preponderentă au acțiunile cu privire la promovarea în continuare a unor tehnologii avansate și creșterea gradului de mecanizare și automatizare a producției, factori care s-au dovedit a fi cei mai prețioși în creșterea accelerată a productivității muncii.

Iată câteva din acțiunile ce se vor desfășura pe această linie în 1984: — perfecționarea tehnologiilor de elaborare a metalului în vederea creșterii procentului de scoatere a laminatelor din tona de oțel lingou; — extinderea operațiilor automatizate în unele sectoare de activitate, îndeosebi în furnale și oțelării; — aplicarea unor noi tehnologii moderne, cu precădere la fabricarea cocsului metalurgic, a oțelurilor cu carbon scăzut și a tablelor groase de înaltă rezistență tratate termic, a țevilor de diametru mare fără sudură laminată la cald și a tablelor subțiri din aliaje de aluminiu etc. Se va acorda și pe viitor o mare atenție sporirii randamentului la capacitățile de producție, menținerii la un nivel corespunzător a compoziției încărcăturii furnalelor, folosirii integrale a timpului de funcționare a agregatelor și utilajelor, aprovizionării ritmice cu materii prime și materiale, perfecționării calificării personalului muncitor și utilizării eficiente a timpului de lucru.

Intocmirea programelor de acțiune la nivelul combinatului cît și la fiecare sector de producție, cuprinzînd posibilitățile de creștere a productivității muncii, precum și aplicarea consecventă a sistemului de retribuție în acord global creează premisele necesare realizării la Combinatul siderurgic Galați a prevederilor de creștere a rodniceii muncii.

dr. Petru PANȚIRU

RESURSE PENTRU UTILIZAREA LA ÎNTREAGA CAPACITATE A FONDURILOR FIXE

FOLOSIREA la întreaga capacitate a mașinilor, utilajelor și instalațiilor din dotare, în vederea realizării unor produse de înaltă tehnicitate și calitate, creșterea sprijinului de răspundere în gospodărirea cu maximum de eficiență a acestora reprezintă preocupări prioritare în activitatea fiecărei întreprinderi și centrale industriale. Dacă avem în vedere faptul că economia națională dispune astăzi de fonduri fixe în valoare de peste 2 400 miliarde lei, că cea mai mare parte dintre acestea sînt noi, realizate la nivelul tehnicii de vîrf pe plan mondial, utilizarea la parametri înalți a capacităților de producție capătă semnificația unei probleme majore, de mare actualitate, de care trebuie să se țină seama în elaborarea opțiunilor strategice pe termen mediu și lung privind dezvoltarea industriei, a economiei naționale în ansamblu.

PLANUL pe 1984 prevede pentru industria arădeană sarcini sporite față de anul trecut în ce privește gradul de încărcare a capacităților de producție, accentul principal fiind pus pe asigurarea, la nivelul fondurilor fixe existente, a întregii producții planificate și disponibilizarea, acolo unde condițiile permit, a unor mașini, utilaje și instalații în vederea realizării pe acestea a unei game variate de sortimente pentru alte unități care au deficit de capacități la utilajele respective.

Rezultatele obținute în acest sens de majoritatea întreprinderilor arădene dovedesc preocuparea acestora pentru asigurarea unei încărcări judicioase a fondurilor fixe, pentru folosirea lor cu maximum de eficiență. Ilustrativ din acest punct de vedere este faptul că în unitățile constructoare de mașini din județ, în ultima perioadă de timp, indicile de utilizare a mașinilor-unelte de bază pentru prelucrarea metalelor a crescut simțitor, ceea ce s-a reflectat direct asupra realizărilor de plan, asupra calității produselor obținute. În prim-plan au stat problemele legate de prelucrarea metalului la întreprinderile de produse finale aparținînd M.I.C.M. și M.I.M.U.E.E. Ca să dăm doar cîteva

● Acțiuni și măsuri pentru obținerea pe aceleași capacități a unor producții mai mari ● Realizarea unor produse și piese de schimb aduse din import sau executate de colaboratori interni ● Îmbunătățirea activității de întreținere și reparare a instalațiilor din dotare

exemple ar fi util să amintim inițiativa colectivului de la Întreprinderea de vagoane pentru creșterea gradului de valorificare a metalului pe aceleași capacități existente, prin preluarea integrală a fabricației unor boghiuri cum ar fi cele pentru vagoane basculante, a ramelor de metrou, a tablourilor electrice ale vagoanelor de călători, precum și trecerea, la Întreprinderea de mașini-unelte, la fabricația de linii tehnologice și mașini complexe pentru prelucrarea metalului. Efectele economice s-au concretizat în creșterea gradului de încărcare a mașinilor și utilajelor, paralel cu sporirea producției obținute cu cîteva procente.

Sînt bine cunoscute orientările în acest domeniu formulate de Conferința Națională a partidului din decembrie 1982, indicațiile date de tovarășul Nicolae Ceaușescu la recenta Plenară a C.C. al P.C.R. cu privire la intensificarea activității ministerelor, centralelor și întreprinderilor economice pentru crearea cadrului necesar asigurării unei exploatare raționale, eficiente a utilajelor și instalațiilor existente, pentru încărcarea corespunzătoare a capacităților de producție. În acest context general se înscriu și eforturile colectivelor de oameni ai muncii din industria arădeană pe linia ridicării gradului de folosire a capacităților de producție — condiție de bază în realizarea integrală, ritmică și în sortimentația stabilită a prevederilor fizice de plan.

Situații similare s-au înregistrat și la alte unități. Astfel, la Întreprinderea de articole metalice pentru mobilă și binale precum și la cea de ceasuri „Victoria”, măsurile întreprinse pe linia diversificării fabricației, prin introducerea în producție a unor sortimente care pînă nu de mult se importau, au condus la obținerea unor producții superioare, de pînă la 8%. În întreprinderile cu foc continuu (Combinatul de îngrășăminte chimice, Întreprinderea de spirit și drojdie) s-a acționat în vederea îmbunătățirii indicilor de utilizare (încărcarea mai bună a mașinilor-unelte, asigurarea condițiilor necesare executării reviziilor și reparațiilor, stabilirea nomenclatorului de piese de schimb în stoc, necesare desfășurării ritmice a activității de întreținere etc.), în scopul asigurării funcționării tuturor capacităților la parametri proiectați.

Acțiunile întreprinse în unitățile economice arădene au permis ca în 1983, precum și în primul trimestru din acest an, pe aceleași capacități să se obțină sporuri însemnate de producție, în condițiile satisfacerii în mai mare măsură a solicitărilor beneficiarilor interni și externi. Astfel, în 1983, comparativ cu 1982, producția obținută a fost mai

NOTE

De ce consumuri specifice diferite pentru același produs ?

UTILIZAREA rațională a materialelor prime, în special a metalelor neferoase, constă în utilizarea pentru fiecare unitate economică nu numai a înaltărilor dar și a sarcinilor obligatorii de plan. În practică mai există însă situații cînd această cerință nu este în întregime respectată. De ce ? În multe cazuri datorită lipsei de inițiativă, în altele datorită comodității pentru promovarea de tehnologii moderne sau pentru utilizarea unor înlocuitori mai ieftini.

Iată un exemplu concret: față în față două unități — Secția de producție industrială a Întreprinderii de construcții metalice (S.P.I.A.) Arad și Întreprinderea de utilaje pentru drumuri și poduri (I.U.D.P.) Otopeni — care realizează o gamă relativ asemănătoare de reperi dar cu rezultate diferite în ce privește consumul de materii prime pe unitatea de produs. În timp ce I.U.D.P. Otopeni a consumat mult timp, în raport cu normele în vigoare, cantități de materii prime unorii duble (cupru electrolitic) pentru executarea unor piese și subansamble (clemă de fixare, clemă ancoră mediană, clemă de alimentare pe fir, clemă de legătură pe cablu purtător, clemă de înădire), la S.P.I.A. Arad soluția gospodărească în întregul colectiv a găsit pe parcursul soluția necesară pentru economisirea unor cantități însemnate de asemenea resurse în execuția aceluiași produs. Mai mult decît atît, S.P.I.A. Arad utilizează ca materie primă la

confectionarea reperelor respective, în locul cuprului electrolitic, tombacul (un aliaj din neferoase) — mult mai ieftin și la fel de rezistent — ceea ce i-a permis, pe lângă reducerea considerabilă a costurilor și realizarea unor însemnate economii.

Deci se poate și așa. Dar pentru aceasta ar trebui ca I.U.D.P.-Otopeni să nu mai rămînă în expectativă ci să treacă foarte rapid la aplicarea experienței întreprinderii S.P.I.A. Arad, cunoscută de altfel atît de conducerea unității cît și de cea a Centralei de construcții căi-ferate București de care aparține. Este vorba, în principal, de stoparea imediată a consumului nejustificat de cupru și înlocuirea acestei materii prime scumpe, deficitară, cu tombacul sau oțelul inox, care se găsesc în cantități mai mari (prin valorificarea de resurse refolosibile) și sînt incomparabil mai ieftine. De altfel, experiența a demonstrat că atunci cînd există preocupare pentru generalizarea noului rezultate nu se lasă așteptate. Astfel, experimentul realizat la I.U.D.P. Otopeni (măsură stabilită de organele de control ale Ministerului Aprovizionării Tehnico-Materiale) a evidențiat faptul că, prin utilizarea ștanțării în locul turnării în cochile, întreprinderea a reușit, în perioada iunie-decembrie 1983, să economisească, față de normele stabilite, peste 22 000 kg cupru electrolitic.

Dar acest experiment nu rezolvă în întregime problemele legate de reducerea consumurilor specifice la I.U.D.P. Otopeni. Este necesară și schimbarea materiei prime din care se confecționează produsele respective.

M. SECHELI

mare cu 1,14% la vagoane de marfă, cu 1,21% la mașini-unelte, cu 1,17% la îngrășăminte chimice și cu 1,07% la mobilier. În același timp, efectul acțiunilor întreprinse s-a reflectat și în sporirea indicilor de utilizare a unor mașini, utilaje și instalații de bază.

ANALIZA rezultatelor obținute în 1983 și trimestrul I a.c., experiența de producție din marea majoritate a întreprinderilor arădene, propunerile formulate cu ocazia adunărilor generale ale oamenilor muncii au evidențiat existența pe ansamblul județului a unor însemnate rezerve pe linia creșterii gradului de încărcare a fondurilor fixe. Faptul că pe total s-au înregistrat unele rămăneri în urmă în ce privește indicele extensiv și intensiv de utilizare a unor mașini-unelte de bază, precum și a unor linii tehnologice (pentru execuția cutiilor de vagoane, roților dințate și axelor de mașini-unelte, mașinilor de filat și războaielor de țesut, instalațiilor de foraj etc.) a avut consecințe directe asupra nivelului producției realizate. Dacă, în anul trecut toate mașinile și utilajele ar fi lucrat la întreaga capacitate s-ar fi putut obține o producție suplimentară de peste 1 miliard lei.

Cauzele care au determinat aceste rămăneri în urmă sînt multiple. Între acestea se desprind cele legate de preocuparea mai puțin susținută a unor unități. (Întreprinderea de articole metalice pentru mobilă și binal, unitatea pentru reparații a Trustului de foraj-extracție etc.), pentru asigurarea la timp a cadrelor de muncitori calificați pentru o serie de sectoare importante cum ar fi prelucrarea metalului prin așchiere, forjare și turnare, țesătorii, petrol, industria chimică etc. Mă refer aici în special la deficiențele legate de orientarea profesională a personalului, de extinderea policalificării forței de muncă și poliservirii utilajelor etc. Toate acestea au făcut ca în anul trecut să se piardă efectiv circa 9% din timpul de folosire a mașinilor și utilajelor.

În același timp, situații de neîncărcare la capacitate a mașinilor și utilajelor s-au datorat și faptului că nu în toate unitățile s-a respectat cu strictețe programul de întreținere și reparații curente și capitale. Mai mult decît atât, în funcționarea mașinilor-unelte, a pompelor și compresoarelor au existat cazuri de nerespectare a normelor tehnice de exploatare (ungerea și răcirea corespunzătoare, regimul de așchiere, debitul și presiunea prescrise, ritmicitatea timpilor activi și a celor de pauză). Cele mai mari neajunsuri s-au înregistrat la Combinatul de îngrășăminte chimice și la Întreprinderea de industrializare a sfeclii de zahăr la care opririle accidentale au făcut posibil ca, în unele perioade de timp, să se obțină producții mai mici de jumătate din capacitatea instalată.

Un factor care a amplificat utilizarea incompletă a capacităților de producție l-a constituit și lipsa, în anumite perioade de timp, a pieselor de schimb necesare, în special pentru utilajele din instalațiile cu foc continuu, motoare electrice, pompe, reductoare, ventilatoare, aparatura de măsură, automatizare, control electronic și pneumatic etc.

ȚINÎND seama de rezervele însemnate ce există în întreprinderile economice din județ pe linia folosirii la în-

treaga capacitate a fondurilor fixe, au fost stabilite măsuri concrete care să facă posibilă îmbunătățirea, în continuare, a indicilor de utilizare a mașinilor, utilajelor și instalațiilor din dotare, ca o premisă a obținerii productivității planificate pentru acest an. Între acestea rețin atenția cele referitoare la:

- **extinderea preocupărilor conducerilor întreprinderilor în vederea integrării unor repere și subsansamble** atât în fabricația de vagoane și mașini-unelte, cît și în ce privește realizarea unor sortimente din industria ușoară. Extinderea în acest sens a cooperărilor în cadrul unităților economice din județ în scopul eliminării unor stagnări la o serie de mașini-unelte și la sculării are menirea de a contribui la încărcarea mai bună a capacităților de producție disponibile, existente la unele întreprinderi (Întreprinderea de mașini-unelte, întreprinderea de ceasuri „Victoria”, Întreprinderea pentru mecanizarea agriculturii și industriei alimentare etc.), precum și la realizarea unor sortimente absolut necesare economiei județului. În același timp, se urmărește executarea, pe capacitățile care în prezent nu sînt încărcate la parametri maximi, a unor piese de schimb pentru reparații, ținînd seama de faptul că întreprinderile specializate nu pot asigura, în multe cazuri, necesitățile de piese corespunzător volumului de reparații planificate. Este în acest sens și de datoria unităților din județul Arad de a fi mai receptive în asimilarea unor piese de schimb unicate sau de serie mică care în prezent se importă:

- **preluarea de la întreprinderea județeană de producție industrială și prestări servicii a unor utilaje care nu mai au** ● **încărcare corespunzătoare în industria republicană, pentru valorificarea resurselor locale de materii prime și a materialelor recuperabile;**

- **scurtarea duratei reparațiilor** (la Combinatul de îngrășăminte chimice, întreprinderea de prelucrare a nutrețurilor combinate, Întreprinderea de prelucrare a legumelor și fructelor etc.) prin pregătirea din vreme a acestora, elaborarea documentației de execuție pe baza constatării stării tehnice la ultima reparație, organizarea lucrărilor în funcție de cele mai adecvate tehnologii, asigurarea pieselor de schimb necesare etc. În acest sens, de mare interes este acțiunea începută în județ de a se executa un număr cît mai mare de reparații prin schimb de agregate și subsansamble pregătite dinainte, reparația celor defecte urmînd a se executa ulterior. În acest fel, se reduce pînă la o treime durata de execuție a unei reparații capitale față de prevederi;

- **perfecționarea activității de urmărire a comportării în exploatare a mașinilor-unelte, vagoanelor, a unor utilaje și instalații pentru agricultură și industria alimentară** astfel încît să se cunoască operativ eventualele observații critice ale beneficiarilor în scopul îmbunătățirii performanțelor acestora și asigurării unor producții superioare.

Prin aceste acțiuni se urmărește, la nivelul județului Arad, asigurarea unui grad superior de încărcare a capacităților existente, ridicarea nivelului calitativ al muncii în acest domeniu de activitate, în vederea realizării în acest an a producțiilor planificate, în condiții de eficiență economică maximă.

Constantin CIOCAN

secretar al Comitetului județean
Arad al P.C.R.

Mapamond

tehnico-științific

Reciclarea aluminiului

ALUMINIUL prezintă o importanță deosebită din punctul de vedere al reciclării. Această poziție este condiționată de o serie de factori între care: largă sa utilizare și, implicit, cantitățile considerabile integrate în circuitul producției; perspectivele promițătoare de folosire a sa, aluminiul constituind unul dintre principalele metale ale civilizației moderne; un raport favorabil în ce privește reducerea consumului energetic, reciclarea acestui metal necesitînd de douăzeci de ori mai puțină energie; facilitățile tehnologice din punct de vedere al reciclării, în acest caz separarea aluminiului din diverse aliaje realizîndu-se în condiții de eficiență ridicată, ceea ce îl propune ca pe un înlocuitor al oțelului și sticlei în confecționarea unor recipiente.

Cu toate aceste avantaje, nivelul de reciclare este încă modest. Potrivit unor estimări, din cantitatea de aluminiu reciclabilă (circa 80% din totalul consumat în lume) numai 30% este revalorificată. Obstacolele cele mai puternice identificate de specialiști constau în ciclul relativ mare de reintrare în circuitul producției, aluminiul fiind încorporat în numeroase obiecte de uz îndelungat; raporturi dimensionate incorect între prețul aluminiului obținut din zăcămint și cel al energiei, deși cheltuielile pentru energie reprezintă circa 20% din costul total. Totuși, în ultimul deceniu, nivelul reciclării a cunoscut o evoluție ascendentă ca urmare deopotrivă a crizei energetice și a restricțiilor de natură ecologică. Dar în această medie mondială diferențele naționale sînt mari. Japonia, bunăoară, a produs în anul 1981 mai mult aluminiu prin recuperare decît prin resurse primare, în timp ce Norvegia — al șaselea producător mondial de aluminiu — recuperează numai 4%.

Creșterea gradului de reciclare a aluminiului este condiționată de un ansamblu de factori. Alături de parametrul energetic care se impune pe o scară tot mai largă, de organizarea eficientă a sistemelor de colectare a ambalajelor și produselor din aluminiu a apărut și un fenomen nou, deosebit de important. Este vorba despre crearea unui autentic comerț internațional cu materialele reciclabile, în cazul nostru cu aluminiu. Astfel, Italia își acoperă jumătate din consum pe baza aluminiului reciclat, aluminiu cumpărat din alte țări sub formă de deșeuri industriale sau casnice. În acest context se apreciază că reglementările comerciale stabilite pentru această sferă a activității economice vor influența deopotrivă volumul reciclării și distribuția sa internațională.

CREȘTEREA PRODUCȚIEI AGRICOLE

în strînsă concordanță cu programul de autoaprovizionare

LA CEL DE-AL II-LEA CONGRES al consiliilor de conducere ale unităților agricole socialiste, al întregii țărăni, din 1981, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, sublinia: „partidul asigură, o dată cu progresul neîntrerupt al industriei, ridicarea la un nivel și mai înalt a rolului agriculturii în dezvoltarea echilibrată a întregii economii, în satisfacerea cerințelor de viață ale poporului, în întreaga operă de construcție socialistă”.

Îmbunătățirea relației producție—consum

ÎN PERIOADA 1965—1982, suprafața agricolă s-a mărit cu peste 170 mii ha, cu toată scoaterea din circuitul agricol a terenurilor necesare pentru construcția unui număr însemnat de obiective economice. În același interval, producția globală agricolă a crescut de aproape două ori. Fizic, producția de cereale boabe a sporit de la 12,6 mil. tone în 1965 la 22,3 mil. tone în 1982, cea de carne de la 1 047 mii tone la 2 223 mii tone, cea de lapte de la 26 036 mii hl la 36 004 mii hl, iar cea de ouă de la 2 630 mil. la 7 155 mil. bucăți etc. Aceste creșteri ale producțiilor în ultimele trei cincinale s-au datorat în primul rînd sporirii randamentelor la hectar (de pildă: la grâu și secară de la 1 970 kg la 2 970 kg, la porumb de la 1 780 la 4 230 kg, la sfeclă de zahăr de la 15 870 la 24 740 kg, la cartofi de la 7 290 la 15 680 kg) și pe animal (cantitatea de lapte obținută de la o vacă a crescut de la 1 497 la 1 700 l, randamentul de lînă de la o oaie de la 2,1 kg la 2,6 kg, iar de ouă de la o găină de la 88 la 161 buc.).

În ultimii ani, dinamica producțiilor agricole nu a corespuns însă posibilităților create, ceea ce s-a datorat nu numai condițiilor climatice mai puțin favorabile, ci și evoluției nesatisfăcătoare a preocupărilor, într-o serie de unități agricole, pentru organizarea mai bună a producției și a muncii, folosirea intensivă și extensivă a bazei tehnico-materiale, respectarea cu strictețe a regulilor agrotehnice. O serie de măsuri inițiate de conducerea partidului și statului nostru, personal de tovarășul Nicolae Ceaușescu, au în vedere lichidarea acestor decalaje. Astfel, pentru anul 1984 se prevăd importante sarcini de creștere, trebuind să se obțină o recoltă-record. Întreaga activitate este orientată spre realizarea tuturor programelor speciale pe ramuri și produse, pentru creșterea mai accentuată a

producției. Pe această cale urmează să se asigure acoperirea în mai bune condiții a cerințelor de consum agroalimentar ale populației, potrivit unor norme științific fundamentate, aprovizionarea îndestulătoare cu materii prime agricole a industriilor prelucrătoare, mărirea disponibilităților pentru export. Creșterea producției agroalimentare în ultimul deceniu a fost însoțită de modificări calitative structurale în direcția sporirii ponderii produselor animaliere. Ca urmare, disponibilul proteic a crescut mai repede decît cel caloric. Totodată, se constată o îmbunătățire a structurii disponibilului proteic în favoarea proteinelor de origine animală; ritmul mediu anual de creștere a disponibilului proteic de origine vegetală a fost de 0,8%, iar a celui de origine animală de 5,1%.

Rolul determinant al producției

ÎN ORIENTAREA acțiunilor menite a asigura o mai bună concordanță în acest domeniu trebuie pornit de la premisa fundamentală a rolului determinant al producției, nivelul consumului trebuind să fie în concordanță cu posibilitățile societății; în același timp, se impun însă și măsuri care să conducă la creșterea mai rapidă a producției și la ridicarea, pe această bază, a gradului de autoaprovizionare.

Pentru a analiza gradul de autoaprovizionare am utilizat metoda bazată pe compararea producției agroalimentare cu consumul populației exprimat în kcal, aplicînd două variante.

În prima variantă, dinamica gradului de autoaprovizionare s-a calculat pornind de la evaluarea produsului agroalimentar exprimat în calorii la consumator și de la necesarul zilnic de calorii pe locuitor. Gradul de autoaprovizionare astfel calculat înregistrează o tendință constantă de creștere. Problema care se ridică este însă aceea a structurii. Conform Programului de alimentație științifică, produsele de origine animală trebuie să acopere 22—25% din totalul consumului de calorii și 48—53% din totalul celui de proteine. După calculele noastre, produsele de origine animală acopereau în anul 1980 circa 25% din calorii și peste 45% din proteine. Gradul de acoperire a consumului de proteine era ridicat, dar proporția necesară între proteinele vegetale și animale nu era asigurată, disponibilul de proteine de origine animală aflîndu-se sub nivelul cerut — și aceasta, în condițiile în care consumul de calorii, în anul 1980, a depășit necesarul.

În cea de-a doua variantă a fost luat în considerare consumul efectiv realizat în țara noastră, care în 1980 era de circa 3 300 calorii și de circa 100 g proteine pe zi și locuitor. Gradul de autoaprovizionare calculat în această variantă a reprezentat, în anul 1980, 92%.

Pornind de la principiul că satisfacerea nevoilor de consum trebuie să aibă loc atît potrivit cerințelor fiziologice determinate în mod științific, cît și în corelație cu posibilitățile economiei, Programul de alimentație științifică a populației prevede ca un obiectiv de prim ordin asigurarea nivelului de consum efectiv în scopul dezvoltării fizice și intelectuale a omului, menținerii sănătății și a capacității sale de muncă. Pentru realizarea acestui obiectiv, programul stabilește ca nivelul consumului zilnic să se încadreze sub raport energetic în limitele a 2 700—2 800 calorii.

Asigurarea unui consum rațional, necesar înseamnă nu numai realizarea lui din punct de vedere cantitativ, ci și structural. În ultimele trei decenii, structura consumului în țara noastră s-a îmbunătățit și sub aspect calitativ, ceea ce își găsește expresia într-o creștere mai rapidă a consumului de produse cu calitate nutritive superioare — carne, pește, lapte, ouă, legume, fructe — și în reducerea treptată a consumului de produse din cereale. Numărul de calorii și proteine obținut pe seama produselor animaliere se află însă încă sub necesar, iar al celor din cereale depășește acest nivel. De fapt, structura menționată a consumului reflectă structura producției.

În raport cu necesitățile alimentare ale populației, determinate în mod științific, produsul agroalimentar — care include atît produsele agricole alimentare neprelucrate, cît și cele prelucrate în industria alimentară — asigură un grad de acoperire a consumului energetic (exprimat în calorii) ce variază între 110 și 114%; este însă necesară creșterea ponderii caloriilor și proteinelor de origine animală. Or, este cunoscut că pentru obținerea unei calorii de origine animală sînt necesare cca 7 calorii vegetale și, prin urmare, asigurarea nivelului de consum rațional, cu o structură corespunzătoare, pune sarcini mai mari și mai complexe în fața producției agricole.

Dacă vom ține seama de mărirea și structura necesară a consumului, în care 1/3 din calorii sînt de origine animală, reiese că pentru asigurarea zilnică a 2 700—2 800 calorii sînt, de fapt, necesare circa 8—9 mii de calorii primare. Avînd în vedere că fiecărui locuitor al țării îi revenea în 1982 circa

0,67 ha din suprafața agricolă, ar rezulta că producția agricolă trebuie să asigure 4 400—5 000 kcal/ha. Ținând cont însă că o parte din suprafața agricolă este ocupată cu plante ce constituie materii prime pentru industrie, cantitatea de calorii de pe fiecare hectar trebuie să fie și mai mare pentru asigurarea necesarului alimentar al populației, iar crearea disponibilităților pentru export presupune depășirea acestui necesar.

Ridicarea gradului de satisfacere a nevoilor economiei naționale de produse agricole în general și ale populației de produse alimentare în special depinde nu numai de sporirea producției agricole, ci și de creșterea eficienței utilizării acesteia.

Totodată, practica arată că nu întreaga producție realizată în agricultură ajunge la consumatorul final. Pierderile de produse agricole ce se înregistrează pe întregul lanț „cîmp—consumator” influențează negativ atât gradul de satisfacere a necesităților economiei naționale, cât și costurile acoperirii nevoilor de produse agricole. De aceea, ridicarea gradului de autoaprovizionare urmează să se bazeze atât pe măsuri îndreptate spre sporirea producției agricole, cât și spre creșterea eficienței utilizării acesteia.

Măsuri pentru creșterea producției agricole și asigurarea necesarului de consum

ÎN CADRUL programelor și orientărilor de însemnătate majoră pentru dezvoltarea economico-socială a patriei, adoptate la Congresul al XII-lea și Conferința Națională ale partidului, un loc deosebit îl ocupă cele care au în vedere ridicarea nivelului de trai al populației, care pun sarcini mari în domeniul producției bunurilor de consum. Au fost elaborate programe care asigură dezvoltarea puternică și modernizarea industriei alimentare, astfel încât pînă în 1985 această ramură să poată satisface deplin cerințele populației. Au fost, de asemenea, elaborate programe speciale în vederea sporirii producției de cereale, legume, fructe și struguri, precum și a extinderii ramurilor care asigură materii prime necesare industriei ușoare.

Totodată, Conferința Națională a partidului, din decembrie 1982, a adoptat Programul privind autoconducerea și autoaprovizionarea teritorială pentru asigurarea populației cu produse agroalimentare, industriale și prestări de servicii în perioada 1983—1985, care prevede realizarea unei nutriții echilibrate a tuturor locuitorilor, diferențiată după efortul depus în producție, după vîrstă, sex și specificul local al alimentației, în concordanță cu cerințele de menținere și îmbunătățire a stării de sănătate. Accentul se va pune pe îmbunătățirea structurii și pe ridicarea calității produselor prin creșterea ponderii proteinelor de origine animală, a produselor cu un conținut nutritiv ridicat și diversificarea sortimentelor. Potrivit acestui program consumul anual de carne, produse din carne și pește pe un locuitor urmează să ajungă în 1985 la circa 75—80 kg, din care 10 kg de pește. Din consumul de carne prevăzut, 43% va fi de

porcine, 19% de bovine, 27% de pasăre, 11% de ovine și alte specii. La lapte și produse din lapte consumul urmează să ajungă la circa 200 litri pe locuitor, iar la ouă la 280 bucăți. O creștere accentuată va cunoaște consumul produselor horticoale — pînă la 185 kg de legume, 90 kg de cartofi, 62 kg de fructe și 25 kg de struguri de masă. Satisfacerea necesarului de consum de legume se va realiza pe baza creșterii producțiilor medii la hectar, atât la culturile de cîmp și din sere, cât și la culturile duble, succesive și intercalate. Se va urmări eșalonarea producției de legume de cîmp, pentru ca populația să consume produse proaspete o perioadă cît mai lungă de timp.

Îmbunătățirea structurii alimentației populației prin creșterea produselor animaliere, corespunzător tendințelor din țările dezvoltate economic, va duce la micșorarea consumului de cereale pentru piine, făină, mălai de la 173 kg pe locuitor în 1980, la 140 kg.

În conformitate cu Programul privind autoconducerea și autoaprovizionarea teritorială, în fiecare județ trebuie să se asigure resursele necesare autoaprovizionării populației cu cereale, cartofi, legume, fructe, carne, lapte, ouă și alte produse pentru care dispune de condiții naturale și economice favorabile. (Completarea necesarului de consum pentru populația din zonele de deal și munte, precum și din celelalte localități neproducătoare de cereale va fi asigurată de la fondul de stat). Consiliile populare, ca titulare de plan în profil teritorial, au obligația să acționeze permanent pentru îndeplinirea integrală a programelor de dezvoltare a producțiilor agricole vegetale și animale în zona lor de activitate. Ele răspund de valorificarea cît mai deplină a potențialului productiv al pămîntului, de utilizarea cu randament ridicat a celorlalte mijloace de producție și folosirea rațională a forței de muncă, de aplicarea tuturor măsurilor prevăzute în programele de dezvoltare a producțiilor agricole în profil teritorial.

Realizarea consumurilor prevăzute se sprijină pe programe speciale, fundamentate, dezbătute și adoptate de Plenara lărgită a Consiliului Național al Agriculturii, Industriei Alimentare, Silviculturii și Gospodăririi Apelor.

Astfel, începînd din anul 1983 s-a organizat cultivarea intensivă a porumbului pe o suprafață de 500 mii ha, de pe care urmează să se obțină o producție medie de 20 t de știuleți la hectar.

În scopul asigurării necesarului de orez pentru consumul populației (eliminîndu-se importul), Programul privind dezvoltarea culturii orezului în perioada 1983—1990 prevede creșterea suprafeței cultivate la 40 mii ha în 1985 și 50 mii ha în 1987, paralel cu alte măsuri de modernizare a orezării existente și de îmbunătățire a tehnologiilor, care să contribuie la creșterea randamentelor la hectar, la 5 000 kg în 1985.

Viticultura și pomicultura, ramuri cu vechi tradiții în țara noastră, vor cunoaște un proces continuu de modernizare. Producția va spori prin înființarea de noi plantații în sistem intensiv și superintensiv, de înaltă productivitate și prin creșterea randamentelor la plantațiile existente. Consumul

mediu pe locuitor — în echivalent struguri — va spori de la 58 kg în 1982 la circa 92 kg în 1985, din care 25 kg struguri în stare proaspătă și industrializată, iar consumul de fructe va ajunge la 62 kg, ca urmare a sporirii consumului de fructe în stare proaspătă, în detrimentul celor destinate distilării. Cultura căpșunului va cunoaște o puternică extindere; în 1985 suprafața va ajunge la 17 mii ha, iar producția totală la peste 100 mii de tone.

Potrivit programului de dezvoltare a pisciculturii și pescuitului în apele interioare și în Delta Dunării, producția de pește va ajunge în 1985 la peste 200 mii de tone, ca urmare a unui complex de măsuri privind executarea de noi amenajări pentru piscicultură, modernizarea pepinierelor piscicole, sporirea ponderii peștilor fitofagi, îmbunătățirea tehnologiilor de creștere și valorificarea piscicolă a unor riuri interioare, dezvoltarea pescuitului acvatic în Marea Neagră etc.

Programul pentru dezvoltarea apiculturii prevede ca în 1985 efectivul de albine să ajungă la 2 milioane de familii, luîndu-se măsuri de extindere a fermelor specializate din unitățile socialiste și de dezvoltare a stupinelor la gospodăriile populației.

Realizarea programului de creștere suplimentară a efectivelor de ovine și a producției de lînă, carne și lapte impune măsuri hotărîte pentru sporirea suplimentară a efectivelor cu 3 milioane ovine, din care 2 milioane merinos și spancă și 1 milion turcană. Accentul se va pune pe îmbunătățirea și folosirea integrală a pajisțiilor naturale existente, a nutrețurilor grosiere și înființarea de pajisți cultivate de înaltă productivitate. O atenție mai mare se va acorda în continuare organizării făcărilor de toamnă și a încrucișărilor cu rasele de lapte.

Pornind de la faptul că gospodăriile populației au încă însemnate rezerve de creștere a producției agricole și în scopul satisfacerii în condiții tot mai bune a nevoilor proprii de consum, s-a adoptat Programul unic de creștere a producției în gospodăriile personale ale membrilor cooperativelor agricole de producție și în gospodăriile producătorilor particulari, care prevede ca aceste gospodării să cultive integral terenurile agricole ce le dețin, să crească animale și păsări, în vederea obținerii produselor agricole animale și vegetale necesare acoperirii nevoilor proprii de consum, contractării și predării unor cantități sporite de produse pentru fondul de stat.

Înfăptuirea programelor adoptate va crea condiții pentru dinamizarea și mai puternică a producției agricole, creșterea consumului și gradului de autoaprovizionare, pentru realizarea sarcinilor trasate agriculturii de Congresul al XII-lea și Conferința Națională ale partidului. Ea se va sprijini pe ansamblul de măsuri cuprinse în Programul național pentru asigurarea unor producții agricole sigure și stabile, prin creșterea potențialului productiv al pămîntului, mai buna organizare și folosire în mod unitar a terenurilor agricole, a întregii suprafețe a țării, adoptat de Plenara C.C. al P.C.R. din iunie 1983.

Ovidiu POPESCU
Reghina CREȚOIU

AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI: RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE

CONDUCEREA MODERNĂ A PRODUCȚIEI: CONDIȚIE ȘI STIMUL ÎN FUNCȚIONAREA MECANISMULUI ECONOMIC

APLICAREA în practică a noului mecanism economico-financiar a pus la dispoziția organelor de conducere colectivă din întreprinderi mijloacele necesare îndeplinirii în cele mai bune condiții a rolului lor mobilizator în desfășurarea activității economico-sociale, în realizarea integrală, cu o înaltă eficiență, a sarcinilor de plan, participării plene a tuturor oamenilor muncii la conducerea și gospodărirea fiecărei unități economice, astfel încât să se asigure creșterea producției, ridicarea nivelului ei tehnic și calitativ, sporirea productivității muncii, obținerea de efecte economice maxime cu cheltuieli minime. Au fost create condițiile necesare promovării la toate nivelurile organizatorice a celor mai moderne metode și tehnici de conducere și organizare a activității economice, cu pronunțat caracter științific, capabile să răspundă în mod adecvat cerințelor realizării noii calități în întreaga activitate economică. Actualul mecanism al autoconducerii și autogestiei economico-financiare solicită organelor de conducere să folosească mai mult ca înainte o gamă largă de metode, care să permită optimizarea tuturor activităților din unitățile economice.

Valorificând condițiile create, în întreprinderi s-a lărgit aria utilizării acestor metode la abordarea cu eficiență sporită a unui număr tot mai mare și mai divers de probleme. Totodată, se remarcă creșterea dimensiunii previzionale a utilizării metodelor și tehnicilor moderne de conducere, în sensul că teoria a pus la dispoziția practicii conducerii metode cu caracter previzional, care și-au dovedit utilitatea îndeosebi în probleme a căror rezolvare necesită decizii privind strategia și tactica producției. Pe de altă parte, metodele folosite până nu de mult, de regulă în conducerea curentă și postoperativă, au început să fie utilizate pe scară tot mai largă în activitatea prospectivă. Metoda diagnosticării — prin excelență metodă postoperativă — poate fi și este folosită cu și mai multă eficiență în elaborarea și fundamentarea științifică a programelor speciale pe ramuri, grupe de produse și produse. De asemenea, se cere remarcată creșterea dimensiunii participative prin constituirea unor echipe complexe de analiză și prognoză. Se folosesc pe scară tot mai largă metodele de optimizare ce utilizează aparatul statistico-matematic modern și tehnica electronică de calcul, fapt care asigură creșterea operativi-

tății, rigurozității și a nivelului de fundamentare științifică a deciziilor de conducere. În acest fel, o parte tot mai mare din timpul de muncă al personalului de conducere este folosită pentru soluționarea problemelor previzionale și mai puțin pentru cele de rutină, aspect ce prezintă deosebită importanță.

Actualul mecanism economico-financiar presupune renunțarea și mai hotărâtă la unele concepții și metode tradiționale și înlocuirea lor cu metode moderne de organizare și conducere în procesul întăririi autogestiei economico-financiare. În acest sens, cunoașterea și aplicarea mai consecventă în practică a metodelor moderne de conducere configurează o modalitate de acțiune de maximă importanță pentru fiecare unitate economică.

■ **La fundamentarea temeinică și aplicarea eficientă a bugetului de venituri și cheltuieli, metodele moderne de conducere a producției aduc o con-**

urmează a fi obținute. La acestea mai trebuie adăugat și faptul că, pe parcursul realizării sarcinilor de plan, bugetul de venituri și cheltuieli este un mijloc de analiză și control și implicit un instrument folosit în asigurarea echilibrului financiar al unității.

Prin defalcarea indicatorilor bugetului de venituri și cheltuieli pe secție, ateliere, compartimente, se creează un sistem de bugete, putând fi făcute analize până la cele mai simple elemente care altfel ar fi practic neidentificabile, sinteza fiind asigurată din punctul de vedere al integrării până la nivelul întreprinderii. În acest context, **folosirea metodei de conducere prin bugete** — defalcată pe verigi structurale — permite nu numai aplicarea în fiecare verigă a bugetului corespunzător, ci face posibilă orientarea fluxului informațional către conducătorul ierarhic respectiv și asigură coordonarea fluxului de date și, prin aceasta, a activității de conducere.

● **Autogestiunea solicită folosirea mai largă a metodelor moderne de conducere a producției** ● **De la conducerea curentă și postoperativă la activitatea prospectivă și preventivă** ● **Decizia: operativă, riguros fundamentată științific** ● **Avantajele conducerii prin bugete — argumente pentru generalizarea sa la toate nivelurile organizatorice ale unității** ● **Cum se aplică eficient conducerea prin proiecte?** ● **Conducerea prin obiective = antrenarea la un nivel ridicat a întregului personal în realizarea sarcinilor de plan**

tribuție substanțială. În scopul folosirii cât mai eficiente a pîrghiilor economico-financiare în activitatea întreprinderilor, a sporirii cointeresării și răspunderii unităților economice, a colectivelor de oameni ai muncii și a organelor de conducere colectivă în gospodărirea cu eficiență maximă a resurselor materiale, financiare, umane și de întărire a disciplinei financiare, activează cu efect pozitiv hotărîrea ca toate unitățile economice să întocmească bugete de venituri și cheltuieli. Această măsură reprezintă un mijloc important pentru înfăptuirea autoconducerii muncitorești, pentru întărirea autogestiei economico-financiare și autofinanțării, întrucît în acest fel întreaga activitate economico-socială a unei unități economice este sintetizată prin bugetul de venituri și cheltuieli în „expresie bănească”, este orientată spre gospodărirea eficientă a fondurilor materiale și bănești, se pot prevedea rezultatele ce

Dacă avem în vedere faptul că **folosirea rațională a metodei necesită:** ● **stabilirea unor structuri organizatorice clare, precise, cu subordonări, responsabilități, competențe decizionale și relații de comunicare și colaborare precise determinate;** ● **planificarea tuturor activităților concretizate în obiectivele aferente, cu indicatori (producția marfă, producția marfă vîndută și încasată, beneficiile, costurile totale calculate la acești indicatori) defalcați pe niveluri ierarhice de sus pînă jos — întreprindere, secție, sector, atelier și chiar compartimente funcționale cum sînt serviciile aprovizionare tehnic-materială, desfacerea producției etc.;** ● **existența unui sistem de contabilizare adecvat pentru urmărirea costurilor normale, analiza nivelurilor limită a indicatorilor amintiți, stabilirea contribuției la realizarea beneficiului total a verigilor structurale care întocmesc bugetul**

de venituri și cheltuieli, și că aceste condiții au fost create în principiu odată cu noul mecanism economico-financiar, trebuie spus că extinderea încă în mică măsură a metodei se explică nu prin lipsa cadrului organizatoric necesar, ci prin insuficienta preocupare a unor factori de răspundere situați pe diferite niveluri ierarhice implicate din întreprinderi.

Asigurând programarea costurilor la fiecare nivel organizatoric, precum și resursele necesare realizării obiectivului dat, furnizând conducerii informații operative privind abaterile de la costuri, facilitând adaptarea și aplicarea deciziilor de reglare a activității, permițând evaluarea personalului muncitor în funcție de gradul de îndeplinire a obiectivelor, în strânsă legătură cu nivelul prevăzut al cheltuielilor și facilitând cointeresarea personalului la un nivel superior (remunerarea în acord global făcându-se în funcție de nivelul realizării producției fizice în corelare cu nivelul cheltuielilor materiale și energetice, calitatea producției), conducerea prin bugete asigură una din principalele cerințe ale actualului mecanism economico-financiar și anume creșterea eficienței economice.

■ **Antrenarea la un nivel ridicat a întregului personal în realizarea sarcinilor de plan poate fi facilitată și ea de largirea aplicării metodelor moderne de conducere a producției.** Având în vedere faptul că: ● potrivit legii cu privire la principiile de bază ale perfecționării sistemului de retribuție a muncii și de repartitie a veniturilor oamenilor muncii, forma de retribuție în acord global se aplică în mod generalizat în unitățile economice din in-

dustria, construcții-montaj, agricultură, transporturi, cercetare științifică și dezvoltare tehnologică, proiectare, la nivel de întreprinderi, fabrică, uzină, secție, atelier, brigadă, șantier, lot, fermă, echipă și a tuturor formelor organizatorice asemănătoare; ● că obiectivele își găsesc exprimare în sarcina cantitativă ce se contractează în acord global — producția fizică pe sortimente, produse, subansamble, piese, repere sau lucrări — care rezultă din planul național unic de dezvoltare economico-socială, specific activității sau locului de muncă; ● că suma destinată retribuirii personalului muncitor ce se prevede în contractul de acord global se determină pe baza tarifelor pe unitate de produs sau lucrare, stabilite pe baza manoperei; ● că sarcina cantitativă de producție și suma destinată retribuirii prevăzute în contractul încheiat de întreprindere la nivelurile stabilite se defalcă în mod corespunzător pe subunități, pînă la nivelul formațiilor de muncă sau echipelor de muncitori; ● că în contractul de acord global pe lângă obiectivul realizarea indicatorului producția fizică se cuprind și condițiile în care această producție trebuie executată și că aceste clauze se referă la îndeplinirea unor indicatori sau sarcini, deci alte obiective, toate acestea constituite după părerea noastră tot atâtea premise materiale și organizatorice necesare aplicării generalizate a metodei de conducere prin obiective, ținînd seama că la baza aplicării acestei metode stă corelarea strînsă a obiectivelor, rezultatelor și retribuției.

Totodată, în condițiile actualului mecanism economico-financiar, cînd o importanță deosebită o are corelarea mai strînsă a rezultatelor cu veniturile

realizate, unele proiecte mai complexe care antrenează volume mari de resurse materiale, umane și financiare pot fi realizate în condiții de eficiență economică sporită și pe baza **conducerii pe bază de proiecte**, înțelegînd prin proiect un ansamblu de procese de muncă diferite ca natură, din desfășurarea cărora rezultă un produs, un serviciu cu un grad ridicat de specificitate, uneori chiar de unicat.

Un asemenea proiect, a cărui realizare antrenează resurse materiale foarte variate, un număr mare de specialiști de diferite profesii, care-și desfășoară activitatea în mai multe compartimente, necesită crearea unor forme organizatorice temporare, stabilirea unor planuri detaliate a activităților și termenelor de îndeplinire a acestora, planuri ce trebuie adaptate pe întreg parcursul realizării proiectului. Indiferent de modalitatea organizatorică folosită în operaționalizarea conducerii prin proiecte — cu responsabilitate individuală, mixtă și cu stat major — un rol determinant în realizarea cu maximum de eficiență a obiectivelor cuprinse în proiect îl are conducătorul proiectului care trebuie să fie un cadru cu o mare capacitate decizională, să posede cunoștințe temeinice de specialitate și să aibă aptitudinile necesare unei asemenea persoane.

dr. Adriana OLARU

||| Vom continua, într-unul din numerele următoare ale revistei, să prezentăm conexiunile economico-financiare ale aplicării altor metode moderne de conducere (diagnosticarea, conducerea pe produs).

Noi surse de sporire a eficienței

Soluții de economisire a carburanților

DAT FIIND că o componentă importantă a sporirii eficienței o constituie reducerea cheltuielilor materiale, apreciem ca necesar de evidențiat faptul că, în activitatea de transport cu autovehicule care consumă motorină o măsură importantă în diminuarea consumului de carburanți o constituie efectuarea în cele mai bune condiții a activității de verificare și reglare continuă a tuturor părților componente ale sistemului de alimentare a mașinilor echipate cu motoare Diesel. Cu atît mai mult cu cît acest tip de autovehicul are ponderea majoritară în cadrul parcului auto al unităților specializate de transport auto.

În funcționarea corespunzătoare a sistemului de alimentare a acestor autovehicule, cel mai important rol îl joacă — așa cum a reieșit din practica unității noastre — subansamblul „pompa de injecție”. În condițiile în care apare necesitatea încadrării cu strictețe a consumurilor în normativele tehnice stabilite și a reducerii lor continue dat fiind că normativele tehnice prevăd norme maxime care trebuie deci în continuare îmbunătățite în sensul diminuării, se impune efectuarea verificării continue a parametrilor de lucru ai pompei de injecție, operațiune posibilă a fi efectuată cu o înaltă eficiență cu ajutorul dispozitivului „banc electronic de centricubat pompe de injecție”. Ținînd cont de costul de achiziție al unei asemenea instalații și de cheltuielile anuale cu utilizarea acestuia, din experiența noastră a reieșit că — fără a lua în calcul capacitatea sa maximală de lucru și limitîndu-ne numai la verificarea periodică a unui număr de 700 de autovehicule — pe această cale se poate obține anual o economie de 242 t de motorină; dacă se scad cheltuielile cu funcționarea acestui banc de probe, rezultă că într-un an se înregistrează un beneficiu de 340 mii lei.

Din punct de vedere funcțional, depășirea de consum de carburanți față de norme se explică prin faptul că, în timpul funcționării, datorită solicitărilor, în funcție de numărul de km parcursi, motorul nu mai funcționează corespunzător parametrilor inițial proiectați, ceea ce duce la un consum mărit de carburanți. Analizele efectuate pe parcursul timpului au demonstrat că pompa de injecție neverificată și nereglată la timp în mod corespunzător mărește consumul efectiv. Mai mult decît atît, din această cauză, nefuncționarea corectă a motorului are influențe negative asupra celorlalte sisteme din componența autovehiculului ca: ambreiaj, cutie de viteze, transmisie, diferențiale, care fiind ca urmare solicitate anormal se uzează prematur, ceea ce determină necesitatea introducerii autovehiculului în reparații, și deci un consum de piese și material suplimentar, de manoperă și timp de imobilizare în reparații.

Acest dispozitiv este produs de Întreprinderea mecanică pentru agricultură și industria alimentară Timișoara, la o calitate corespunzătoare și un preț de achiziție accesibil. Apreciem însă necesar că se impune, în lumina calculelor de eficiență efectuate, o sporire a preocupărilor producătorului, cu sprijinul centralei de resort, pentru stabilirea producției și livrării bancurilor electronice de centricubat pompe de injecție la nivelul necesarului temeinic justificat de astfel de instalații existente în economie. O astfel de dimensionare considerăm că ar putea lua în vedere numărul întreprinderilor care ar putea să le folosească în vederea reducerii consumurilor efective de motorină și chiar a normelor prevăzute în acest sens, prin aplicarea sistemului de verificări periodice a pompelor de injecție la autovehiculele cu motor cu aprindere prin compresie.

ec. Petru PRISECARU

contabil-șef la Întreprinderea de transporturi speciale pentru agricultură și industria alimentară Botoșani

Productivitatea muncii — factor strategic hotărâtor al ridicării calitative a economiei românești (II)

CONSIDERÎND, în mod firesc, productivitatea muncii drept criteriu fundamental al eficienței economice, factorii de influență ai productivității muncii se suprapun celor caracteristici eficienței și pe această bază poate rezulta gruparea lor în factori: naturali (conțiții climatice, bogăția și accesibilitatea rezervelor naturale); educaționali (pregătirea școlară, influența tradiției și educației în alegerea profesiei, educația prin muncă); politico-sociali (spirit revoluționar, conștiință socialistă, stimularea morală, creșterea nivelului de trai); structurali (perfecționarea structurilor de producție pe ramuri și zone de teritoriu); științifici (orientarea cercetării și învățămîntului, operativitatea cercetării și valorificării rezultatelor cercetării în producție); tehnico-economici (modernizarea proceselor tehnologice și produselor, mecanizarea și automatizarea, computerizarea, cibernetizarea și robotizarea proceselor de producție); organizarea științifică a producției și a muncii; utilizarea rațională a capacităților de producție, gradul de valorificare a materialelor, inclusiv recuperarea, refolosirea, recondiționarea și reducerea ponderii cheltuielilor materiale pe unitatea de produs, nivelul relațiilor de cooperare internațională etc.). Evident că factorii structurali, tehnico-economici, științifici ca și factorii educaționali — respectiv acțiunea profesională — și politico-sociali se vădesc cu efectele cele mai ridicate în acțiunea de creștere a productivității.

Tehnologiile moderne și productivitatea

ANALIZÎND mai departe cele redată în literatura de specialitate în direcția reliefării unui sistem integrat și reprezentativ de elemente care influențează sporirea mai puternică a productivității muncii, considerăm posibilă sinteza grupării acestor factori în trei direcții de bază, interdependente și decisive pentru creșterea productivității muncii: factorul om și condițiile sale de muncă; promovarea și generalizarea progresului tehnic; organizarea superioară a activității. Sînt direcțiile din care, prin acțiuni și măsuri hotărîte, se asigură utilizarea superioară a întregului potențial național de resurse și forță de muncă al țării.

Din întreagă această perspectivă productivitatea muncii poate fi — și trebuie să fie — considerată ca o resursă esențială a creșterii dezvoltării, ca o resursă bazată, firește, pe unele investiții ca atare, dar, în și mai mare măsură, bazată pe spirit creator, inteligență și profesionalitate, ca o resursă a cărei largă utilizare permite, eminamente, economisirea ulterioară de fonduri de investiții, de materii prime, materiale, energie, permite creșterea competitivității industriei și economiei naționale, cu toate efectele benefice ce se desprind în acest sens. Statutul productivității — de indicator al creșterii economice — ar trebui, poate, completat, tocmai în acest context, ceea ce ar pune mai bine în evidență, așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului nostru, marea însemnătate a productivității pentru progresul economiei.

Componenta tehnică de sporire a productivității am mai abordat-o și cu alte prilejuri. Mai departe ne vom referi cu deosebire la unele aspecte ce cantonează în perimetrul celorlalte componente amintite: tehnologică, umană, organizatorică ș.a.

Așa cum se desprinde din Programul național privind creșterea productivității, înfăptuirea acestui obiectiv strategic hotărâtor pentru progresul economiei românești impune acțiuni hotărîte în însuși perimetrul realizării priorităților dezvoltării în această etapă. Așa, de exemplu, în ce privește amplificarea bazei proprii de materii prime și materiale se au în vedere re-proiectări de produse și tehnologii, reciclarea materialelor deficitare și recuperarea materialelor din deșeuri în condițiile în care procesului de fabricație să i se asigure un plus de productivitate; se urmărește, totodată, crearea de noi materiale, cu calități superioare de rezistență mecanică și la temperaturi înalte, mai ușoare, mai durabile, cu proprietăți electromagnetice speciale — apte să permită sporirea productivității muncii sociale. Un loc deosebit îl ocupă în acest context înlocuirea materialelor deficitare sau provenind din import, acționîndu-se în scopul elaborării de tehnologii pentru asigurarea materiilor prime de înaltă puritate, necesare tehnicii de producere a ceramicii fine și sticlei optice, pentru asigurarea unor polimeri ca înlocuitori de metale sau cu rezultate corespunzătoare în desalinizarea apei de mare, pentru elaborarea unor metale cu însușiri speciale — aliaje de formă controlată, nedeformante la temperatura de elaborare, hidruri metalice pentru stocarea hidrogenului, pulberi ultrafine cu calități superioare acelorasi materiale în stare solidă etc.

Un accent deosebit se pune pe creșterea productivității în domeniul extracției de materii prime — urmărîndu-se amplificarea randamentelor de extracție din zăcămintele cunoscute, realizarea de noi tehnologii, cu performanțe productive corespunzătoare, adaptate zăcămintelor aflate în condiții grele — la mari adîncimi, existînd puternice straturi acvifere etc.; în același cadru se are în vedere dotarea cu aparate, echipamente, sisteme de mașini, tehnică de calcul modernă a sectoarelor de prospecțiuni și minerit în vederea extinderii sistemelor de mecanizare, automatizare, introducerii robotizării, a tehnicii de calcul în conducerea proceselor miniere, sporirii vitezelor de lucru și a gradului de securitate în activitate. Este de menționat, de altfel, că promovarea de tehnologii noi, eficiente, a devenit și devine tot mai mult o caracteristică pentru toate sectoarele industriei și economiei, reflectînd înseși cerințele ca și posibilitățile actuale ale progresului economico-social al țării. Asemenea progrese tehnologice substanțiale au la bază o intensă activitate de cercetare științifică și inginerie tehnologică, domeniu care, în condițiile actuale, se interferează organic cu cel al productivității.

Organizare superioară pînă la nivelul fiecărui loc de muncă

FORȚA de muncă și utilizarea sa rațională reprezintă factorul hotărâtor în sporirea continuă a rodniciei și productivității muncii. Evident, aceasta depinde nemijlocit de nivelul de dezvoltare a mijloacelor de muncă, care în fapt condiționează eficiența producției; perfecționarea continuă a mijloacelor de muncă și a calității obiectelor muncii pe fondul dezvoltării impetuoase a științei și tehnicii, al aplicării largi a rezultate-

lor lor în producție reprezintă o coordanată esențială a creșterii productivității muncii.

Concret, dinamica productivității este condiționată esențialmente de îndeplinirea obiectivelor actualei etape de dezvoltare a României — stabilite de Programul partidului — cu privire la creșterea puternică a forțelor de producție, dezvoltarea economică armonioasă a tuturor ramurilor economiei naționale, pe baza mecanizării și automatizării, electronizării, cibernetizării și robotizării proceselor de producție, îmbunătățirii calității produselor, ridicării nivelului tehnic și perfecționării tehnologiilor de fabricație, promovării largi pe tot perimetrul economiei a creației științifice și tehnice. Este însă esențial ca forța de muncă, personalul să acționeze hotărât în direcția valorificării cit mai bune a eforturilor făcute pentru înzestrarea tehnică corespunzătoare a industriei și economiei. „**Trebuie să avem întotdeauna în vedere adevărul bine cunoscut că munca este factorul hotărâtor al dezvoltării forțelor de producție, al progresului oricărei societăți**”, arăta în acest sens secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu. „**Să facem ca toți oamenii muncii să-și aducă contribuția activă, cu întreaga capacitate fizică și intelectuală, la dezvoltarea generală a societății socialiste**”, mai arăta secretarul general al partidului. Nu ne vom ocupa în rândurile de față de aspectele profesionale ale forței de muncă, ci de unele probleme de organizare a activității — respectiv de organizarea locului de muncă ca o componentă esențială pentru creșterea productivității. După cum spuneam, în acest cîmp al calității și eficienței, creșterea productivității muncii este concepută în contextul promovării și generalizării progresului tehnic, al valorificării tuturor factorilor generali și specifici respectivi și cu preponderanță în direcția organizării științifice și utilizării eficiente a tuturor resurselor existente în activitatea productivă, pînă la nivelul locului de muncă. Acesta, locul de muncă, reprezintă componenta de bază a unei zone tehnologice (atelier, linie tehnologică, secție) caracterizată de o anumită suprafață de lucru și de o anumită dotație tehnică determinată, pentru a asigura executarea unei operații sau a unei suite de operații ce pot fi realizate, conduse, supravegheate de unul sau mai mulți muncitori (formație de lucru).

Între elementele caracteristice locului de muncă se pot distinge: suprafața pe care este amplasat prin proiectare (care are în vedere suprafața statică a echipamentului, mișcarea executantului în jurul echipamentului tehnic, și evoluția mijloacelor de transport între echipamentele respective); poziția de amplasare în raport de operația precedentă și succedentă și distanța între acestea în cadrul fluxului tehnologic; distanța între echipamente și elementele principale de construcție a clădirii (pereți, stâlpi, grinzi); dotația tehnică și nivelul tehnico-organizatoric al acesteia; gradul de mecanizare, automatizare, electronizare și robotizare; fiabilitatea; numărul simultan de executanți sau posibilitatea deservirii mai multor mașini; numărul de schimburi de lucru; condițiile de programare a producției, cantitatea, calitatea și modul de alimentare cu resursele materiale, energetice și S.D.V.-urile necesare; condițiile de transformare a acestora în funcție de tipul și sarcinile de producție planificate, de numărul, calificarea și regimul de utilizare a forței de muncă — totul în contextul unei anume ambianțe fizice și psihice a muncii care să permită, în cadrul sistemului integrat om-mașină-mediul, obținerea rezultatelor materiale optime cu efort fizic și cheltuieli bănești minime.

Iată de ce modul cum este amplasat, dotat, organizat și folosit locul de muncă reprezintă o problemă de bază a întregului sistem industrial în care acesta funcționează și tocmai de aici se desprinde rolul și importanța analizei și organizării raționale a locului de muncă în întreprinderea industrială. O mare însemnătate pentru proiectanții, organizatorii, conducătorii de procese și deci ai locurilor de muncă o dobîndește cunoașterea și aplicarea metodelor de evidențiere și analiză a condițiilor de organizare a procesului de producție și a activității personalului din punct de vedere al conținutului și mijloacelor utilizate.

Raționalizarea fluxurilor de producție

SĂ NOTĂM faptul că analiza atentă, cunoașterea perfectă a stadiilor prin care trec obiectele muncii în procesul de producție asigură elementele necesare analizei circulației în timp a materialelor, semifabricatelor și produselor ca bază pentru

stabilirea măsurilor de raționalizare în vederea creșterii ponderii operațiilor tehnologice, modificării succesiunii unor operații, prevenirii sau eliminării stadiilor inutile care determină risipa de timp și reducerii duratei de imobilizare în fabricație — premise dintre cele mai de seamă pentru creșterea productivității muncii. De asemenea, în scopul obținerii proiectului ce reflectă structura și durata specifică fluxului tehnologic pentru o sarcină de producție dată, de o utilitate deosebită se dovedesc graficele de analiză a amplasării locului de muncă — în ansamblul organizării tehnologice a producției — care servesc pentru identificarea pozițiilor ce generează risipa de timp, de suprafețe de producție, de materiale și energie, mijloace bănești. Constituie toate acestea elemente de care acțiunile complexe privind creșterea productivității muncii trebuie să țină seama. Subliniind importanța majoră a proiectării raționale a fluxurilor tehnologice și implicațiile sale nemijlocite, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului nostru, arăta că „**pentru îndeplinirea Programului privind creșterea mai accentuată a productivității muncii, avem în vedere să realizăm aceasta printr-o mai bună organizare a producției și a muncii, a fluxului de producție, a mecanizării, automatizării, electronizării și chiar robotizării**”.

Desigur, în sfera de probleme abordată mai sus se înscriu aspecte mai multe decît cele redate. Bunăoară avem în vedere faptul că influența exercitată de factorul om asupra realizării în timp a operațiilor care determină procesul de producție poate fi concretizată prin folosirea graficelor de analiză a activității „executantului om” și activității „executantului om-mașină”. Luînd în considerare mărimea sarcinii de realizat și distanțele dintre elementele ce compun locul de muncă, în raport de nivelul de pregătire al executantului om, rezultă timpul de muncă necesar executării diferitelor operații cit și duratei ciclului de desfășurare a lucrării planificate. În fapt, graficul de analiză a activității interdependente a omului și mașinii reflectă durata și ponderea operațiilor care determină participarea comună sau independentă a celor două părți în procesul analizat precum și a perioadelor de inactivitate a omului și de nefuncționare a mașinii. Analiza condițiilor de desfășurare a activității studiate poate furniza elementele necesare îmbunătățirii corelației om-mașină și reducerii duratei ciclului de execuție — sursă de asemenea însemnată pentru sporirea productivității.

Esențială pentru creșterea gradului de participare a omului în procesul de producție și, în acest context, pentru sporirea productivității muncii sale este acțiunea de polideservire a mașinilor. Pentru asigurarea concordanței riguroase între disponibilitatea în timp a omului și cerințele de intervenție a acestuia asupra mașinii sînt elaborate ciclograme de polideservire care, pe baza simbolurilor utilizate, exprimă raportul dintre timpul de intervenție al executantului, timpul de funcționare al mașinii și timpul de intrerupere în funcționarea mașinii. Urmărind detaliile acestei chestiuni, o însemnătate aparte pentru analiză și intervenție în scopul ridicării productivității revine metodelor de măsurare și studiere a timpului de muncă necesar executantului, utilajului sau „executantului-utilaj” pentru realizarea unei lucrări; revine, de asemenea, o mare însemnătate stabilirii corecte a normativei de muncă și duratei ciclului de fabricație, bază pentru determinarea capacității de producție a locului de muncă și, în funcție de aceasta, a potențialului de producție al sistemului din care face parte. Dintre metodele utilizate în acest sens pot fi citate: înregistrarea directă prin cronometrare colectivă sau repetată, fotografierea sau fotocronometrarea individuală sau colectivă, autofotografierea, filmarea precum și înregistrarea indirectă în care sînt utilizate tehnici de înregistrare pe bandă magnetică (magnetofon, casetofon), de filmare sau de oscilografare, metode de tipul observărilor instantanee sau de tipul folosirii timpilor predeterminați pe mișcări. Pentru personalul tehnic, economic, de alte specialități, de deservire și pază, estimarea efortului necesar executării sarcinilor și duratei lor de realizare trebuie efectuată pe baza informațiilor obținute prin aplicarea unor metode și tehnici cu caracter general de tipul interviului, chestionarelor, fișei postului etc.

Barbu Gh. PETRESCU

Risipă prin economisire ?

PE PLANUL economisirii resurselor materiale și energetice, între efortul unităților producătoare de mărfuri pentru populație și efectul la nivelul economiei naționale intervine un element de corecție : consumatorul. Înclinăm să credem că acesta e tot mai puțin dispus să risipească. Dar uneori e silit să o facă — și atunci resursele economisite la producător nu se mai însușează în totalitate în balanța de ansamblu. Citeva exemple mărunte vor ilustra ideea. Săpunul Palmier produs de întreprinderea bucureșteană „Stela” are o calitate inconstantă : unele loturi sînt livrate în comerț cu un grad ridicat de umiditate (nu știm dacă e consecința nerespectării rețetei aprobate sau a scurt-circuitării procesului de uscare), astfel încît la consum, ultima treime rămîne ca o pastă moale, ce nu mai poate fi folosită. Și așa se aruncă substanțe grase, de care industria respectivă nu dispune în exces.

Sau un alt exemplu. Dintre diferitele sortimente de pungi din polietilenă ce se vind în magazinele alimentare și în comerțul stradal pentru cumpărături, unul (nu știu cine îl produce) este realizat din folie foarte subțire și astfel decupat, încît la o încărcare de două kilograme cedează. Omul aruncă la primul coș de gunoi punga ruptă (cu puține șanse de a fi recuperată pentru reciclare), practic aruncă petrolul din care ea este obținută, aruncă energie. Sau : utilizarea, la confecționarea unor sortimente de șuruburi destinate vânzării cu amănuntul, a unui material prea moale — combinată frecvent cu efectele proastei reglări a mașinilor (creșterea amplasată marginal, ori prea puțin adîncă, ori chiar lipsă, filet incomplet) face ca din zece bucăți, cel puțin una să nu poată fi folosită ; citeva grame, care însumate înseamnă tone și care rămîn, ce-i drept, în baza de metal a țării, dar localizate sub formă de rugină în depozitele de gunoi ale gospodăriei comunale. Ca să nu mai reluăm problema mult discutată a unor reperi de schimb pentru bunuri de folosință îndelungată, care sînt livrate pe piață numai sub formă de componente complexe, așa că la înlocuirea lor se aruncă restul — ceea ce duce, în unele cazuri, și la dezechilibrarea aprovizionării cu subsansamblele respective.

Relația specifică de interese colectiv-individual-social în sfera mărfurilor destinate populației ar trebui mai bine controlată. Soluțiile de reducere a consumurilor (inspirate de acest obiectiv sau de cel al rentabilității) este necesar să fie judicioase intrucît ele pot conduce la situații în care, dincolo de porțile fabricii, riscă să se transforme în risipă.

Manea CRISAN
București

ECOURI

Piese de schimb

REFERINDU-NE la articolul „Piese de schimb — o problemă ?”, publicat în nr. 46/1983 al „Revistei economice”, menționăm că din raportările privind realizarea planului de piese de schimb pe 1983 rezultă că acesta a fost îndeplinit în proporție de 100,7%, din care la piese noi asimilate 98,8%, iar la recondiționate 85%.

Cu toate eforturile făcute și stăruințele

depuse, la unele reperi s-au înregistrat totuși restanțe. În vederea îmbunătățirii substanțiale a asigurării cu piese de schimb în acest an, s-a prevăzut o creștere de 16,4% față de anul trecut. Este semnificativ de reliefat că volumul de piese de schimb prevăzut a se executa în 1984 reprezintă 9,13% din volumul total al producției marfă a M.I.C.M. Pentru acest an s-a luat măsura de a fi nominalizate prin plan un număr mare de reperi la fiecare grupă de piese de schimb, a căror realizare se urmărește la furnizori, lunar. Precizăm că realizarea pieselor de schimb pentru utilajele agricole se urmărește decadal. Totodată, s-au nominalizat în plan reperate de piese de schimb, care urmează a fi asimilate și recondiționate.

Pentru a se asigura întregul necesar de piese de schimb al economiei, este necesar ca și ministerele beneficiare să-și organizeze realizarea în cantități sporite a unor reperi și subsansamble pentru consum, în conformitate cu hotărârile Plenarei C.C. al P.C.R. din luna martie 1983. De asemenea, este necesar să fie îmbunătățite nomenclatoarele și normativele privind consumul de piese de schimb, pe baza cărora să se întocmească necesarul concret, evitîndu-se astfel crearea în viitor de stocuri fără mișcare, așa cum există în prezent la unele unități mari consumatoare de piese de schimb, subordonate M.T.Tc., M.A.I.A., M.I.M. etc.

În ce privește asigurarea unor piese de schimb și subsansamble pentru utilaje și instalații din import, M.I.C.M., prin Direcția tehnică, analizează fiecare cerere în parte și stabilește modalitățile de soluționare. Menționăm practica celor mai mulți din beneficiarii de a se adresa ministerului nostru pentru a le furniza diverse piese, în majoritate unicate, sau un număr restrîns de bucăți și care se pot executa fără mari dificultăți în unitățile proprii de întreținere (axe, buci, țije, roți dințate etc.). Cu ocazia analizării acestor cereri, după caz, recomandăm beneficiarilor utilizarea unor piese, subsansamble sau chiar produse, care cu adaptările ce se impun pot fi utilizate în locul celor din import. Astfel, pentru Ministerul Construcțiilor Industriale, la excavatoare, am recomandat utilizarea distribuitorilor hidrolice din fabricația I.U.G. „Progresul”-Brăila, ca și înșurubările „Ermeto” care se produc în țară și altele.

Sînt și cazuri cînd se solicită la import piese de schimb motor, care, de regulă, reprezintă 80% din valoarea motorului. În această situație recomandăm adaptarea și utilizarea unor motoare similare din fabricația asimilată în țară.

O altă categorie de preocupări ale ministerului nostru o constituie introducerea în programele de asimilări a unor piese de schimb sau subsansamble din import și care se regăsesc în cererile mai multor beneficiari, inclusiv necesități ale unităților noastre. Acestea au un grad de repetabilitate anuală, în condiții și cu valori de import, care justifică asimilarea lor în fabricația de serie. Este cazul cuplajelor elastice de tip „VULKAN”, cuplajelor hidrolice de tip „VOITH”, diverse tipuri de țesături metalice și table perforate etc.

Pe linia recondiționării pieselor uzate, ministerul nostru a creat în București o Filială a Institutului de sudură și încercarea materialelor din Timișoara, care se ocupă în exclusivitate de rezolvarea problemelor de ordin tehnologic privind recondiționa-

rea prin metalizare, în baza comenzilor emise de beneficiari.

Șerban TEODORESCU
director în M.I.C.M.

Calitate

ARTICOLUL intitulat „O concepție unitară asupra ridicării nivelului tehnic și calitativ al produselor” („R.E.” nr. 49/1983) dezbate sarcinile care rezultă din „Programul privind îmbunătățirea nivelului tehnic și calitativ al produselor, reducerea consumului de materii prime, combustibili și energie și valorificarea superioară a materiilor prime și materialelor în perioada 1983—1985 și pînă în 1990”.

Ministerul Industriei Metalurgice a luat măsuri de prelucrare a sarcinilor rezultate din Program, defalcarea acestora pe centrale, întreprinderi, institute de cercetare și proiectare precum și organizarea corespunzătoare a activității în acest domeniu. Centralele, întreprinderile și institutele de cercetare și proiectare vor elabora programe proprii de calitate care să detalieze sarcinile și răspunderile ce revin fiecărei unități pe linia ridicării nivelului tehnic și calitativ al produselor și perfecționării proceselor tehnologice de producție și control al calității. Pentru diminuarea consumurilor specifice de materii prime, combustibili și energie se vor aplica noi tehnologii și se vor perfecționa procesele tehnologice actuale, un accent deosebit punîndu-se pe reducerea consumului specific de coals, creșterea scoaterii de metal, utilizarea cit mai rațională a feroaliajelor, materialelor refractare, recuperarea resurselor refolosibile, creșterea randamentului termic al cuptoarelor și instalațiilor metalurgice.

I. POTOCEANU
director în Ministerul
Industriei Metalurgice

Norme

PENTRU încadrarea în normele de consum — problemă la care se referă și articolul „Încadrarea fermă în norme și reducerea accentuată a consumurilor energetice”, publicat în nr. 48/1983 al „R.E.” — fiecare întreprindere are un plan propriu de măsuri. În vederea reducerii mai accentuate a consumurilor energetice pe anii 1984—1985 s-au stabilit programe de acțiuni care cuprind în principal : înlocuirea sau modernizarea tehnologiilor ; înlocuirea sau reducerea produselor energointensive ; îmbunătățirea randamentelor cazanelor și cuptoarelor ; valorificarea resurselor energetice refolosibile ; utilizarea energiilor neconvenționale ; transformarea sau înlocuirea unor echipamente energetice consumatoare de hidrocarburi cu echipamente consumatoare de combustibili solizi.

Aplicarea acestor măsuri este urmărită de comisiile energetice din întreprinderi, centrale industriale și ministere. Menționăm că lunar se analizează în Birourile executive ale ministerului și centralelor industriale depășirile normelor de consum pentru fiecare produs și întreprindere în parte, stabilîndu-se totodată măsuri de recuperare a depășirilor și încadrare în normele date.

Radu ANDARACHE
director în Ministerul Industrializării
Lemnului și Materialelor de Construcții

Pagină realizată de
Emil ZAMFIRESCU

O problemă în dezbatere

CERINȚE, POSIBILITĂȚI ȘI LIMITE ALE FLEXIBILITĂȚII ORGANIZATORICE

DEZBATERICA inițiată de „Revista economică”, în legătură cu aspecte organizatorice care rezultă din necesitatea înțelegerii și valorificării creativității ca resursă majoră și inepuizabilă a dezvoltării economice și sociale pe coordonatele trasate de partid, se bucură de interes din partea cititorilor; acesta se manifestă prin noi contribuții la adâncirea și detalierea temei, ca și prin exprimarea de opinii, convergente sau divergente, asupra unor observații, idei, concepte, propuneri conținute în materialele publicate.

Cu privire la articolul „O structură organizatorică adecvată valorificării superioare a potențialului de concepție”, de Dan N. Dobrescu și Gheorghe Petre, din Institutul de cercetare științifică și inginerie tehnologică pentru automatizări și telecomunicații (R.E., nr. 7/1984), în afara unor referiri deja inserate în revistă (nr. 12/1984, p. 21; nr. 14/1984, p. 18), la redacție s-au mai primit ecourile pe care le reproducem mai jos. Ele demonstrează utilitatea schimbului de idei, informații și experiență în elucidarea coordonatelor și a posibilităților rezolvării cu eficiență ridicată ale problematicii — atât de actuală și importantă — puse în discuție.

● ing. Ion BUZESCU, directorul Institutului Național de Motoare Termice :

PROPUNERILE cuprinse în articol au fost studiate cu deosebit interes în institutul nostru. În mare măsură, ele sînt în concordanță cu concepția organizatorică pe care o practicăm. Metodica dezvoltării de motoare noi și organizarea adecvată acestei activități s-au perfecționat treptat în I.N.M.T., pe baza experienței cîștigate în timp și a preocupării de raționalizare a muncii de concepție.

Activitatea institutului nostru se desfășoară pe baza Programului național de dezvoltare a motoarelor termice. Acest program vast este compus pe secțiuni care cuprind categorii de motoare apropiate ca dimensiuni, parametri funcționali, aplicații și întreprinderi producătoare. În fiecare secțiune a domeniului sînt incluse mai multe familii de motoare (cu multiple tipodimensiuni) unificate energetic și constructiv-tehnologic; rezolvarea ei revine cîte unui atelier coordonator de program, care organizează și îndeplinește toate acțiunile ce asigură dezvoltarea rațională a motoarelor din secțiunea respectivă a programului național, adică a unui subdomeniu important al industriei de resort (de exemplu, pentru: motoare foarte rapide destinate autovehiculelor; motoare rapide pentru autocamioane și tractoare; motoare rapide și semirapide pentru locomotive și acționări industriale; turbomotoare), îndeplinind politica de dezvoltare și perfecționare a motoarelor în (și pentru) subramurile industriale corespunzătoare.

În cadrul fiecărui atelier coordonator ființează colective organizate pe subprograme (adică pe familii de motoare), conduse de șefi de proiect. Veriga organizatorică de bază în I.N.M.T. este colectivul coordonator multidisciplinar. Astfel de colective sînt organizate cu efective corespunzătoare — sub raportul competenței și al numărului

de cadre — cerințelor programelor: în funcție de evoluția lucrărilor, forțele de concepție se redistribuie între colective, într-un anumit domeniu de specialitate, pentru a se folosi la maximum capacitatea.

Colectivele asigură desfășurarea rațională a lucrărilor pentru toate disciplinele angrenate într-un subprogram: ele au desemnați colaboratori direcți în laboratoarele și secția de producție care, datorită dotărilor cu utilaje specializate (în general unicate), sînt comune pentru întregul institut.

Direcțiile de dezvoltare a motoarelor — determinate pe bază de prognoze, analize critice, anchete și studii preliminare, necesare conducerii institutului pentru luarea de decizii eficiente (activitatea de „stat-major”) — se elaborează de către comisia tehnico-economică; aceasta, prin îndrumarea și avizarea lucrărilor de proiectare și cercetare, creează, totodată, condițiile de concepție unitară la nivelul institutului. Organizarea și coordonarea activității tehnice a institutului în domeniile proiectare, execuție de prototipuri, cercetare sînt operate de directorul adjunct tehnic. În această privință considerăm că la un institut național cu un domeniu vast de activitate, cum este al nostru, nu ar fi oportună aplicarea propunerii cuprinse în articolul din revistă, de a se elimina etajul ierarhic de conducere la nivelul directorului tehnic.

● dr. ing. V. CHIRIBĂU, directorul Institutului de cercetări și proiectări pentru industria lemnului :

ARTICOLUL publicat în R.E. a fost analizat cu cadre de conducere și alți specialiști din I.C.P.I.L. Am ajuns la concluzia că nu este oportun să se stabilească modele unice de organizare a institutelor de cercetare, proiectare și inginerie tehnologică, întrucît fiecare institut are de rezolvat probleme spe-

cifice, care impun și forme organizatorice specifice.

Noi nu negăm viabilitatea formulei organizatorice propuse de autorii articolului, dar nici nu sîntem partenerii aplicării ei șablonarde, nediferențiate.

În institutul nostru se practică în prezent un sistem organizatoric mixt — și anume: organizarea pe secții, ateliere, laboratoare de specialitate, în conformitate cu prevederile Decretului nr. 297/1973, paralel cu rezolvarea sarcinilor ce derivă din programele prioritare prin constituirea de colective de specialiști din diferitele ateliere, secții sau laboratoare de specialitate implicate în problematica respectivă, sub coordonarea unui cadru cu muncă de răspundere din institut. În această formulă organizatorică, reușim să utilizăm mai bine potențialul de care dispunem, adaptîndu-ne permanent la situațiile concrete în fața cărora sîntem puși.

● dr. ing. G. COJOCARU, directorul Institutului de proiectări tehnologice pentru industria ușoară :

TEMA CONCORDANȚEI dintre sarcinile de muncă în domeniul activității de concepție și structura organizațiilor de concepție prezintă un interes particular și se găsește în mod natural în centrul preocupărilor necesare în legătură cu generarea valorii — cu toate că ea este încă prea puțin (cantitativ și sistematic) abordată.

Dacă pentru întreprinderile industriale, pornind de la natura produselor, de la mărimea seriilor și de la specificitățile procedurilor și proceselor tehnologice, se pot găsi modele structurale mai clare — ne referim la formele de organizare spațiale și funcționale pe obiect (în flux), pe procedeu (pe grupe de mașini asemănătoare), mixt (celule de fabricație) — și dacă, pentru conducerea procesului, o bună bază o poate oferi normarea timpilor, bazată în general pe parametri fizici, în cazul muncii de concepție natura subiectivă a acesteia și importanța intrinsecă a valorii factorului uman modifică datele de bază ale însăși abordării problemelor de organizare. Aceste caracteristici sînt recunoscute ca dificultăți pentru toți cercetătorii care abordează serios și cu rigurozitate științifică aspectele de organizare a muncii de concepție.

Articolul publicat în „R.E.” prezintă eforturile colectivului I.P.A. pentru perfecționarea structurii organizatorice în scopul creșterii operativității în activitatea de concepție, stimulării suportului de inițiativă, promovării unui climat de creativitate și motivațional — toate orientate spre obținerea unor performanțe ridicate.

Bazați numai pe textul articolului și pe organigramele prezentate, este greu să afirmăm dacă propunerea cuprinsă în noua organigramă poate satisface obiectivele avute în vedere, deoarece nu rezultă în mod univoc relația acesteia cu conținutul cantitativ și calitativ al sarcinilor institutului. Desigur, se poate presupune că eliminarea unor niveluri ierarhice poate conduce la mărirea operativității. Totuși, nivelurile ierarhice permit o anumită demultiplicare a activității de îndrumare și conducere, cu laturile sale importante: stimularea creativității și controlul operațiilor, fără de care întreaga activitate are de suferit. Numărul de niveluri este o problemă de optim — și aici putem fi de acord cu autorii, că o programare prea rigidă a numărului de niveluri, prin diferite norme, poate să conducă la ineficiență în anumite organizații.

Problema reală pe care autorii o sugerează este, de fapt, aceea a raportului centralizare-descentralizare: cu cât sarcinile sînt mai diversificate și frecvența lor este mai mare, cu atît cerința de diversificare crește. Din păcate, suportul real al diversificării nu este organigrama, ci posibilitatea de a dispune de un număr important de persoane capabile să exercite — la un nivel calitativ corespunzător — funcții de conducere.

Organigrama propusă prevede și grupuri funcționale de tip stat-major, ceea ce este cu adevărat necesar în condițiile creșterii diversificării, precum și pentru asigurarea corespunzătoare a unor activități funcționale care permit o bună articulare a celorlalte colective din organizație. Grupurile de stat-major pot constitui însă un succes numai în măsura în care personalul de conducere are posibilitatea să le folosească potrivit evoluției necesităților: practic însă, în cele mai multe cazuri ele devin grupuri „cu scop în sine”, grupuri cu care restul organizației este în conflict sau a căror utilitate este pusă deseori sub semnul întrebării.

În sfîrșit, dorim să ne referim la încă un aspect: în cîteva rînduri, autorii prezintă o grijă particulară în legătură cu evitarea paralelismelor în cercetare. Pentru organizatori o astfel de grijă este firească, deoarece paralelismele duc la irosirea de resurse. Totuși, problema trebuie privită și din alt unghi de vedere, cel puțin în zonele de cercetare fundamentală și fundamental orientată, în care rolul performanțelor individuale este precumpănitor. Parcurgerea cu succes a cunoscutelor faze inițiale „divergente” din procesul de creativitate necesită deseori tocmai o abordare în paralel a problemelor de către grupuri care nu au o comunicare organizată între ele și obținerea, pe această cale, a unui mozaic de soluții inițiale. Desigur, valorificarea finală — atunci cînd dezvoltarea tehnologică se bazează pe modele deterministe oferite de diferitele domenii ale științelor — poate fi organizată mai riguros sub raportul calculelor de productivitate a muncii, iar aici raționamentele privind eliminarea paralelismului pot avea (dar nu întotdeauna) efecte economice importante. De altfel, nu trebuie uitat că ori de cîte ori un investitor important își propune să realizeze o lucrare importantă, se organizează o concursuri. De fapt, se stimulează o acțiune de concepție desfășurată în pa-

raul de un număr mare de colective, în vederea selecției celei mai bune soluții.

În cadrul institutului nostru s-au dezvoltat sistematic cercetări asupra relației dintre caracterul sarcinii de producție și structura organizației. Faptul că industria ușoară prezintă o mare complexitate (I.P.I.U. deservește 8 subramuri industriale cu profile diferite, pentru toată gama de probleme ingineresti și economice legate de fundamentarea dezvoltării, modernizarea tehnologică și organizatorică etc.) a condus (încă din anul 1971) la reorganizarea institutului, în vederea flexibilizării sale în raport cu comanda socială. Potrivit condițiilor noastre concrete, esența transformării organizatorice a constat în formarea colectivelor complexe interdisciplinare, ca nucleu de bază, însoțită de o descentralizare și de reducerea, pe această cale, a numărului de niveluri ierarhice. Au fost formate, în același timp, un număr de colective de specialitate care pot rezolva probleme independente sau care — de la un la alt — largesc profilul colectivelor complexe. De asemenea, au fost introduse colective de stat-major orientate în special spre gestiunea progresului tehnic, stimularea creativității și controlul calității. Practic s-a materializat modelul de organizare cunoscut sub denumirea „MATRIX” și s-au introdus, la nivelurile de conducere operativă — conducerea pe bază de proiect, iar la nivelul general al organizației — conducerea pe bază de obiective și excepție.

Baza flexibilizării a constituit-o însă perfecționarea personalului muncitor pentru creșterea polivalenței sale: fiecare cadru cu studii superioare are două profile suplimentare în care poate acționa fie independent, fie sub coordonare, iar cadrele medii au de asemenea un profil suplimentar, în domeniul studiului muncii.

O astfel de organizare a condus la o serie de rezultate favorabile ca: scurtarea ciclului de proiectare, simplificarea relațiilor interioare, creșterea creativității (numărul de invenții a sporit cu 400%), precum și la o mai bună comunicare interdisciplinară, la o mai bună legătură cu beneficiarii. În acest fel, s-a definit mai clar profesia de inginer industrial și a crescut eficiența cadrelor în rezolvarea problemelor complexe de pe șantierele de investiții și din întreprinderile ramurii. În același timp, au trebuit găsite noi metode de planificare și urmărire a încărcării personalului de aceeași specialitate și a îndrumării pentru generalizarea celor mai bune soluții în cadrul fiecărui domeniu de specialitate.

Considerăm, în concluzie, că punerea în acord a structurilor de organizare cu sarcina de producție este o acțiune de mare importanță, care măsoară creșterea abilității organizaționale și reflectă înțelegerea faptului că organizația nu este altceva decît un instrument pentru realizarea de obiective. Esențial este însă faptul că organigrama să poată fi „construită”, deci implementată, respectiv personalul muncitor să înțeleagă sensurile, cerințele, sarcinile și motivațiile concrete — și, apoi, să poată fi respectată concordanța dintre cerințele posturilor și performanțele individuale.

Programele de cercetare și conducerea realizării lor

POSIBILITĂȚILE de accelerare a progresului științifico-tehnic și a introducerii în practica economică a rezultatelor acestuia pe calea modernizării activității de conducere, coordonare și organizare a cercetării fac obiectul a numeroase studii în literatura recentă de specialitate din U.R.S.S.

● Pornind de la analiza rezultatelor și cerințelor în acest domeniu din R.S.S. Lituaniană, V. K. Kiaras ajunge la concluzia că la stabilirea programelor republicane (regionale) de dezvoltare a potențialului științific și de creștere a eficienței acestuia sînt necesare o serie de măsuri cu caracter experimental privind: lichidarea disproporțiilor de potențial științific între ramuri economice legate între ele prin ciclurile de producție; accelerarea substanțială a creșterii ponderii cadrelor de cercetare și de servicii pentru cercetare, care lucrează nemijlocit în unitățile de producție și în organizațiile de proiectare; îmbunătățirea structurii și organizării în sfera cercetării și a serviciilor pentru cercetare, promovind cooperarea în acest domeniu, eliminînd paralelismele și repetările; asigurarea materială potrivit cerințelor activității științifice și productive; stabilirea unui sistem de directive privind măsurile prioritare în domeniul cercetării și al aplicării rezultatelor acestora; dezvoltarea coordonată a capacităților de producție, pentru a evita rămînerea în urmă a unor verigi, care ar împiedica valorificarea deplină a eficienței noului în verigile adiacente.

● Îmbunătățirea structurii organizaționale a conducerii programelor științifico-tehnice intraramuri, consideră A. I. Egorov, este un proces care se desfășoară pe calea generalizării principiului obiectivelor la toate nivelurile acestei conduceri. Sistemul de obiective, detaliat pe diferitele secțiuni și măsuri cuprinse în programe, constituie baza pentru repartizarea răspunșurilor, pentru corelarea sferelor de atribuții cu necesitățile îndeplinirii sarcinilor, pentru asigurarea colaborării raționale a tuturor participanților la programe. Această îmbunătățire trebuie precedată de o dublă analiză multilaterală: a structurii interne a programului, prin investigarea sistemică a elementelor acestuia; a structurii existente a sistemului de conducere al programului, cu scopul de a releva punctele slabe și de a se lua măsuri pentru înlăturarea lor.

● De o mare importanță pentru eficiența muncii de conducere a colectivelor de concepție, arată G. A. Moceanov, este instaurarea unui climat social-psihologic care să stimuleze procesele inovatoare în ansamblu, precum și în diferitele lor faze și stadii. Din analizele făcute de autor a reieșit că pentru unele colective, principalele piedici în introducerea noului le-au constituit, pe de o parte, insuficiența rezolvare a cerințelor privind compoziția și competența profesională, nivelul de disciplină, de exigență a lucrătorilor față de munca proprie și a celorlalți, de răspundere față de obiectivele comune, iar pe de altă parte și legate de acestea, insatisfacția unor lucrători științifici față de activitatea conducătorilor lor direcți, față de modul cum sînt aplicate criteriile de stimulare materială, față de caracterul relațiilor reciproce dintre cadrele de conducere și cele subordonate lor.

Probleme privind cuantificarea eficienței economice

DEZVOLTAREA RAPIDĂ și echilibrată a economiei naționale, trecerea la o nouă calitate în toate domeniile activității sînt condiționate nemijlocit de folosirea cu rezultate maxime a resurselor alocate, utilizate și consumate în economie, de creșterea eficienței economice. Această necesitate decurge atît din acumulările cantitative realizate în economia României cît și din modificările intervenite în condițiile diferite ale înfăptuirii reproducției comparativ cu deceniul trecut.

Eficiența economică exprimă sintetic raportul de intercondiționare dintre efectul economico-social util și efortul depus, în care efectul util include satisfacerea necesităților cu ajutorul rezultatelor obținute. Ea constituie unitatea dialectică a concordanței rezultatului efortului depus cu nevoia socială reală, a acoperirii integrale a efortului depus și obținerea unui anumit plusprodus. Ca urmare poate fi considerată drept eficiență numai acea activitate care se concretizează în bunuri sau servicii ce corespund nevoii sociale reale, iar cheltuielile de muncă se încadrează în limitele celor socialmente necesare, asigurînd, în același timp, obținerea unui anumit venit net.

În funcție de sfera de activitate pentru care se calculează, de specificul efortului și efectului, eficiența economică îmbracă și poate fi exprimată într-o multitudine de forme, fiecare reflectînd, în esență, economia de muncă socială.

Eficiența economică, creșterea ei constituie un principiu fundamental în organizarea și conducerea unităților economice, ramurilor și ansamblului economiei naționale. Stabilirea rolului pe care-l ocupă sporirea eficienței în cadrul procesului intensificării reproducției sociale presupune folosirea unui sistem de indicatori care să permită măsurarea eficienței folosirii resurselor în toată complexitatea ei, cunoașterea interdependențelor dintre factorii care o influențează și indicatorii care o exprimă precum și folosirea în mai mare măsură a metodelor de analiză cantitativă a nivelului și dinamicii acesteia*).

Elaborarea unui sistem de indicatori care să răspundă cerințelor actuale de măsurare și analiză a eficienței trebuie să pornească de la criteriul general al eficienței muncii sociale în socialism exprimat prin legea economică fundamentală. Faptul că măsurarea efectului util fiind posibilă, actualmente, numai în cazuri particulare înseamnă că calculele de eficiență nu sînt încă în măsură să răspundă întocmai conținutului acestei categorii. Soluționarea dificultăților dintre cerințele practicii și posibilitățile teoretice și practice, credem, este posibilă prin apropierea treptată spre cuantificarea eficienței muncii sociale prin măsurarea eficienței folosirii diferitelor componente de efort și agregarea acestora. Indicatorii care compun sistemul trebuie să asigure posibilitatea evidențierii eficienței în toată complexitatea ei, să formeze un sistem compus din indicatori parțiali și indicatori sintetici. Complexitatea obiectivă a eficienței impune caracterizarea cantitativă a modului cum se folosesc factorii de producție, proces exprimat prin indicatorii parțiali de eficiență, indicatori care se găsesc într-o strînsă interdependență. Explicarea deosebirilor care se manifestă în evoluția acestora necesită analiza componentelor esențiale ale fiecărei grupe de indicatori parțiali și a legăturilor dintre ei.

Stabilirea indicatorilor sistemului trebuie să pornească de la faptul că elementele muncii sociale acționează în timp și în spațiu ca **mărimi de stoc și mărimi de fluxuri**, ca eforturi făcute în sfera producției materiale și în sfera nematerială, contribuind direct sau indirect la obținerea producției. Rezultă că la măsurarea efortului trebuie să se utilizeze indicatori care exprimă eforturile inițiale și eforturile curente.

Eforturile inițiale se exprimă prin indicatori de stoc și îmbracă forma fondurilor avansate și a populației ocupate. Modificarea mărimilor de stoc necesită eforturi sub forma investițiilor și a creșterii stocurilor mijloacelor materiale. Mărimile de flux se prezintă sub forma eforturilor curente. Acestea sînt evidențiate în costurile de producție și se recuperează prin realizarea produselor și serviciilor. În calculele macroeconomice efortul curent este reflectat de mărimea consumului productiv (consumul de materiale și amortizarea fondurilor fixe) și a veniturilor primare ale populației ocupată în unitățile producției materiale.

*) Actualitatea măsurării eficienței economice, numeroasele preocupări manifestate se reflectă și în literatura economică. În această ordine de idei „Revista economică” a publicat recent un interesant studiu „Cuantificarea eficienței economice și a productivității muncii” de M. Horovitz.

Corespunzător fiecărui element care intră în componența indicatorilor „efortul inițial și curent” se pot calcula indicatori parțiali de eficiență. Dar faptul că factorii de producție nu acționează niciodată independent ridică problema **reunirii tuturor componentelor într-un singur indicator de efort care să stea la baza determinării unui indicator global de eficiență**.

Problemele sînt relativ mai simple în cazul stabilirii indicatorilor care exprimă efectele obținute. Dacă în cazul calculelor de eficiență la nivel macroeconomic poziția venitului național ca indicator central de rezultate nu poate fi contestată, în schimb la nivelul treptelor inferioare de agregare acest rol îl îndeplinește producția netă, respectiv produsul net. Pornind de la faptul că eficiența economică exprimă o relație dintre efectele utile și eforturile făcute este necesar să se folosească și indicatori care asigură posibilitatea unei mai bune orientări a activității întreprinderilor și ramurilor în direcția realizării producției structurată conform nevoilor reale ale economiei. În acest scop, indicatorii cei mai indicați pentru a fi folosiți sînt **producția marfă și producția finală**.

Alt indicator care ocupă o poziție importantă în calculele de eficiență este **venitul net**. Folosirea lui se fundamentează pe faptul că procesul de producție este unitatea procesului de muncă și a procesului de formare a valorii. Specific pentru procesul formării valorii este criteriul rentabilității, iar pentru procesul muncii, criteriul eficienței, criteriu care este prioritar pentru satisfacerea cerințelor legii fundamentale a socialismului. Îmbinarea acestor două criterii în analiza economică la diferite trepte organizatorice este o condiție esențială. Astfel, în analiza eficienței economice la nivel macroeconomic au prioritate indicatorii productivității muncii, iar la nivelul întreprinderilor indicatorii de rentabilitate.

Deci, apare necesitatea găsirii unor modalități de calcul și analiză a indicatorilor productivității în funcție de indicatorii rentabilității și invers, precum și stabilirea limitelor normale în care se pot mișca, în dinamică, acești indicatori.

Venitul net constituie și un important criteriu financiar de judecare a eficienței economice, fiind principala sursă de finanțare a acumulării productive și neproductive. Proporția venitului net în acumulare și investiții, precum și evoluția acestuia sînt elemente care nu pot fi omise din sistemul de indicatori ai eficienței.

Alături de indicatorii menționați la măsurarea eficienței la nivelul economiei naționale pot fi utilizați și alți indicatori ca: produsul social global și final, beneficiul, fondul de consum ș.a.

Pornind de la indicatorii care exprimă mărimea efortului depus și a efectului obținut, pentru măsurarea eficienței economice se construiesc relații de tipul: efect-efort; efort-efect; efect-efect; efort-efort. Această grupare poate constitui punctul de pornire pentru elaborarea schemei generale a indicatorilor eficienței. În figură se prezintă schema de bază pentru alcătuirea sistemului de indicatori la nivelul economiei naționale.

Din schema generală rezultă faptul că în calculele și analizele de eficiență este insuficient să se utilizeze numai indicatori care exprimă direct sau indirect nivelul eficienței economice. Prin intermediul relațiilor de forma „efect-efect” se obțin informații suplimentare privind rentabilitatea producției și proporțiile care s-au format între diferitele componente ale rezultatelor producției. Comparațiile efectuate între mărimile de efort servesc în principal la analiza influenței factorilor asupra modificării eficienței, la caracterizarea structurii fondurilor de producție și a structurii consumurilor curente, permițînd totodată analiza unor proporții formate în procesul reproducției.

Indicatorii obținuți prin compararea în diferite variante a efectelor și eforturilor sînt indicatori parțiali care exprimă eficiența folosirii diferitelor componente de efort. Neajunsul principal al acestor indicatori îl constituie faptul că efectul se atribuie succesiv fiecărui element de efort parțial. Totodată informațiile furnizate pot fi contradictorii în sensul că unii indicatori pot indica o creștere, iar alții o scădere a eficienței. Eliminarea acestui neajuns în vederea măsurării eficienței necesită, la nivel macroeconomic, sintetizarea tendințelor indicatorilor parțiali în cel puțin un indicator global.

În literatura economică și în cadrul dezbaterilor internaționale referitoare la măsurarea și planificarea eficienței producției sociale s-au făcut propuneri pentru folosirea unui sis-

Schema generală a indicatorilor eficienței economice

		E F E C T					E F O R T						
		PS	PF	VN	Vn	B	FF	FC	PO	Cp	CP	VP	FT
R	FF	PS	PF	VN	Vn	B		FC	PO	Cp	CP	VP	FT
	FC	PS	PF	VN	Vn	B		FC	PO	Cp	CP	VP	FT
	PO	PS	PF	VN	Vn	B			PO	Cp	CP	VP	FT
	Cp	PS	PF	VN	Vn	B				Cp	CP	VP	FT
	CP	PS	PF	VN	Vn	B					CP	VP	FT
O	VP	PS	PF	VN	Vn	B						VP	FT
	FT	PS	PF	VN	Vn	B							FT
		PS	PF	VN	Vn	B							
		PS	PF	VN	Vn	B							
		PS	PF	VN	Vn	B							
E	PS	PS	PF	VN	Vn	B	FF	FC	PO	Cp	CP	VP	FT
	PF		VN	Vn	B	FF	FC	PO	Cp	CP	VP	FT	
	VN			Vn	B	FF	FC	PO	Cp	CP	VP	FT	
	Vn				B	FF	FC	PO	Cp	CP	VP	FT	
	B					FF	FC	PO	Cp	CP	VP	FT	

PS — produsul social ; PF — produsul final ; VN — venitul național ; Vn — venitul net ; B — beneficiul ; FF — fonduri fixe ; FC — fonduri circulante ; PO — populația ocupată în producția materială ; Cp — costul producției ; CP — consumul productiv ; VP — venituri primare ale populației ; FT — fondul de timp de muncă.

tem de indicatori, iar multe țări socialiste aplică deja mai mulți indicatori în măsurarea și planificarea eficienței producției sociale.

Pornind de la formele pe care le îmbracă efortul economic se pot calcula mai mulți indicatori globali care exprimă eficiența efortului curent (EEC), eficiența efortului inițial (EEI) și eficiența resurselor (ER). Indiferent de forma sub care se calculează, aceștia trebuie să se încadreze organic în sistemul de indicatori adoptat. Deci, un indicator global nu reprezintă doar o mărime de calcul, el trebuie să îndeplinească o serie de cerințe, și anume să furnizeze informații suplimentare comparativ cu indicatorii parțiali ; să poată fi utilizat în procesul planificării în scopul intensificării procesului reproducției ; să se sprijine pe sistemul informațional existent etc.

Calcularea unui indicator global de eficiență presupune compararea efectelor totale cu efortul total. Sporirea eficienței se exprimă printr-o creștere a rezultatelor în condițiile eforturilor neschimbate sau printr-o reducere a eforturilor în condițiile unor rezultate neschimbate. Sintetic aceasta poate fi exprimată prin venitul național care revine pe unitate de efort de muncă vie și materială. Venitul național poate îndeplini

rolul de indicator care exprimă sintetic rezultatele totale, deci poate fi folosit pentru compararea cu indicatorii eforturilor totale, pentru că : a) în el se reflectă valoarea nou creată care stă la dispoziția societății pentru satisfacerea necesităților materiale și spirituale ale populației și dezvoltarea economică viitoare a societății ; b) este rezultatul acțiunii combinate a tuturor factorilor esențiali ai dezvoltării ; c) constituie o importantă bază de pornire pentru fundamentarea proporțiilor de dezvoltare a economiei naționale ; d) prin componentele sale stimulează comunitatea de interese și permite orientarea activității pentru sporirea sa continuă.

Eforturile totale depuse într-o perioadă sînt exprimate prin mărimea resurselor materiale și umane alocate și consumate în producție. Calcularea unui indicator global care să țină seama de toate genurile de efort întîmpină încă mari dificultăți. Acestea sînt legate pe de o parte de faptul că nu s-a găsit o interpretare economică clară din punctul de vedere al teoriei economice, iar soluțiile propuse pentru reunirea diferitelor componente sînt încă nesatisfăcătoare ; pe de altă parte pentru aplicarea indicatorilor globali trebuie pornit de la rolul și funcțiile diferitelor componente de efort în procesul reproducției. Astfel dacă eforturile inițiale (fondurile de producție) sînt necesare pentru crearea condițiilor începerii producției, eforturile curente reprezintă costurile care apar în procesul formării valorii. În aceste condiții, pentru măsurarea și analiza eficienței, este necesar să fie folosiți ca indicatori ai eforturilor totale atît indicatorii eforturilor curente, cît și indicatorii eforturilor inițiale cu resurse alocate și consumate.

Eforturile totale curente, evidențiate prin costurile producției, pe ansamblul economiei naționale reprezintă consumul productiv (CP) și veniturile primare ale populației. Ca urmare eficiența efortului curent exprimă venitul național ce revine la un leu resurse consumate

$$EEC = \frac{VN}{CP + VP} \quad (1)$$

Eforturile inițiale totale includ fondurile avansate în vederea creării condițiilor materiale și spirituale ale procesului producției, respectiv eforturile pentru fondurile fixe și circulante, pentru pregătirea forței de muncă, pentru dezvoltarea științei și a tehnicii etc. În practica economică se cuprind însă numai eforturile făcute cu fondurile de producție, pentru măsurarea celorlalte genuri de efort nu s-a ajuns, pînă în prezent, la soluții rigurose fundamentate economic și aplicabile

$$EEI = \frac{VN}{FF + FC} \quad (2)$$

Deci exprimarea globală a eficienței economice necesită un indicator care să exprime atît eforturile curente cît și pe cele inițiale. Calcularea eforturilor totale inițiale și curente întîmpină încă mari dificultăți privind asigurarea comparabilității celor două genuri de eforturi. Pornind de la faptul că însumarea directă nu este posibilă se încearcă folosirea unor coeficienți normativi de eficiență pentru recalcularea efortului inițial.

prof. dr. I. CAPANU
lector dr. P. WAGNER

O nouă etapă în dezvoltarea economiei

(Urmare din pag. 3)

trierii republicane, în aceiași ani, cheltuielile materiale la 1 000 de lei producție marfă urmînd să se micșoreze cu 80,9 lei, cu 98,3 lei și respectiv 132,9 lei.

Pentru reducerea cheltuielilor materiale de producție, de o deosebită importanță este diminuarea consumurilor specifice de materii prime, energie, combustibil și materiale, a importurilor, folosirea pe scară tot mai largă a resurselor interne de materii prime și materiale, valorificarea în mai mare măsură a zăcămintelor minerale proprii, asimilarea de noi materiale care înlocuiesc importurile, evitarea oricăror importuri suplimentare de materii prime și materiale concomitent cu realizarea de exporturi suplimentare provenite din stocurile excedentare ale unor unități, utilizarea materialelor recuperate și extinderea înlocuitorilor — măsuri care să asigure creșterea eficienței producției și competitivității produselor românești la export.

Așa cum se prevede, valoarea unei tone de materii prime materializate în produse destinate exportului urmează să crească, în medie, față de 1983, cu 10% în 1985, cu 18% în 1987 și cu 25% în 1990, atît pe seama extinderii mecanizării și automatizării, astfel încît ponderea produselor realizate în sistem meca-

nizat și automatizat să fie în medie de 65% în 1985, de circa 70% în 1987 și peste 90% în 1990, cît și prin valorificarea mai bună a tuturor materiilor prime și materialelor, așa ca pe ansamblu să se înregistreze o creștere a gradului de valorificare a acestora, față de 1980 cu 29,5% în 1985, cu circa 41% în 1987 și cu 64% în 1990.

Numai în acest fel, potrivit legii planului național unic pe anul 1984, ritmul de creștere a venitului național va fi superior celui al produsului social respectiv, de 7,3% față de 4,6%, astfel ca din venitul național considerat de circa 703 mld. lei în 1984, un aport de 5,9%, ceea ce echivalează cu peste 41 mld. lei, va fi adus de reducerea fondului de înlocuire. Aceste considerente stau la baza concluziei că pînă la sfîrșitul cincinalului în curs, se va accentua caracterul intensiv al economiei, că factorii de această natură vor participa cu 50% la sporul de venit național. Oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, acționează cu toată hotărîrea acum, în întîmpinarea celei de a 40-a aniversări a zilei de 23 August și a celui de-al XIII-lea Congres al partidului, pentru a lichida, într-un timp cît mai scurt, lipsurile manifestate, a îmbunătăți radical întreaga activitate, pentru a realiza în cele mai bune condiții sarcinile și obiectivele stabilite în programele speciale și în planul de stat pe anul 1984, răspunzînd astfel chemărilor adresate de secretarul general al partidului de a realiza integral planul cincinal 1981—1985, etapă importantă în ascensiunea patriei noastre spre civilizația socialistă cea mai înaltă, spre prosperitate.

TEHNOLOGIA CONDUCERII

subsistem al științei conducerii

dezvoltării economico-sociale *)

IN IDEEA înțelegerii esenței tehnicilor de conducere este necesar să se pornească de la acțiune, reflectarea practică și analiza ei, cunoaștere și iscusință; de aici valoarea tehnicilor de conducere generată din corelarea lor organică cu o anumită realitate politică, economică și socială. Aceasta pentru a nu se ajunge la absolutizarea tehnicilor, care nu pot oferi criterii morale sau logice. Rolul acestor tehnici este facilitarea rezolvării problemelor de randament, eficacitatea în măsurarea performanțelor, găsirea de soluții originale, superioare celor existente la un anumit moment; de asemenea, ele sporesc capacitatea de inovație în locul intensificării eforturilor fizice, pregătind temeinic decizia, căreia îi oferă un grad sporit de certitudine. Orice tehnică reprezintă etape de operații limitate, îmbinate cu elemente practice, potrivite unui scop definit, în vreme ce metoda rămâne la nivelul gândirii, coordonând un ansamblu de tehnici sau seria ordonată de operații fizice și/sau intelectuale prin care se înlăptuiește o anumită acțiune materială sau materializată, urmărind realizarea unui scop, în condiții de rentabilitate și eficiență. Strategia dezvoltării până la sfârșitul acestui mileniu reclamă elaborarea de noi tehnici de conducere, precum și găsirea unui conținut mai adecvat celor deja existente sau elaborarea mai detaliată a conținutului lor. Ca și în prezent și mai mult în viitor, tehnicile moderne tind să se sprijine pe instrumentarul matematic, logic, statistico-matematic, căutând a promova tehnicile creative, combinarea în diverse variante a celor mai avansate procedee morfologice, matriciale etc.

Dezvoltarea României socialiste — prefigurată în documentele de partid — evidențiază însemnătatea pe care conducerea o acordă tehnologiei conducerii, care influențează amplu, multi-lateral și cu urmări pe termen lung această activitate; cele trei sarcini ale oricărei întreprinderi — ajungerea la o producție prestabilă, valorificarea maximă a posibilităților de care dispune și anticiparea viitorului — nu pot fi îndeplinite decât prin știință și tehnologie, deplasând efortul de la cel fizic către munca de concepție, de gândire; de unde nevoia nu atât de formă, cât mai ales de conținut nou.

În conținut, tehnologia conducerii — în afară de tehnicile de conducere utilizează mijloace și instrumente; unii specialiști confundă tehnicile cu mijloacele, definind tehnicile prin mijloacele materiale productive, în primul rând cele de muncă, create de om; însă și în cele mai avansate condiții de tehnicizare, tehnica nu poate înlocui în întregime pe om. De regulă, tehnologia se exprimă prin termenul know-how (a ști cum), la baza ei aflându-se cunoașterea rațională obținută prin cercetarea științifică aplicată activității de conducere, făcând din tehnologie o disciplină riguroasă, aproape matematică.

Ca disciplină componentă a științei conducerii, tehnologia nu depinde numai de valoarea obiectivelor, a criteriilor de valoare, ci și de starea dispozitivului de acțiune, a componentelor acestuia care trebuie să asigure eficiență, operativitate etc. În elaborarea acestei tehnologii se impune a porni de la obiectiv, pentru a cărui îndeplinire este necesar să se folosească toate cuceririle științei și tehnologiei contemporane. Altă cerință este buna organizare, considerată ea însăși ca o tehnologie, o organizare de calitate reducând mult din efortul fizic deus de oamenii muncii.

Factorul care influențează cel mai mult dezvoltarea tehnologiei conducerii este **intervenția masivă a informaticii**¹⁾, a tehnicii electronice de calcul, a sistemelor care sporesc posibilitățile de prelucrare a datelor, în măsură să revoluționeze activitatea și concepțiile actuale din acest domeniu, asigurând un mai pronunțat caracter previzional conducerii. Între altele sint de reținut noțiunile de informatică pentru conducere, mai ales ca rezultat al dezvoltării microelectronicii și automatizării prin electronică, care au îmbogățit mult conținutul tehnologiei conducerii. În fond este vorba de nașterea unei noi civilizații, informatica afirmându-se deja ca un instrument de dezvoltare sau de accelerare a dezvoltării, nu numai în țări dezvoltate, ci și în țări în curs de dezvoltare. În legătură cu dezvoltarea, informatica atrage după sine o revoluție în domeniul forțelor de producție, ca și în alte structuri ale so-

cietății, în conducere, în structurile sociale, în relațiile sociale care favorizează noi mutații culturale etc.

Potrivit delimitărilor teoretice introduse, interpretarea tehnologiei conducerii se face din perspectiva societală, urmărindu-se, deopotrivă, semnificațiile sale economice, ecologice, dar și cele politice, sociale, impunând cu necesitate controlul social asupra dezvoltării tehnologice, conducerea social-politică asigurând tehnologiei conducerii, în continuare, caracterul uman. Tehnologia a influențat mult și cu urmări pe termen lung, conducerea, progresele înregistrate ajutând autoconducerea, deschizând perspective pentru alte înnoiri pe întreaga societate²⁾.

Progresul științific și tehnic contemporan nu reduce problemele sociale, ci doar le pune în altfel; este extraordinar potențialul tehnologic al tehnicii electronice miniaturizate, al roboților industriali, biotehnologiile etc., dar totul depinde de condițiile sistemului social-economic în care are loc aplicarea. Activitatea socială efectuată în societate de un subiect colectiv — în vederea unor transformări în scopuri definite ce satisfac trebuințe, nevoi și aspirații sociale — face ca tehnologia conducerii să nu fie o variabilă independentă și în sine determinată a progresului economico-social, ci o dimensiune a activității sociale, colective, o variabilă dependentă.

Într-o viziune contemporană asupra societății românești — privită economic și social — este bine să se aibă în vedere factorii tehnologici; dezvoltarea tehnologică reflectă arsenalul de modificări, de natură tehnologică, din sistemul societal, apărute ca urmare a operaționalizării rezultatelor obținute; este necesar însă a se stabili o corelație mai judicioasă între factorii tehnici și factorul uman. În noile condiții tehnologice relațiile dintre om și tehnică pot fi privite din multe puncte de vedere.

Tehnologia nu are numai efecte benefice, ci și negative, care pot afecta relațiile interumane; marile potențe ale noilor tehnologii au și efecte negative asupra specificului uman; abordând tehnicist tehnologiile de vîrf, se ajunge la depersonalizarea edificiului social, abandonind complet perspectiva umanistă a acestor tehnologii.

Dacă exigențele formării au condus până acum la adîncirea și ascuțirea specializării, realizate adesea cu îngustarea ariei și varietății cunoștințelor, caracteristic stadiului actual de dezvoltare este abordarea complexă a fenomenelor, în spirit creator, pluri- și interdisciplinar. Spunem aceasta și pentru că tehnologia conducerii este puțin cercetată și nu merită ignorare, ea fiind dublă resursă a dezvoltării: tehnologie și conducere; a căuta ceea ce este esențial în tehnologie a devenit o necesitate obiectivă. Exprimăm convingerea că problematica tehnologiei conducerii trebuie să devină domeniu prioritar de cercetare pentru viitor.

Specialiștii în științele afirmă că tehnologia a devenit deja un domeniu deosebit de important, de unde nevoia unei instruiți tehnologice, a însușirii unei clase de cunoștințe tehnologice pentru conducere: aceasta impune învățarea unor asemenea noțiuni încă din școală, pentru ca printr-o cunoaștere mai timpurie să se revoluționeze productivitatea și resursa de bază — conducerea.

Tehnologiile noi informatice și microelectronice deschid perspective noi societății umane, conducerii acesteia și a sistemelor componente; datorită revoluției științifice și tehnice apar forțe de producție noi, compatibile cu o societate care se înnoiește mereu spre orînduirea comunistă, generînd mutații importante în toate domeniile de activitate. Aceasta impune o reconsiderare a relației dintre tehnologia nouă și productivitatea muncii bazate pe elemente care, dacă nu sint noi, trebuie privite în mod nou. Dacă această nouă tehnologie revoluționară mereu perfecționată nu duce la îmbunătățirea traiului uman, la umanizarea relațiilor interumane, omenirea nu mai are nevoie de nici un fel de tehnologie.

dr. Emil MIHULEAC

¹⁾ Formă materializată a activității societății constituite pentru a contribui la dezvoltarea inteligenței sociale, la antrenarea gândirii umane odată cu utilizarea gândirii artificiale; este vorba despre mini- și micro-calculatoare, micro-procesoare, calculatoarele de proces.

²⁾ P. Apostol, *Dialectica interacțiunii dintre societate și tehnologie*, în „Era socialistă”, 1983, nr. 7, p. 40.

PE MĂSURA amplificării și adâncirii crizei economice mondiale, declanșată la granița dintre deceniile al 7-lea și al 8-lea ale secolului al XX-lea, a sporit considerabil și literatura de specialitate consacrată acestei problematice. La un moment dat s-a vorbit chiar despre o „inflație a teoriilor” consacrate crizei economice mondiale și despre dezamăgirea pe care o provoacă multe dintre aceste teorii datorită slabei lor capacități explicative și operaționale. Multitudinea de opinii despre criza economică mondială decurge din deosebirile care există între specialiști în ce privește viziunea lor despre natura, structura și mecanismele de funcționare ale economiilor naționale și ale economiei mondiale contemporane, respectiv, din interesele de grup, de clasă și naționale pe care le exprimă ei.

Din aceste cauze, există o strânsă legătură între interpretările date actualei crize economice mondiale și strategiile preconizate pentru ieșirea din criză, respectiv pentru reluarea creșterii economice și a dezvoltării, în speranța sporirii stabilității economiei mondiale și a asigurării progresului economic și social general.

Cu o întârziere mai mult sau mai puțin pronunțată în raport cu desfășurarea crizei economice mondiale, firească pînă la un anumit punct, teoriile consacrate acesteia s-au precizat și s-au delimitat între ele în procesul unei duble confruntări: în raport cu evenimentele din realitatea obiectivă și în raport cu criticile care le-au fost aduse de exponenții altor puncte de vedere. Precizări importante au fost făcute în decursul acestor dezbateri atît în ce privește sfera de cuprindere și durata crizei mondiale, cît mai ales în ce privește cauzele și specificul ei, comparativ cu alte crize economice mondiale din trecut (mai ales criza din 1929/1933), consecințele ei social-politice și strategia ieșirii din această criză.

Dacă lăsăm la o parte atitudinile extremiste, pe cei care neagă existența cri-

Controverse teoretice privind actuala criză economică mondială (I)

zei economice mondiale și pe cei care văd în ea semnul unei catastrofe mondiale iminente, în ultimii 10-15 ani se pot constata progrese însemnate referitoare la înțelegerea naturii complexe și a cauzelor multiple ale acestei crize. În esență, s-a trecut de la o viziune îngustă și fragmentară, care reducea actuala criză economică mondială fie la o simplă recesiune trecătoare, la un fenomen conjunctural, eventual criză de supraproducție, fie la o criză parțială (monetară, petrolieră, energetică etc.), spre o viziune mai cuprinzătoare (caracter global, multilateral), mai realistă (criză durabilă care afectează toate țările lumii) și mai profundă (multitudine de crize, ierarhizate pe cauze și domenii). S-a recunoscut, cu acest prilej că actuala criză economică mondială are o multitudine de cauze, printre care se evidențiază tot mai mult deficiențele de structură ale unor economii naționale și ale economiei mondiale în ansamblu, ca și înmulțirea politicilor iraționale practicate la diferite nivele. S-a arătat că ea are multe puncte comune, dar și o serie de particularități față de crizele economice mondiale din trecut, printre care și apariția unor forme de manifestare necunoscute înainte, ca de pildă crizele planetare neciclice (energetică, de materii prime, alimentară, ecologică etc), criza imperialismului (respectiv a colonialismului și neocolonialismului), precum și

a vechii ordini internaționale. Ținînd seama de interdependența dintre toate formele ei de manifestare, s-a ajuns la concluzia că aceasta este o criză a dezvoltării la scară mondială care, prin amploarea și gravitatea ei, a întrecut deja criza mondială din anii 1929/1933.

Din multitudinea de termeni utilizați de economiștii de diferite orientări pentru a indica dificultățile mai mari sau mai mici care însoțesc funcționarea economiei contemporane, la scară națională și mondială (fluctuații, oscilații, instabilitate, recesiune, depresiune, stagnare, ciclicitate, disfuncționalitate, tranziția de la un val economic la altul, ecospasm, inflacresștere, stagflație, creștere negativă, criză, penurie, crah, etc.), în ultimul deceniu s-a impus în măsură tot mai largă conceptul de criză mondială. Acesta arată că nu este vorba de o dereglare oarecare, locală și trecătoare, a economiei (simplă recesiune sau numai de fluctuații conjuncturale), ci de o dereglare amplă și de durată a economiei mondiale, de încălcarea flagrantă a proporțiilor necesare pentru funcționarea normală (echilibrată și stabilă) a acesteia, respectiv de izbucnirea violentă a unor contradicții care însoțesc mai ales funcționarea economiei capitaliste la diferite nivele (micro, macro și mondoeconomic), ca și economia mondială în ansamblul ei.

Multilateralitatea, trăsătură inerentă materialismului dialectic și istoric, a conferit teoriilor marxiste și radicale de stînga numeroase avantaje, în comparație cu teoriile burghize convenționale și democrat-reformatoare despre actuala criză economică mondială, dîndu-le posibilitatea să facă un studiu anatomic mai minuțios al crizei și să surprindă în mod mai realist fiziologia precum și implicațiile și perspectivele ei, legate de cele mai vulnerabile componente ale economiei mondiale — orînduirea capitalistă și imperia-

lismul. Cu ajutorul instrumentarului analitic materialist-istoric s-a ajuns la concluzia că, în realitate, este vorba de o multitu-

FIȘE

ALECU AL. FLOARES

REFLECTII IDEOLOGICE

EDITURA JUNIEA
1982 • 1983

cu Al. Floareș, autorul lucrării sugestiv intitulată „Reflecții ideologice”, apărută recent la Editura Juniea din Iași, încearcă definirea unor posibile răspunsuri la întrebări cu caracter fundamental: care este sensul vieții și cum se poate înfăptui suma optimă de satisfacții în viață? de ce depinde realizarea omului? ce se înțelege prin fericire și care sînt sursele ei?

Scopul principal urmărit de această incitantă lucrare vizează stimularea capacității diferitelor categorii de oameni ai muncii de a descoperi sensul proceselor și fenomenelor economice, sociale și politice în desfășurarea și devenirea lor, înțelegerea corelației existente între planul general — obiectiv, logic al acestor procese și fenomenele vieții individuale. O altă direcție importantă pe care autorul a urmărit-o în lucrare privește acțiunea și implicarea umană, angajarea și utilitatea socială a muncii fiecărui individ, cultivarea convingerii potrivit căreia, în condițiile

socialismului, munca trebuie să fie principalul criteriu de apreciere a oamenilor. Ca un corolar, reflecțiile autorului ieșean au avut în vedere idealul generos care constituie esența a tot ceea ce înfăptuim, „scopul și justificarea supremă a edificării noii societăți”, „împlinirea plenară a omului”, afirmarea capacităților sale, faptul că omul acestei societăți este chemat să fie creatorul destinului său și al societății.

Economie „deschisă”

● În optica lui Miroslav Hrnčír, o economie „deschisă” ce ar caracteriza actualul nivel al economiei cehoslovace reprezintă acel stadiu în care dezvoltarea economiei este în tot mai mare măsură legată de calitatea implicării ei în diviziunea internațională a muncii; în aceste condiții, anumite concepte și pirghii ale asigurării proporționalității macroeconomice își mo-

difică ponderea. Astfel, consideră M.H. în articolul „Makroekonomická proporcionalita v otevrené planovane ekonomice” (Proportionalitatea economică într-o economie planificată deschisă) publicat în numărul 1/1984 al revistei „Politická Ekonomie”, o mutație structurală înregistrează mecanismul de alocare a resurselor financiare și materiale la nivelul economiei naționale. Spre deosebire de etapele anterioare, actualmente trebuie să se țină în mult mai mare măsură seama de o serie de factori externi cum sînt relațiile dintre prețurile interne și cele externe, rata de schimb și nivelul dobînzilor la creditele externe. În același timp, în evaluările macroeconomice se cer în mai mare măsură integrate calculele de eficiență, astfel încît organele de decizie să poată alege variantele optime în asigurarea unui echilibru între eficiența imediată și cea de lungă perspectivă.

dine sau un sistem de crize în cadrul economiei mondiale, care își au originea în mecanismul de funcționare a capitalismului și imperialismului, precum și în consecințele lor negative pe termen scurt și pe termen lung la scara întregului glob pământesc și că, în absența unor acțiuni concertate urgente, prin cooperarea tuturor statelor lumii în vederea relansării creșterii economice a țărilor dezvoltate și a reluării dezvoltării majorității țărilor lumii în curs de dezvoltare, există pericolul accentuării acestei crize, atât prin diversificarea formelor ei de manifestare, cât și prin efectele cumulate ale interacțiunii dintre diferitele tipuri de crize care au loc în epoca noastră, la scară națională și internațională.

Înțelegând prin economie mondială o entitate mult mai complexă decât suma economiilor naționale, care include și relațiile reciproce dintre acestea, gânditorii marxști definesc actuala criză economică mondială ca un rezultat al disfuncționalităților care se manifestă la scara întregului sistem amenințând cu blocarea activității lui dacă nu se iau măsuri de înlăturare a disproporțiilor și a obstacolelor care însoțesc mișcarea lui. Natura și conținutul actualului crize economice mondiale depind, în viziunea gânditorilor marxști, atât de sfera ei largă de cuprindere (toate țările de pe globul pământesc), cât și de starea fiecărei componente a sistemului, precum și de natura relațiilor dintre aceste componente, respectiv de natura, locul și rolul economiei mondiale, precum și de calitatea relațiilor economice internaționale. În acest sens, președintele Nicolae Ceaușescu arăta în 1975 că „actuala criză economică este rezultatul suprad dezvoltării unui număr redus de țări și al răminerii în urmă a unui mare număr de state, ceea ce a îngustat calea dezvoltării echilibrate a economiei mondiale”¹).

În măsura în care s-au accentuat interdependențele dintre economie și poli-

tică, dintre acestea și celelalte componente ale sistemului social și mondial, deci și interdependența dintre statele lumii, gânditorii marxști au dezvoltat caracterul global și multilateral al actualului crize mondiale, dar în același timp și rolul primordial al crizei economice, ale cărei rădăcini le-au căutat în domeniul relațiilor de producție.

Cercetind specificul actualului crize economice mondiale, gânditorii marxști atrag atenția asupra multitudinii cauzelor ei și asupra unei anumite ierarhii a acestora. În măsura în care ponderea cea mai mare în economia mondială și în relațiile internaționale o dețin țările capitaliste dezvoltate, este firesc ca principala cauză a acestei crize să fie căutată în natura și structurile din economia acestor țări și, în primul rând, din economia S.U.A., care a deținut mult timp rolul de hegemon în economia mondială capitalistă, iar componenta care a declanșat fenomenele de criză economică la scară mondială să fie considerată criza capitalismului monopolist de stat, inclusiv activitatea lui externă, respectiv criza imperialismului.

Referindu-se la resorturile cele mai adânci ale crizei economice mondiale, J. Fabre scria că „În condițiile capitalismului monopolist de stat, statul intervine tot mai direct și mai sistematic pentru a permite monopolurilor să-și sporească profiturile. Ele pot astfel să exploateze în mod sistematic întreaga viață economică și socială a țării... Criza capitalismului monopolist de stat este, în acest fel, criza tuturor mecanismelor esențiale ale sistemului; în epoca noastră aceasta este criza structurilor capitalismului”²). Referindu-se la activitatea externă și la politicile capitalismului monopolist de stat, același autor adaugă că „Expansiunea societăților multinaționale n-a încetat să agraveze înegalitățile în dezvoltarea ramurilor, regiunilor, țărilor. Concurența marelui capital internațional înmulțește risipa, dezordinile economice și monetare, amenințând

propriul lor profit (al monopolurilor — n.ns). De aici, criza relațiilor economice internaționale a lumii capitaliste din zilele noastre”³).

Încercind să surprindă specificul crizei economice mondiale din deceniul al 8-lea al secolului nostru, Santiago Carillo aprecia în 1975 că „Ne aflăm într-o criză de supraproducție care se împlește cu criza sistemului monetar mondial, cu o inflație galopantă și cu o nouă agravare a crizei generale a imperialismului”, denumind-o în mod sugestiv „întâlnire de crize”⁴), iar Henri Claude considera că sub aspectul tipologiei crizelor economice cunoscute până acum este vorba de prezența simultană a unor fenomene ce țin de o criză ciclică de supraproducție, de o criză structurală și de criza generală a capitalismului sau criza de sistem”⁵).

Pe măsura desfășurării și agravării actualului crize economice mondiale, gânditorii marxști au analizat noi componente ale acestora, observând că, pe lângă elementele unor crize ciclice (de supraproducție și structurale, legate de ciclurile medii și de ciclurile seculare), au apărut și s-au diversificat crizele neciclice (financiar-valorar, respectiv inflația galopantă), precum și crizele planetare (ecologică, energetică, de materii prime, alimentară etc.)⁶).

prof. dr. Sultana SUTĂ-SELEJAN

¹ Nicolae Ceaușescu — România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate, vol. 11, Editura politică, București, 1975, p. 948.

² J. Fabre — La crise en France, La crise dans le monde capitaliste, în volumul La crise, Economie et politique N° 251, 252 și 253, 1975, p. 24, 28.

³ Idem, p. 27—28.

⁴ Documente ale P.C. din Spania, Editura politică, București, 1976, p. 22—23.

⁵ H. Claude — Crise generale, crise structurelle et cyclique en 1975, La Pensée nr. 133, 1975.

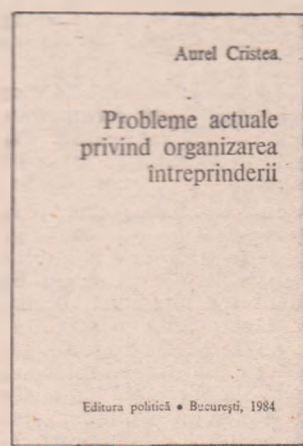
⁶ T. Postolache — Cu privire la criza economică din lumea capitalistă, în vol. „Progresul istoric și contemporaneitatea”, Editura politică, București, 1976, p. 348—353, 363—364.

Creativitatea : orientări noi, efecte amplificate

● În domeniul stimulării creativității și, mai cu seamă, valorificării sale, s-a acumulat o bogată experiență. Dar dacă până în prezent eforturile psihologilor, ale sociologilor și specialiștilor în management au fost orientate cu precădere spre selecția persoanelor cu potențial creativ înalt și perfecționarea unor tehnici de stimulare a creativității de grup, actualmente se conturează tendințe noi, susține Joseph McPherson în articolul „Inspiring creativity while «wandering around» (Creativitatea de inspirație și integrarea publicat în numărul 4/1984 al revistei „International Management”. În esență, ar fi vorba despre o schimbare de mentalitate și practică ale celor investiți să stimuleze creativitatea în cadrul unei anumite organizații, schimbare ce urmărește contactul permanent al acestora cu cercetători și inovatori, integrarea lor

în echipele de lucru deja constituite. Avantajele unei asemenea metode provin din faptul că, pe de o parte, se elimină acea diferență — adeseori considerabilă — care există între situația experimentală și cea reală în procesul valorificării ideilor noi; pe de altă parte, cunoașterea în detaliu și permanent a colectivului de cercetare permite orientarea acestora spre problemele presante ale întreprinderii și scurtarea timpului ce desparte invenția de aplicarea sa.

● Plecând de la premisa că organizarea științifică a producției și a muncii deține o poziție centrală în cadrul noului mecanism economico-financiar, perfecționarea acestuia condiționând în mare măsură eficiența economică atât a microsistemelor, cât și a economiei naționale în ansamblu, Aurel Cristea, autorul lucrării „Probleme actuale pri-

vind organizarea întreprinderii”, apărută recent la Editura politică, încearcă enunțarea și elucidarea unor aspecte metodologice, teoretice, cu semnificații practice în domeniul realizării funcției de organizare a unităților industriale.

În elaborarea lucrării, alături de o necesară redefinire teore-

FIȘE

tică a activității de organizare și a principalelor ei componente, o atenție deosebită a fost acordată principalelor aspecte privind cuantificarea organizării în unitățile industriale cu ajutorul unor indicatori organizatorici și stabilirea influenței acestor coeficienți asupra creșterii productivității muncii. Adresată cu precădere conducătorilor și specialiștilor din unitățile industriale, dar și cercetătorilor și cadrelor didactice, lucrarea prezintă problemele complexe de organizare la nivel micro și macroeconomic, relevând principalele acțiuni ce se realizează în practica organizării unităților economice, unele concepte și direcții prioritare de sporire a eficienței în contextul dezvoltării autoconduceții.

12

Producția de mărfuri în socialism

APLICAREA FERMĂ a noului mecanism economico-financiar, realizarea unei înalte eficiențe economice impun cunoașterea și aplicarea în practică a pirghiilor valorice, a relațiilor marfă-bani, precum și a cerințelor legii valorii.

Producția de mărfuri : condițiile apariției și trăsăturile ei în socialism

PRODUCȚIA DE MĂRFURI reprezintă acel model de organizare a economiei, în care produsele sînt create de către producători autonomi, fiecare fiind specializat în producerea anumitor bunuri materiale și nemateriale (servicii), astfel încît pentru satisfacerea nevoilor sociale este necesar schimbul acestor bunuri pe piață, prin vînzarea și cumpărarea lor ca mărfuri, ce se definește în antiteză cu **economia naturală**, adică producția pentru consumul propriu.

Cele două condiții ale apariției și existenței producției de mărfuri — condiții ce se mențin în forme specifice și în socialism — sînt : a) diviziunea socială a muncii ; b) autonomia, independența producătorilor.

a) **Diviziunea socială a muncii** constă în împărțirea producției sociale (respectiv repartitia producătorilor) pe ramuri, subramuri și producerea anumitor bunuri materiale și servicii. În socialism, are loc un proces de adîncire continuă a diviziunii sociale a muncii, proces ce se desfășoară planificat. Specializarea producătorilor constituie condiția generală a producției de mărfuri, dar singură nu duce la schimbul sub formă de mărfuri, prin vînzare-cumpărare.

b) Cauza nemijlocită, directă a producției de mărfuri este **autonomia, independența producătorilor**.

În condițiile proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție autonomia are forme specifice de manifestare : a) întreprinderile proprietate a întregului popor și cele cooperatiste sînt autonome unele față de altele ; b) în cazul unităților cooperatiste autonomia unora față de altele este și mai mare datorită proprietății de grup ; c) întreprinderile aparținînd întregului popor — ca verigi ale diviziunii sociale a muncii — au o autonomie patrimonială și gestionară unele față de altele (ele trebuie să asigure integritatea, dezvoltarea, utilizarea rațională a fondurilor ce le sînt încredințate) ; d) întreprinderile întregului popor și cooperatiste sînt autonome și față de proprietatea personală a populației. În fine, în relațiile internaționale, economiile naționale sînt autonome, independente unele față de altele, astfel că, în baza diviziunii sociale a muncii și independenței naționale, relațiile între țări capătă forma relațiilor de vînzare-cumpărare.

Ca urmare a celor două condiții, în economia socialistă munca cheltuită pentru producerea bunurilor este creatoare de marfă, producătorii schimbă produsele muncii lor prin intermediul banilor, trecerea produselor de la producător la cumpărător reprezintă un act de vînzare-cumpărare.

Producția de mărfuri în socialism are o serie de particularități : a) marfa produsă în unitățile socialiste este rezultatul muncii producătorilor socialiști uniți pe baza proprietății sociale asupra mijloacelor de producție ; b) forța de muncă nu mai este marfă ; c) ca volum, structură, calitate, mărfurile sînt produse și repartizate planificat, trebuind să se asigure o corelare a producției cu necesitățile societății ; d) în aceste condiții, producția de mărfuri nu mai poate genera capitalism, iar interesele, contradicțiile, relațiile economice legate de producția de mărfuri nu mai sînt prin natura lor antagoniste ca în capitalism, producția de mărfuri este subordonată nemijlocit satisfacerii necesităților materiale și spirituale ale tuturor oamenilor muncii.

Marfa și cei doi factori ai ei : valoarea de întrebuințare și valoarea

PENTRU ca un bun să fie marfă trebuie să îndeplinească următoarele condiții : a) să fie capabil să satisfacă o anumită trebuință ; b) să fie rezultat al muncii omenești ; c) să fie destinat vînzării pe piață. Marfa se mai poate defini ca unitate dialectică a valorii de întrebuințare și a valorii.

Valoarea de întrebuințare reprezintă capacitatea unui bun de a satisface o anumită necesitate a oamenilor. Această capacitate depinde de însușirile bunului respectiv, de munca concretă ce l-a creat. Valorile de întrebuințare sînt foarte diferite au destinații precise ca domeniu de consum ; ele pot servi pentru producerea altor produse, mijloace de producție — cît și pentru consum personal — bunurile de consum. Mărfurile se deosebesc unele de altele ca valori de întrebuințare și de aceea se pot schimba între ele.

Valoarea de întrebuințare constituie însă doar o latură, un factor al mării. Dacă mărfurile se schimbă între ele înseamnă că au un element comun care stă la baza determinării proporțiilor în care se realizează schimburile. Acest element comun este valoarea, iar izvorul ei îl constituie munca omenească. Numai în unitatea dintre valoarea de întrebuințare și valoare, un bun devine marfă. În aceste condiții valoarea de întrebuințare devine purtătoare materială a contrariului ei, a valorii.

Cauza că marfa are doi factori, valoarea de întrebuințare și valoarea, rezidă în faptul că munca producătoare de mărfuri are un dublu caracter : ea este, pe de o parte, muncă concretă, iar pe de altă parte muncă abstractă. a) Ca muncă concretă, munca fiecărui producător se deosebește calitativ de munca celorlalți prin aceea că el trebuie să aibe o anumită pregătire, să utilizeze mijloace de muncă și obiecte ale muncii specifice, metode de lucru concrete și, astfel, să producă valori de întrebuințare determinate. Diversitatea muncilor concrete dă naștere diversității valorii de întrebuințare. b) Dacă se face însă abstracție de caracteristicile concrete ale muncii, atunci fiecare producător, indiferent de forma specifică a muncii, de mijloacele de producție cu care lucrează, de valorile de întrebuințare pe care le creează, cheltuiește o cantitate de energie fizică, nervoasă etc., deci de muncă în general. Sub acest aspect general, abstract, muncile diferitelor producători se pot compara între ele ; se poate spune, spre exemplu, că pentru două perechi de pantofi s-a cheltuit tot atîta muncă omenească în general cît pentru un costum de haine. Munca privită în acest fel, ca o cheltuială de energie în general se numește muncă abstractă și ea este aceea care dă valoarea mării. Substanța valorii mării o constituie, deci, munca omenească abstractă materializată în marfă.

Valoarea se creează în producție dar se manifestă în circulație. Pentru a-și exprima valoarea, marfa trebuie să se raporteze la o valoare de întrebuințare diferită de a ei. De exemplu, o pereche de pantofi se raportează la un costum de haine. Acest raport cantitativ în care o marfă se schimbă cu o altă marfă se numește **valoarea de schimb** ; în cazul nostru, de exemplu, costumul de haine schimbat pe două perechi de pantofi reprezintă valoarea de schimb a celor două perechi de pantofi. Valoarea de schimb este forma de manifestare a valorii. Mărfurile se schimbă în proporțiile respective, pentru că ele conțin cantități egale de muncă abstractă. Ceea ce se compară pe piață, în procesul de schimb al mărfurilor, este de fapt munca depusă de producătorii participanți la schimbul prin vînzare-cumpărare ; relațiile de schimb sînt relații între oameni.

În societatea socialistă, munca fiecărui producător este încadrată planificat în munca socială, comună ; ea nu mai este, ca în condițiile proprietății private, o muncă particulară al cărei caracter social să fie evidențiat exclusiv prin mijlocirea actului de vînzare-cumpărare, ci este o muncă nemijlocit socială, munca fiecărui producător fiind încadrată anticipat în munca socială prin planul național unic. Dacă substanța valorii este dată de munca abstractă, mărimea valorii este dată de cantitatea de muncă abstractă materializată în marfă.

Această muncă se măsoară în unități de timp (oră, zi etc.) de muncă. Dar producătorii aduc pe piață mărfuri cu valori de întrebuințare de același fel create însă cu timpi individuali diferiți. Aceasta deoarece fiecare dintre ei dispune de condiții de producție diferite de ale celorlalți (tehnica folosită, nivelul de calificare, intensitatea muncii etc.), ceea ce face ca timpii lor individuali de producere a mării să aibe mărimi diferite. Care cheltuială de muncă abstractă va determina atunci mărimea valorii mării ?

Mărimea valorii mării este determinată de **timpul de muncă socialmente necesar**, adică de timpul cerut pentru a produce o anumită valoare de întrebuințare, în condițiile de producție existente, normale din punct de vedere social, cu gradul social

mediu de tehnică, îndemnare și intensitate a muncii. Altfel spus, timpul de muncă socialmente necesar este timpul individual mediu de producere a mărfurilor reproductibile de același fel, mărfuri care constituie marea masă a sferei respective.

Valoarea mărfii se schimbă odată cu modificările care intervin în productivitatea socială a muncii. În general, între productivitatea socială a muncii și mărimea valorii unei mărfii există un raport invers proporțional.

Structura valorii mărfii cuprinde: valoarea mijloacelor de producție consumate care se transferă asupra produsului, sau munca trecută, materializată, adică munca cheltuită în procese de muncă anterioare (c); valoarea nou creată care este compusă din valoarea produsului pentru sine care revine posesorului forței de muncă sub formă de retribuție (v) și valoarea produsului pentru societate, plus produsul (p). Deci valoarea mărfii $M = c + v + p$. La nivelul întreprinderii valoarea nou creată (v + p) mai poartă denumirea de **producție netă**, iar valoarea totală, adică $c + v + p$, de **producție globală**.

Economisirea muncii prezintă pentru societatea socialistă o importanță deosebită. De aceea, în mod planificat, se determină atât timpul ce trebuie cheltuit pentru producerea tuturor mărfurilor de o anumită specie, cât și timpul ce trebuie folosit pentru fiecare unitate de marfă în parte; se stabilesc normele de folosire a utilajelor, normele de consum de materiale, normele de muncă.

Ridicarea nivelului calitativ al produselor — condiție a progresului economiei noastre

PORNIND de la scopul fundamental al producției socialiste — societatea este interesată în producerea planificată a cantității necesare de valori de întrebuințare, într-o structură tot mai variată și de calitate corespunzătoare nevoii sociale.

Prin calitatea produselor se înțelege gradul în care o valoare de întrebuințare dată satisface necesitățile de consum ale beneficiarului.

Valorile de întrebuințare diferite unele de altele, nu pot fi comparate între ele din punctul de vedere al calității. Numai mărfurile de aceeași valoare de întrebuințare pot fi comparate. În acest caz comparabilitatea calitativă poate fi făcută cu ajutorul unor parametri fizici, tehnici, estetici etc.

Îmbunătățirea calității produselor echivalează cu o economisire de muncă socială deoarece produsele de calitate superioară satisfac necesitățile într-un grad superior și sint apreciate corespunzător și în relațiile de schimb. Îmbunătățirea calității mărfurilor contribuie la ridicarea nivelului de viață și civilizație, asigură creșterea competitivității lor pe piața internațională, constituie o condiție hotărâtoare a progresului economiei noastre. De aceea, lupta pentru ridicarea susținută, sistematică a calității mărfurilor trebuie să stea efectiv în centrul atenției.

În țara noastră, problema îmbunătățirii calității produselor trebuie să constituie o sarcină permanentă a tuturor colectivelor de muncă. Legea calității produselor și a serviciilor, aprobată de Marea Adunare Națională în iulie 1977, stabilește obligațiile unităților economice, ale personalului lor — de la muncitor la conducere — pe linia asigurării calității produselor, interzice includerea în fabricație sau livrarea de produse necorespunzătoare calitativ. Referindu-se la perioada actuală tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că: „Planul și celelalte programe pun un accent deosebit pe ridicarea calității producției, pe îmbunătățirea nivelului tehnic și valorificarea superioară a materiilor prime“. Recent a fost adoptat Programul privind îmbunătățirea nivelului tehnic și calitativ al produselor, reducerea consumurilor de materii prime, de combustibili și energie și valorificarea superioară a materiilor prime și materialelor în perioada 1983—1985 și pînă în 1990. În acest Program problemele calității sint abordate într-o viziune modernă, complexă, avîndu-se în vedere atât caracteristicile funcționale, cât și cele economice (consumuri, costuri, grad de valorificare, eficiență la export etc.).

Acțiunea legii valorii în socialism

LEGEA VALORII este o lege obiectivă a producției de mărfuri și acționează în toate modurile de producție în care aceasta există. Ea poate fi definită ca fiind legea în virtutea căreia mărfurile se produc și se schimbă în esență conform cu timpul de muncă socialmente necesar încorporat în ele. Expri-marea valorii mărfii prin intermediul banului dă naștere prețului mărfii.

În condițiile proprietății private, legea valorii acționează

peste voința producătorilor, dominîndu-le activitatea. Drept urmare acțiunea ei duce la: repartizarea spontană, anarhică, a mijloacelor de producție și forței de muncă pe ramuri; la desfășurarea anarhică a progresului tehnic și dezvoltarea contradictorie a forțelor de producție; la diferențierea micilor producători și la apariția relațiilor de producție capitaliste.

În socialism, legea valorii este folosită în mod conștient atât de statul socialist cît și la nivelul unităților economice, în interesul dezvoltării întregii economii naționale. „Legea valorii legile producției de mărfuri — se arată în Programul partidului — vor fi folosite în mod conștient în concordanță cu necesitățile economiei naționale planice cît și cu cerințele pieței internaționale“. În aceste condiții, în repartizarea planificată a mijloacelor de producție și a forței de muncă pe ramuri, subramuri, grupe de produse se ține seama de valoarea mărfii, de toate aspectele determinate de existența producției de mărfuri; în cerințele legii valorii categoriile producției de mărfuri sint luate în considerare în introducerea progresului tehnic, în ridicarea productivității muncii. În socialism, prețurile nu se mai formează spontan, ca în capitalism, ci se stabilesc în mod conștient planificat, pornindu-se de la cheltuielile sociale de producție. Abaterea planificată a prețurilor de la valoare este folosită ca un mijloc de influențare a diferitelor procese economice, de stimulare a progresului tehnic, de îmbunătățire a calității produselor, de ridicare a nivelului de trai. De asemenea, prețul fiind stabilit în funcție de cheltuielile de muncă socială, înseamnă că producătorii care vor produce la o valoare individuală mai mică decît cea socială vor obține beneficii suplimentare. Cei ce vor produce la o valoare individuală mai mare vor pierde sau vor cîștiga mai puțin în comparație cu primii producători.

Economia socialistă oferă largi posibilități de folosire a legii valorii, atât pentru cunoașterea nevoii sociale, cît și pentru influențarea productivității sociale a muncii, pentru reducerea timpului de muncă socialmente necesar. Așa cum menționa K. Marx, numai acolo unde producția este supusă unui control prealabil real din partea societății, societatea crează legătura dintre volumul timpului social de muncă consumată pentru producerea anumitor mărfuri și volumul nevoii sociale.

Pe baza condițiilor producției de mărfuri există și în socialism **banii care sint o marfă specială, ce îndeplinește mai multe funcții: măsură a valorii; mijloc de circulație; mijloc de acumulare și economisire; mijloc de plată; bani universali.** Banii și prețurile se folosesc ca pirghii economice în conducerea pe bază de plan a economiei socialiste, în sporirea eficienței activității economice și ridicarea continuă a nivelului de trai al poporului.

Economia socialistă trebuie să se caracterizeze printr-o circulație bănească sănătoasă. În Programul Partidului Comunist Român se arată: „Pe baza dezvoltării economiei naționale se va acționa în continuare pentru consolidarea leului, întărin-
du-se puterea lui de cumpărare atât în țară cît și în raport cu
cu alte monezi“. În acest sens se are în vedere realizarea unei depline concordanțe între venituri și cheltuieli, asigurarea unei circulații monetare echilibrate, accelerarea vitezei de rotație a banilor — condiție fundamentală a edificării unei economii sănătoase, a creșterii eficienței muncii sociale, a ridicării nivelului bunăstării maselor populare.

Intensificarea schimburilor comerciale cu alte țări determină în mod necesar sporirea eficacității cu care este utilizată legea valorii în acest important domeniu al activității economice. Cerințele legii valorii trebuie să reprezinte coordonate majore ale eficienței relațiilor economice internaționale. În acest scop, întreprinderilor cu sarcini de export le revin obligații tot mai mari în direcția creșterii ponderii produselor cu un înalt grad de prelucrare și tehnicitate, cu rentabilitate ridicată, de calitate și structură corespunzătoare cerințelor de pe piața mondială.

Vînzarea mărfii confirmă și în socialism, utilitatea socială a muncii cheltuite pentru producerea ei. Ca atare, nevoile sociale trebuie să fie în permanență studiate și cunoscute, să stea la baza alcătuirii planului de dezvoltare economico-socială. Numai astfel se pot asigura mărfurile capabile să satisfacă, în bune condițiuni, nevoile membrilor societății.

conf. dr. Maria CURTEANU

INTREBĂRI

- 1) Definiți producția de mărfuri și arătați cauzele apariției și existenței sale.
- 2) Ce este marfa? În ce condiții o valoare de întrebuințare devine marfă?
- 3) Cum se determină mărimea valorii mărfii? În ce raporturi sint timpii individuali față de timpul de muncă socialmente necesar și cum explicați diferențele respective?
- 4) Cum definiți legea valorii și care este rolul ei în socialism?

RESPONSABILITATEA ORGANISMELOR VALUTAR-FINANCIARE INTERNAȚIONALE ÎN LUPTA ÎMPOTRIVA CRIZEI

SAPTAMINA TRECUTĂ au avut loc în capitala Statelor Unite o serie de reuniuni internaționale cu caracter financiar. La 12 aprilie s-a întrunit Comitetul Interimar al Consiliului guvernatorilor Fondului Monetar Internațional în problemele sistemului monetar internațional, iar o zi mai târziu s-a întrunit Comitetul ministerial mixt al Consiliilor guvernatorilor F.M.I. și Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare („Banca Mondială”) cu privire la transferul de resurse reale către țările în curs de dezvoltare („Comitetul dezvoltării”).

Toate aceste organe au ca trăsătură comună caracterul lor consultativ. Menirea lor este aceea de a recomanda principalelor organisme internaționale cu profil valutar-financiar, precum și țărilor în curs de dezvoltare și țărilor dezvoltate, modul de acțiune în direcția rezolvării, potrivit intereselor respective, a celor mai acute probleme legate îndeosebi de sistemul monetar internațional și de finanțarea dezvoltării.

Comitetul Interimar este organul de lucru al Fondului Monetar Internațional. Comitetul Interimar este constituit din 22 membri — miniștri de finanțe și guvernatori de bănci centrale — care reflectă structura Consiliului directorilor executivi ai F.M.I. și care reprezintă interesele tuturor celor 146 de țări membre ale acestui organism internațional din nomenclatura Organizației Națiunilor Unite.

Misiunea Comitetului Interimar este aceea de a sprijini Consiliul guvernatorilor F.M.I. în acțiunea de supraveghere și adaptare a sistemului monetar internațional, precum și de luare a măsurilor necesare în cazul apariției inopinate a unor dezechilibre care ar putea amenința existența sistemului monetar internațional.

Comitetul dezvoltării este organul de lucru mixt al Fondului Monetar Internațional și Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare, având o structură similară Comitetului Interimar. Scopul său este de a exercita o supraveghere permanentă asupra procesului dezvoltării pe plan mondial, de a aviza și raporta Consiliilor guvernatorilor Fondului și Băncii Mondiale asupra tuturor aspectelor problemei generale a transferului de resurse către țările în curs de dezvoltare și, totodată, de a da sugestii în ce privește punerea în aplicare a concluziilor la care a ajuns.

Progrese cu totul nesatisfăcătoare

ÎN AFARĂ de un raport de rutină cu privire la situația economică internațională, Comitetul Interimar a mai avut pe ordinea de zi un raport al directorului general al F.M.I., J. de Larosière, asupra unei noi alocări (emisiuni) de drepturi speciale de tragere (D.S.T.) țărilor membre ale Fondului. Comitetul dezvoltării a pus în discuție un raport al președintelui Băncii Mondiale, A. W. Clausen, cuprinzând câteva puncte nevralgice ale activității acestei bănci, al cărei scop este, după cum se știe, finanțarea investițiilor din țările în curs de dezvoltare. Printre aceste puncte nevralgice figurează: dificultățile financiare ale Asociației Internaționale pentru Dezvoltare (A.I.D.), afiliată a Băncii Mondiale, care este chemată să sprijine dezvoltarea țărilor cele mai sărace; legătura dintre comerț și promovarea dezvoltării; majorarea selectivă a capitalului Băncii Mondiale și a Corporației Financiare Internaționale (C.F.I.), o altă afiliată a Băncii Mondiale, interesată în dezvoltarea inițiativei particulare în țările rămase în urmă din punct de vedere economic.

Nu putem trece cu vederea că o mare parte din punctele aflate pe ordinea de zi a reuniunilor celor două comitete au mai figurat pe agenda reuniunilor anterioare, fiind împinse mai departe de la o reuniune la alta, în general din cauza poziției refractare, conservatoare, a țărilor dezvoltate față de soluțiile preconizate de țările în curs de dezvoltare.

Dacă ar fi să considerăm, așa cum ar fi în logica lucrurilor, că ordinea de zi a celor două reuniuni reflectă cu fidelitate actualele preocupări legate de funcționarea sistemului valutar-financiar internațional, ar trebui să ajungem la concluzia că în ultimii ani s-a făcut atât de mult în această direcție, încât aproape că n-a mai rămas loc de mai bine. O asemenea concluzie este incontestabil falsă.

De mai multă vreme, cu toate eforturile lăudabile ale conducătorilor F.M.I. și Băncii Mondiale, rezolvarea unor probleme financiare vitale pentru bunul mers al economiei mondiale a fost aminată an de an din cauza obstrucției unor puteri occidentale. În deceniul 1974—1984, în care au funcționat până acum comitetele la care ne referim, progresele făcute au fost cu totul nesatisfăcătoare, iar în unele cazuri nici nu se poate vorbi despre existența vreunui progres, tocmai datorită acestei incapacități de a aborda într-un mod nou, mai radical, problemele economice mondiale.

Dacă am parcurge lucrările vechiului Comitet al celor 20 pentru reforma sistemului monetar internațional — antecesorul actualului Comitet Interimar —, ne-am da seama că nimic sau aproape nimic din ce s-a considerat pe atunci că reprezintă chintesența problematicii valutar-financiare a lumii contemporane nu a găsit climatul potrivit pentru o soluționare justă și durabilă.

Este adevărat că în condițiile cursei înarmărilor, crizei economice mondiale, crizei petrolului, marilor deficite bugetare și ale balanței de plăți a majorității țărilor, inflației etc., o restructurare a relațiilor valutar-financiare în sensul propunerilor Comitetului celor 20 nu a fost posibilă. Dar tocmai această concluzie, departe de a fi consolatoare, trebuie să determine conștiința pericolului pe care îl prezintă pentru omenire diferitele crize provocate de actuala ordine economică și politică internațională și, mai presus de orice, de absurda și dezolantă cursă a înarmărilor.

Tergiversarea, din cauza acestor crize, a soluționării problemelor acute ale relațiilor internaționale — marile dezechilibre economice și financiare, datoriile externe strivitoare ale „lumii a treia”, dobinzile mult prea ridicate, decalajele crescînde dintre state — agravează aceste probleme, stările conflictuale se ascut, implicațiile lor economice, politice, sociale, etice, devin tot mai greu de stăpînit. Sesiumi sărace în conținut și în rezultate ca cele de la Washington din aprilie 1984 trebuie să constituie un avertisment asupra impasului la care s-a ajuns prin escamotarea de la masa tratativelor a problemelor vitale cu care se confruntă omenirea în perioada contemporană. Țările sărace, țările în curs de dezvoltare sînt cel mai greu afectate de acest impas.

O geană de optimism s-a putut sesiza totuși în rapoartele prezentate la Washington, ca și în atmosfera dezbaterilor care le-au urmat. Această geană a fost efectul semnelor izolate de redresare economică apărute pe parcursul anului 1983 și în primele luni ale anului 1984.

Rapoartele amintite țin în același timp să precizeze că omenirea este încă departe de a se putea considera ieșită din lungul tunel al crizei economice. Numărul total al țărilor care au înregistrat o oarecare creștere economică este limitat; în multe țări șomajul este „penibil de mare”; pe plan internațional pre-valează deficitele bugetare excesive; dobinzile — îndeosebi cele din Statele Unite — sînt mult prea ridicate; numeroase țări în curs de dezvoltare suferă din cauza povertii serviciului datoriei externe și a finanțării deficitelor de plăți care le obligă la austeritate și la sacrificii greu de suportat.

Luînd cuvîntul la Cincinnati în martie a.c., directorul general al F.M.I. a făcut o expunere asupra rolului Fondului în combaterea consecințelor crizei. El răspundea astfel unor critici formulate în legătură cu condiționalitatea, apreciată ca fiind prea severă, a finanțării de către F.M.I. a țărilor în curs de dezvoltare victime ale crizei.

J. de Larosière a subliniat cu acel prilej că Fondul pune la dispoziția țărilor membre mijloace financiare pe o bază temporară, adică pentru sprijinirea aplicării unor măsuri menite să confere certitudinea că într-o perioadă mijlocie — 3—5 ani — țara debitoare va putea restabili o situație satisfăcătoare a plăților externe. Totodată, directorul general al F.M.I. a recunoscut că pentru țările în curs de dezvoltare, pe de o parte, termenii din ultimii ani ai finanțării internaționale, caracterizați prin creșterea dobinzilor și scurtarea timpului de rambursare, au contribuit „enorm” la povara datoriei lor externe, iar pe de altă parte, nu se poate vorbi despre îmbunătățirea capacității lor de plată decît în condițiile unei redresări economice de durată a țărilor industrializate și ale renunțării acestor țări la măsurile protecționiste.

Cu alte cuvinte, pentru soluționarea gravei probleme a da-

torii externe ale țărilor în curs de dezvoltare, o importanță crucială au factorii care nu depind nicicum de voința țărilor debitoare, cum ar fi de exemplu reușita țărilor dezvoltate în combaterea fenomenelor de criză, sau revitalizarea comerțului internațional. Or, specialiștii din Occident — între ei Emile van Lennep, secretarul general al O.C.D.E., într-o conferință ținută la sfârșitul lui martie a.c. la Zürich — au atras atenția asupra faptului că în prezent nu este nicicum asigurată o creștere economică durabilă. Van Lennep s-a referit deosebit la incapacitatea „locomotivei conjuncturale a S.U.A.” de a trage după sine ansamblul economiei lumii capitaliste, la „uriale deficite bugetare”, urmare a „ascensiunii vertiginoase a cheltuielilor de stat” care în prezent reprezintă în medie circa 50% din produsul social brut al statelor membre ale O.C.D.E., în timp ce în 1960 el reprezenta numai 30%⁰. Deficitele bugetare absorb fondurile de care economiile au nevoie pentru noi investiții și, în felul acesta, împiedică crearea de noi locuri de muncă.

Un alt fenomen nociv semnalat este anchilozarea statelor industrializate care, arată van Lennep, „caută cu disperare să mențină statu-quo-ul cu ajutorul unor măsuri defensive cum ar fi subvențiile”. Rigiditatea acestor state a dus la un fel de atroză economică, al cărei efect este frinarea posibilităților de realizare a unei creșteri economice constante, cu utilizarea cât mai deplină a forței de muncă și fără inflație.

În aceste condiții, puținul optimism manifestat în documentele de bază ale reuniunilor de la Washington se spulberă odată cu atingerea graniței dintre „Nordul bogat” și „Sudul sărac”, iar șansele restabilirii dialogului nu sînt mai clare azi decît în momentul ruperii lui. Țările în curs de dezvoltare, victime ale unor împrejurări independente de ele, nu se pot aștepta la un sprijin mai consistent din partea actualei organizări și funcționării a sistemului valutar-financiar internațional. Această, deși în vremuri excepționale ca acelea din prezent ar fi firesc să se recurgă la soluții la fel de excepționale, deci să nu se mențină condiționalități stabilite cu ani în urmă, cînd problemele valutare-financiare internaționale erau departe de a prezenta gravitatea celor din prezent.

Concluzii la reuniunile de la Washington

DEȘI AUSPICILE sub care s-au desfășurat reuniunile de la Washington nu erau favorabile realizării unui progres efectiv în domeniul relațiilor valutar-financiare internaționale — inițiatii știu în această privință că sesiunea Comitetului interimar urma să fie amînată de F.M.I. tocmai din cauza acestor auspicii și că ea a avut loc numai la insistențele repetate ale țărilor în curs de dezvoltare —, se spera că în limitele înguste ale ordinii de zi și ținînd seama de caracterul consultativ al organelor întrunite, să se facă totuși un pas înainte, măcar în maniera de abordare a problemelor, dacă nu în soluționarea lor.

În fond, din ordinea de zi a reuniunilor pe care am menționat-o la început au apărut ca preocupare esențială modalitățile de procurare de noi mijloace de lucru pentru organismele financiare internaționale: o nouă alocare de D.S.T. de către Fondul Monetar Internațional, soluționarea dificultăților financiare actuale ale A.I.D., majorarea capitalului Băncii Mondiale și C.F.I. Ce s-a putut obține pe această linie?

Despre o nouă alocare a D.S.T. s-a mai discutat și în alte împrejurări. Deși statutul F.M.I. a stabilit ca D.S.T. să devină principalul activ de rezervă al țărilor membre, în realitate proporția D.S.T. în totalul rezervelor (mai puțin aurul) a scăzut an de an. Aceasta, deoarece în anii 1982 și 1983 nu s-au mai alocat noi sume de D.S.T. Situația a fost creată în urma opoziției unor țări dezvoltate de a se respecta statutul F.M.I. și a se proceda la o nouă alocare. În concepția țărilor în curs de dezvoltare, alocarea ar fi avut o influență favorabilă asupra repartiției lichidității între diferitele grupări de state și ar fi contribuit la redresarea economiei mondiale. Argumentul principal al adversarilor unei noi alocări — stimularea inflației — este invalidat de contra-argumentul că o alocare rezonabilă de D.S.T. — așa cum au cerut țările în curs de dezvoltare — n-ar avea influențe inflaționiste cît timp în lume există atîtea capacități de producție neutilizate.

Pusă din nou pe ordinea de zi, de astădată a reuniunilor de la Washington, problema unei noi alocări de D.S.T. n-a avut altă urmare decît revigorarea vechii controversă dintre țările în curs de dezvoltare, interesate într-o asemenea alocare, și câteva țări industrializate, alergice la ideea creșterii rolului D.S.T. în cadrul rezervelor monetare internaționale.

Trecînd la punctul de pe ordinea de zi referitor la dificultățile financiare ale A.I.D., se poate spune că aceste dificultăți au o valoare emblematică pentru configurarea poziției actuale a țărilor celor mai bogate din lumea capitalistă față

de țările cele mai sărace. A.I.D. este un organism special înființat pentru țările care au un venit pe locuitor de mai puțin de 400 dolari S.U.A. El acordă credite pe o perioadă de 50 de ani, fără dobîndă. Este limpede că în aceste condiții, A.I.D. trebuie să-și impoziteze în permanență mijloacele financiare, iar calea improspătării o formează donațiile celor 33 de state care s-au declarat dispuse să contribuie la ameliorarea uneia din situațiile cele mai dramatice de pe planeta noastră.

Cea de a 7-a „reconstituire” a mijloacelor financiare ale A.I.D. se discută încă din 1982. Ultimele ședințe în această privință au avut loc în decembrie 1982 la Paris și în ianuarie 1983 la Washington, pentru a se determina țările să-și respecte angajamentul luat și în felul acesta să fie colectată suma de 16 miliarde dolari, considerată de Banca Mondială ca necesară pentru continuarea în anii viitori a activității de finanțare. Dar nici în trecut și nici acum la Washington nu s-a reușit să se realizeze înțelegerea necesară pentru obținerea chiar și a unei sume mai mici. Principala obstacol îl prezintă poziția S.U.A. care de la început au consimțit să aibă o contribuție de 42% din totalul „reconstituirilor” și care în prezent refuză să-și respecte cuvîntul dat.

Tergiversările continue au făcut să se apropie data de 1 iulie 1984, cînd A.I.D. va trebui să-și închidă ghișeele din lipsă de fonduri. Singura modalitate care, se pare, ar putea determina S.U.A. să iasă din expectativă ar fi oferta Japoniei de a avea o contribuție superioară celei la care au reflectat pînă acum americanii...

Un alt punct pe ordinea de zi a reuniunilor de la Washington l-a constituit majorarea capitalului Băncii Mondiale. Necesitatea acestei majorări a fost recunoscută în principiu încă de mai multă vreme, însă pînă în prezent nu s-au întreprins pași concreți în această direcție. B.I.R.D. poartă o răspundere principală pentru finanțarea pe termen lung a dezvoltării. Nu este pentru nimeni un secret că o finanțare adecvată pe termen lung este necesară dacă se vrea ca încrederea în sistemul financiar internațional să fie restabilită și ca repetarea crizelor financiare internaționale de genul celei din 1981—1982 să fie evitată. În condițiile în care finanțarea prin băncile comerciale s-a redus considerabil, în care asistența oficială pentru dezvoltare se situează în ansamblu cam la jumătate din angajamentul de 0,7% din produsul național brut, în care fluxurile de capital venite din partea țărilor exportatoare de petrol s-au restrîns odată cu reducerea pînă la dispariție a excedentelor de balanță ale acestor țări, rolul Băncii Mondiale a crescut considerabil.

S-a apreciat că volumul împrumuturilor Băncii Mondiale ar trebui să crească în perioada 1984—1987 într-un ritm anual de 6,2% pentru a putea face față necesităților minime ale dezvoltării. Dacă alte organisme similare (ne referim în special la organismele regionale de finanțare a dezvoltării) nu-și extind corespunzător rolul, iar Banca Mondială nu va obține sprijinul necesar, perspectivele dezvoltării într-un mare număr de țări vor fi crunt amputate.

Or, la recente reuniuni de la Washington nu s-a întrevăzut voința politică de a concretiza programul de majorare a capitalului B.I.R.D. Din partea țărilor în curs de dezvoltare s-a insistat asupra greșelii care s-ar face dacă s-ar considera că aceste țări urmăresc să arunce principala răspundere a dezvoltării pe umerii comunității internaționale. Există suficiente dovezi asupra măsurilor pe care popoarele și guvernele lor le iau pentru autofinanțarea propriei dezvoltări. În actualele condiții ale interdependenței economice, eficiența eforturilor proprii este însă dependentă de ceea ce se întîmplă în lume. Dacă eforturile proprii — după cum se pronunță țara noastră — nu sînt susținute de eforturile coordonate ale complexului economic internațional, dezvoltarea va bate pasul pe loc.

În acest context nu apare surprinzător că, în cadrul reuniunilor de la Washington, accentul pe caracterul inexorabil al procurării fondurilor suplimentare pentru finanțarea dezvoltării a fost însoțit de un accent la fel de puternic pe legătura indisolubilă dintre comerț și dezvoltare. Cine vrea ca omeniirea să progreseze, trebuie să acționeze pentru înlăturarea barierelor protecționiste și a celorlalte piedici puse în calea comerțului. Așa cum arată directorul general al F.M.I., pentru țările industriale, „comerțul liber nu este o problemă de bună voință, ci este în propriul lor interes”.

Reuniunile din aprilie 1984 s-au încheiat cu speranța că pînă la sesiunea anuală din septembrie a.c. a organismelor financiare internaționale va fi timp pentru găsirea de soluții. Căci, așa cum, de altfel, susține cu consecvență țara noastră, cu deosebire în actualele împrejurări problemele monetar-financiare ale restructurării sistemului monetar internațional trebuie să se înscrie cu prioritate în atenția tuturor țărilor, dezvoltate și în curs de dezvoltare.

dr. Costin C. KIRIȚESCU

Priorități în economie

U.R.S.S.: valorificarea rezervelor de dezvoltare a complexului agroindustrial

CONSFĂTUIREA economică unională consacrată problemelor complexului agroindustrial, desfășurată la sfârșitul lunii martie anul curent la Moscova a avut ca obiective, așa cum sublinia în cuvîntul de deschidere secretarul general al C.C. al P.C.U.S., K. Cernenko, examinarea sarcinilor actuale în vederea îndeplinirii hotărîrilor Plenarei din mai 1982 a C.C. al P.C.U.S. și a Programului alimentar al U.R.S.S. În cadrul consfăturii au fost analizate domeniul și direcțiile de acțiune pentru realizarea obiectivelor propuse, pentru valorificarea rezervelor de dezvoltare în continuare a complexului agroindustrial al țării. În sinteza care urmează sînt prezentate cîteva dintre cele mai importante aspecte examinate în cadrul lucrărilor Consfăturii, prezentate în presa și literatura de specialitate din U.R.S.S.

COMPLEXUL AGROALIMENTAR reprezintă în etapa actuală unul din sectoarele de bază ale economiei, supus exigențelor generale ale dezvoltării intensive. În cei aproape doi ani care au trecut de la Plenara din mai 1982, au fost obținute pe ansamblu rezultate însemnate, sintetic exprimate prin creșterea cu 5% a producției agricole globale în 1983 față de 1982, la nivelul de 134 miliarde ruble. Pentru prima dată în ultimii nouă ani toate republicile unionale au îndeplinit planul de achiziții la principalele categorii de produse zootehnice. Aceste rezultate s-au răsfrînt și asupra industriei prelucrătoare, care a realizat importante depășiri ale sarcinilor de plan.

Aplicarea măsurilor de intensificare a producției, de organizare a activității economice în domeniul agriculturii, se reflectă în îmbunătățirea indicatorilor activității economice a colhozurilor și sovhozurilor, a căror rentabilitate atinge 21%, beneficiile cifrîndu-se în 1983 la 7,4 miliarde ruble, fără a lua în calcul majorările de prețuri și adaosurile stimulative, care ridică beneficiul total la 23,3 miliarde ruble.

Inegalitățile semnalate în zone și raioane cu condiții climatice comparabile evidențiază însă rezerve depinzînd în mare măsură de organizare și pornind de la aceasta, una din sarcinile de bază va consta în îndeplinirea, de către fiecare subdiviziune administrativă nu numai a sarcinilor de producție globale, ci pentru fiecare produs în parte, atît la culturile vegetale, cît și în zootehnie.

Inzestrarea materială a agriculturii cu mijloace de mecanizare și chimizare a înregistrat progrese notabile. fiind însă necesară o mai mare receptivitate a industriilor respective pentru asimilarea de produse noi. Asistența acordată de instituțiile științifice din domeniul agricol progresează încă lent, sub nivelul necesităților.

Sistemul de ameliorări funciare însumează 21 milioane hectare, suprafață care asigură o treime din producția vegetală în ansamblu, în-

treaga producție de bumbac și orez, 3/4 din cea de legume și jumătate din producția de fructe și struguri. Prioritatea o reprezintă în acest domeniu, spre deosebire de anii precedenți, cînd eforturile au fost îndreptate aproape exclusiv spre crearea de sisteme noi, întreținerea și reconstrucția celor existente.

În zootehnie, intensificarea producției trebuie să îmbine construirea de complexe industriale cu preocupările pentru asigurarea bazei furajere și ameliorarea genofondurilor. Obiectivul creșterii producției impune totodată menținerea în atenție a unor rezerve cum sînt gospodăriile auxiliare ale întreprinderilor și gospodăriile personale.

Perfecționările aduse sistemului de gestiune a unităților agricole creează, așa cum dovedește experiența multor colective, posibilitatea autogestiei, cu condiția unor preocupări susținute în acest sens din partea cadrelor de conducere, a renunțării la introducerea formală a autogestiei sau la întîrzierea aplicării sale. Practic fiecare unitate de stat sau colhoz dispune de posibilități pentru creșterea producției, sporirea rentabilității și reducerea cheltuielilor. Ajutorul acordat de stat sub multiple forme se cere utilizat cu precădere pentru ridicarea economică a unităților rămase în urmă. Cointeresarea materială, parte integrantă a mecanismului economic aplicat în unitățile agricole a pus în evidență, după mai multe etape de experimentare, eficacitatea aplicării acordului global, ceea ce face necesară extinderea și utilizarea mai activă în practică a acestuia.

În actuala etapă o problemă de importanță specială o reprezintă — în viziunea unitară a unui complex agroindustrial, cu legături stabile între unitățile economice — dezvoltarea industriei prelucrătoare, a bazelor de depozitare și transport a producției. Asigurarea unui echilibru între dezvoltarea agriculturii și cea a bazelor de prelucrare, depozitare și transport constituie de altfel o preocupare majoră și în procesul de elaborare a noului plan cincinal.

Coordonate ale dezvoltării

R.D. Germană: orientări actuale în creșterea economică de tip intensiv

ÎNSCRIINDU-SE în strategia elaborată pentru anii '80, planul de dezvoltare economică a R.D. Germane în anul 1984 se axează pe creșterea în continuare a rolului factorilor intensivi în dezvoltarea economiei (sporirea gradului de utilizare a fondurilor fixe, introducerea pe scară largă a rezultatelor științei și tehnicii, creșterea rapidă a producțiilor competitive, reducerea consumurilor materiale și de muncă).

Potrivit prevederilor planului, venitul național urmează să crească în anul curent într-un ritm de 4,4%, care va depăși pe cel al producției industriale (3,6%); sporul acestuia din urmă se va realiza în proporție decisivă pe seama ameliorării productivității muncii. O amplă concentrare de eforturi și mijloace vizează accelerarea introducerii progresului tehnico-științific, scop în care se alocă 10,5 miliarde mărci, ceea ce reprezintă 5% din venitul național produs. Pe seama punerii în aplicare în industrie și construcții a noilor realizări ale științei și tehnicii se vor economisi, potrivit calculului anticipate, 572 milioane ore muncă, respectiv cu 76 milioane mai mult decît prevedea planul pentru anul precedent. Creșterea calității producției constituie o altă consecință a măsurilor menționate. În industria prelucrătoare ponderea produselor noi va spori la 20% din total (17% în 1983), iar pe ansamblu economiei, producția atestată ca avînd calitate superioară va depăși cu 20,3% nivelul anului anterior.

Industria constituie obiectul unor deplasări structurale în favoarea subramurilor avansate, ritmuri superioare mediei anticipîndu-se pentru producția de mașini-unelte și instrumente (6,5%), producția de echipamente electrotehnice și electronice (8,8%).

Măsuri complexe vizează modernizarea bazei tehnico-materiale a economiei naționale, pentru care se vor aloca investiții însumînd 49 miliarde mărci, din care mai mult de jumătate (26,6 miliarde) sînt destinate industriei. Utilizarea fondurilor de investiții este orientată cu precădere pentru lucrări de raționalizare a producției și reducere a ponderii cheltuielilor materiale. Producția de mijloace de raționalizare prin autoutilare urmează să înregistreze o creștere importantă (25%) în raport cu anul anterior.

Un domeniu de primă importanță pentru asigurarea procesului de reproducție îl reprezintă și în anul curent asigurarea bazei de materii prime și combustibili, unde accentul principal se pune pe exploatarea și utilizarea resurselor primare proprii, pe limitarea folosirii în scopuri energetice a combustibililor superiori și în primul rînd a țițeiului și gazelor naturale. Ponderea resurselor energetice proprii în consumul total de energie primară trebuie să crească în anul curent la 77,7% (75,9% în 1983).

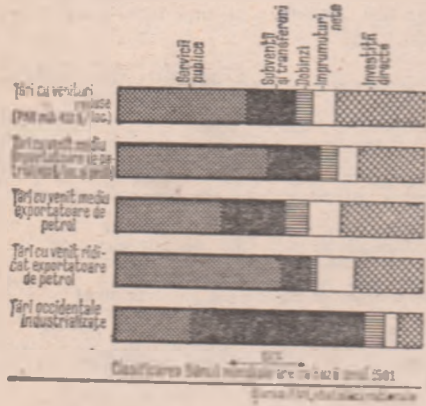
STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

Rolul statului în economia țărilor nesocialiste

SUBIECT controversat de teoreticienii occidentali, rolul statului evoluează ca amplitudine în funcție de una sau alta din etapele ciclului economic. După cum se știe — și practica demonstrează că în prezent acest fenomen este poate chiar mai evident datorită accentuării trăsăturilor crizei — în perioadele de criză o mare parte a întreprinderilor care nu pot rezista concurenței prin propriile mijloace financiare sînt preluate de stat, ca soluție ultimă în fața perspectivei falimentului; o dată însă cu primele semne ale depășirii crizei, unele firme se retrag de sub tutela statului, iar literatura de specialitate aduce, din nou, toate argumentele în favoarea liberei concurențe, a întreprinderii private, în general a descentralizării.

Cu alte cuvinte, dacă în perioadele de criză sectorului de stat i se cere — după cum menționează Raportul pe 1983 al Băncii Mondiale — „adaptare, flexibilitate, hotărîre în a înfrunța imprevizibilul și în a concentra energiile”, în stadiul actual — de ieșire lentă din criză — același document sugerează apelarea tot mai mult la mecanismele de piață aducînd ca argument economia ce se poate realiza în ce privește efortul administrativ al statului, carențele acestuia în materie de management.

Constituirea cheltuielilor publice, pe categorii, în 1980

Sectorul public reprezintă în majoritatea țărilor în curs de dezvoltare 15—20% din valoarea nou creată în P.I.B. și între 50% și 60% din totalul investițiilor. Pentru țările industrializate occidentale, ponderea sectorului public în valoarea nou creată este ușor mai redusă, în schimb partea deținută în investiții este cu mult diminuată — arată recentul Raport al Băncii Mondiale.

Intr-o analiză pe termen lung se constată totuși — cu unele variațiuni — creșterea continuă a rolului statului, exprimată prin creșterea continuă, în

ultimii 20 de ani, a raportului încasărilor-cheltuieli publice. Astfel, în cazul țărilor industrializate încasările statului au crescut — ca pondere în P.I.B. — de la 27—28% la 35%; o creștere însemnată a avut loc în cazul țărilor cu venit mediu pe locuitor — de la 15% în 1960 la peste 25% din P.I.B. în 1980, saltul cel mai spectaculos înregistrîndu-se în anii '70. Fenomenul este pus pe seama implicării sporite a statului în economie în domeniul valorificării resurselor naturale, ca soluție pentru obținerea resurselor financiare necesare industrializării. Dificultățile financiare și economice în general cu care se confruntă, pe termen lung, țările sărace se reflectă și în diminuarea continuă a încasărilor sectorului public. În deceniul trecut, acest fenomen a avut loc în condițiile în care criza petrolieră, urmată de recesiunea mondială au afectat în primul rînd și cel mai puternic țările sărace, lipsite de materii prime, de o industrie competitivă și deci de mijloace financiare suficiente.

În privința cheltuielilor, desigur că toate țările sărace sînt puternic afectate atunci cînd nu au acoperire în încasări stabile sau cînd acestea din urmă sînt diminuate din cauza unor factori exogeni.

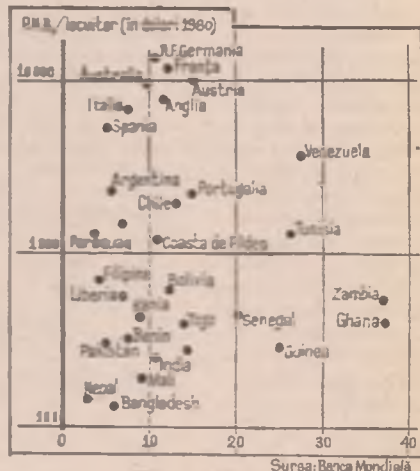
În funcție de nivelul de dezvoltare, structura cheltuielilor denotă atît preocupările prioritare cit, mai ales, posibilitățile și restricțiile cu care se confruntă statul. Astfel, serviciile publice (care includ și cheltuielile militare ale statului) aveau în 1980 cea mai ridicată pondere în P.I.B. în comparație cu nivelul înregistrat în celelalte grupe de țări, cu toate că și în acestea din urmă se constată o creștere rapidă, inclusiv ca urmare a antrenării lor continue în cursa înarmărilor.

Un alt capitol al cheltuielilor publice, subvențiile pentru întreprinderi și transferurile de fonduri neproductive deținea la nivelul anului 1980 cea mai mare pondere în bugetele țărilor industrializate, respectiv aproape 70%.

În ce privește investițiile, trebuie făcută — după cum se cunoaște — distincție între cheltuielile în sarcina propriu-zisă a statului (drumuri publice, școli, spitale, de exemplu) și investițiile întreprinderilor de stat. Statul ca producător și deci ca investitor continuă să dețină ponderea principală în întreprinderi ale marii industrii, în sfera financiară, avînd de asemenea un rol important în întreprinderile de transporturi și comunicații. În țările occidentale industrializate, ponderea întreprinderilor de stat în P.I.B. a crescut

intr-o proporție neglijabilă în deceniul 8, de la 9% în 1970 la 10% în 1980. Fără îndoială că această evoluție omite variațiile anuale legate de migrația întreprinderilor către și din sectorul de stat. În țările în curs de dezvoltare pentru care există date statistice, Banca Mondială apreciază că ponderea întreprinderilor de stat în P.I.B. a crescut, în medie, în perioada avută în vedere, de la 7 la 10%.

Ponderea în P.I.B. a întreprinderilor de stat, altele decît cele din sistemul financiar (dispersia în funcție de P.N.B./locuitor).

Cea mai mare parte a țărilor din această grupă se încadrează între 7—15%, marjele fiind însă deosebit de largi: de la 2—3% în Filipine și Nepal, la 38% în Ghana și Zambia, de exemplu.

Întreprinderile de stat contribuie, de asemenea, într-o măsură importantă la activitatea de investiții; în țările în curs de dezvoltare acestea contribuie cu circa 25% la formarea capitalului, cifra estompînd însă diferențele mari care există între țări în curs de dezvoltare exportatoare și respectiv importatoare de petrol. Datorită frecvențelor fluctuații deja amintite, dintr-un sector în altul, este încă și mai greu de stabilit cifra exactă pentru țările dezvoltate, de altfel mai scăzută decît în cazul celor în curs de dezvoltare, dat fiind — așa cum arătam la început — interesul scăzut al statului de a prelua sarcina suplimentară a gestiunii unor firme sau interesul scăzut al firmelor de a intra sub controlul statului în anumite perioade avantajoase pentru situația lor economică.

Em. S.

Piața internațională a cobaltului

ÎN TRIMESTRUL I a.c. conjunctura pe piața internațională a cobaltului a cunoscut o inversare evidentă de tendință, evoluind, spre deosebire de ultimii 3 ani, în favoarea furnizorilor care au reușit să impună dublarea prețurilor de vânzare. Astfel, la finele lunii martie a.c. societățile de stat pentru comercializarea cobaltului din Zair (societatea Sazacom) și din Zambia (Memaco) au decis fixarea pentru o perioadă de 3 luni a unui nou preț de vânzare pentru cobalt catodi la un nivel de 25 800 dolari per tonă, față de prețuri de 12 680 dolari/tonă care era în vigoare la începutul anului 1984.

Conjunctura internațională a cobaltului pe termen scurt și lung este determinată în principal de o serie de trăsături specifice legate atât de evoluția și modul de formare a ofertei, cât și de evoluția și structura cererii de consum pe domenii de utilizare. Producția și deci oferta de minereu și concentrate de cobalt evoluează în primul rând în funcție de producția de cupru și nichel, întrucât cobaltul rezultă ca un subprodus din exploatarea zăcămintelor de cupru (ca de exemplu în cazul Zairului și Zambiei) sau al zăcă-

mintelor de nichel (în Canada și Noua Caledonie). Ca urmare, oferta prezintă adeseori discrepanțe considerabile comparativ cu cererea de cobalt, ceea ce duce la formarea de excedente sau deficite însemnate și la fluctuații mari și rapide ale prețurilor. Totodată se evidențiază faptul că oferta lumii nesocialiste are un înalt grad de concentrare, principalele țări producătoare fiind Zair (care a realizat în anul 1982 circa 41% din producția țărilor nesocialiste), Zambia (16%), Japonia (12%), Canada (11%) și Finlanda (9%). De remarcat că de la 10 II 1983, principalele firme producătoare de cobalt din țările nesocialiste au constituit o organizație (Cobalt Development Institute cu sediul la Bruxelles) al cărei scop declarat este promovarea utilizării cobaltului în noi sectoare consumatoare paralele cu oprirea procesului de diminuare a consumului în domeniile tradiționale, precum și de a promova cercetarea și furnizarea de date statistice privind piața cobaltului.

Proprietățile deosebite și utilizarea cobaltului ca un element esențial în multe aliaje destinate industriilor aerospaciale, electrotehnice și electronice, ca

un component important în compuși chimici a determinat includerea acestui metal în rîndul metalelor de importanță strategică. Astfel, în S.U.A. principalele utilizări ale cobaltului sînt superaliajele (37% din consumul de cobalt în anul 1982), compușii chimici (24%), aliajele magnetice (17%), sculele așchietoare și rezistente la uzură (6%) și materiale de sudură (4%), în timp ce în Japonia principalele utilizări sînt aliajele magnetice (29%), oțelurile speciale (19%), carburile sinterizate (11%) și catalizatorii (10%).

Pină la finele acestui deceniu se apreciază o creștere medie anuală de 3-5% a cererii capitaliste de cobalt. Ca piețe potențiale cu perspective de creștere sînt de menționat îndeosebi industria magnetilor din cobalt și pămînturi rare (avînd în vedere că industria de autovehicule preconizează înlocuirea magneților feritici, ceea ce ar reduce greutatea specifică a automobilelor), industria superalioajelor din cobalt pentru aeronavele comerciale, posibilitatea folosirii cobaltului la bateriile de Zn-Ni ale autovehiculelor cu motor electric, utilizarea cobaltului la producerea peliculelor de acoperire a benzilor de plastic pentru videocasetofoane etc.

Nicolae NISTORESCU

Programe de dezvoltare

FILIPINE: priorități industriale

PRINCIPALELE obiective naționale majore ce urmează a fi realizate în actualul plan cincinal 1983-1987 vizează realizarea unei creșteri economice susținute, distribuția mai echitabilă a venitului național, creșterea calificării forței de muncă.

Politica în domeniul industrial promovată de autoritățile filipineze a fost modificată recent în lumina noilor cerințe ale economiei țării și ale conjuncturii internaționale. Astfel, a devenit necesar ca industria să fie restructurată pentru a deveni principala sursă a creșterii economice, a utilizării forței de muncă și a obținerii de deșeuri. În perioada de plan se prevede ca producția industriei extractive să se majoreze într-un ritm mediu anual de 6,8%, iar industria prelucrătoare într-un ritm mediu anual de 7,6%.

Strategia industrializării promovată în prezent are în vedere următoarele aspecte:

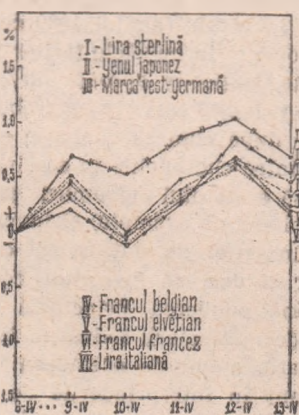
- accelerarea implementării principalelor 11 proiecte industriale mari: o toporie de cupru, o instalație de îngrășăminte fosfatice, o toporie de aluminiu, un combinat siderurgic integrat, programul Alcomgas - care urmărește reducerea dependenței țării de importul de țitel, prin înlocuirea cu alcool a 30% din consumul intern de benzină -, realizarea unui complex petrochimic, a unui combinat integrat de producere a celulozei și hîrtiei, dezvoltarea industriei cimentului, producerea de motoare diesel etc.
- îmbunătățirea distribuției în plan teritorial a industriilor, pentru o mai echilibrată repartizare a veniturilor și creșterea nivelului de trai în regiunile rămase în urmă;
- promovarea industriei mici și mijlocii;
- raționalizarea și restructurarea sectoarelor industriale cheie;
- sporirea cooperării și colaborării între guvern și sectorul privat în planificarea și implementarea politicilor și programelor de industrializare.

Schimburile comerciale dintre România și Filipine, au cunoscut în ultimii ani o evoluție pozitivă, concretizată în extinderea și diversificarea acestora. Nomenclatorul de export al țării noastre pe piața Filipineză este constituit din: vagoane de pasageri, tractoare agricole, autobasculante, autocamioane, camionete TV, autoturisme de teren, buldozere, produse chimice (sodă calcinată, uree, cauciuc sintetic, medicamente) etc. Importurile noastre din Filipine constau din: ulei de nucă de cocos, conserve de ananas, nichel, cobalt etc. În domeniul acțiunilor de cooperare menționăm livrarea de către partea română a unei instalații de foraj F-200, piese de schimb și asistență tehnică, livrarea unei centrale telefonice pentru 2 000 abonați în insula Laoag, furnizarea de utilaje, echipamente, proiecte, piese de schimb și acordarea de asistență tehnică pentru o centrală termoelectrică de 50 MW pe insula Cebu, asistență tehnică în domeniul minier etc.

Daniela STOICHIȚOIU

EVOLUȚII MONETARE

Modificări contradictorii pe piața valutară

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în intervalul 8-13 IV; bază: 6 IV 1984

ÎN INTERVALUL 9-13 APRILIE a.c. piața valutară internațională a cunoscut o activitate tranzacțională relativ restrinsă, majoritatea operatorilor adoptînd, în absența contrarilor unei tendințe clare de evoluție a poziției dolarului S.U.A., o atitudine de rezervă. Cursul dolarului față de principalele valute occidentale a prezentat mișcări contradictorii.

La începutul intervalului, după ce la finele săptămînii precedente taxa oficială a scontului fusese majorată cu 0,5% (la 9,0%), poziția dolarului a marcat o ușoară deteriorare, în parte ca efect al închiderii de poziții pentru asigurarea profiturilor, în parte ca urmare a faptului că în majoritate observatorii se așteptau la o sporire mai accentuată a scontului, cu 1%. Ulterior, noi temeri legate de perspectiva creșterii nivelului dobînzilor în S.U.A., alimentate și de aprecierile unor analiști potrivit cărora, pînă la finele anului în curs există posibilitatea ca nivelul dobînzii preferențiale „prime rate” să atingă 13,5% (față de 12% în prezent), dolarul S.U.A., a recuperat parțial din terenul pierdut pentru ca, în zilele următoare, în principal ca efect al publicării unor date interpretate ca relevînd o slăbire a ritmului activității economice în Statele Unite (între care reducerea volumului vânzărilor cu ridicata cu 2,2 puncte procentuale în martie a.c.) și a celor privind reducerea masei monetare în circulație pe noua săptămînă de raportare, poziția dolarului să se deterioreze din nou, ușor.

Lira sterlină era cotate, la finele intervalului analizat, la 1.425 dolari, comparativ cu 1.422,5 dolari la sfîrșitul săptămînii precedente (o apreciere a cursului față de dolar cu circa 0,7 puncte procentuale). Evoluția a fost motivată, între altele, și de publicarea datelor evidențînd menținerea la un nivel relativ scăzut a ritmului inflației (3,2% în termeni anuali în luna martie a.c.) și a celor așteptînd continuarea procesului de învioreare a activității din economie.

Valutele din cadrul Sistemului Monetar (West-) European au înregistrat procente de apreciere comparativ mai restrînse: marca vest-germană cu circa 0,5 puncte procentuale (de la 2,63 mărci/dolar la 6 aprilie la 2,6175 mărci/dolar la 13 aprilie a.c.), francul belgian cu circa 0,35 puncte procentuale (de la 53,74 la 53,56 franci/dolar), francul francez cu 0,3 puncte (de la 8,0850 la 8,06 franci/dolar), lira italiană cu 0,3 puncte procentuale (de la 1 628 la 1 623 lire/dolar). Procentul cel mai slab de apreciere a cursului față de dolar a fost înregistrat de francul elvețian, de circa 0,2 puncte (de la 2,1775 franci/dolar în ziua de 6 aprilie la 2,1725 franci/dolar la 13 aprilie a.c.), între altele și ca urmare a publicării datelor privind accentuarea deficitului comercial al țării (la 968,5 milioane franci în martie a.c. de la 933 milioane franci în luna februarie a.c.) și reducerea rezervelor de deșeuri în ultima decadă a luni martie a.c.

Yenul japonez era cotate, la finele perioadei analizate, la 224,25 yen/dolar, comparativ cu 225,50 yen/dolar în ziua de referință de 6 aprilie a.c. (apreciere cu circa 0,6 puncte procentuale).

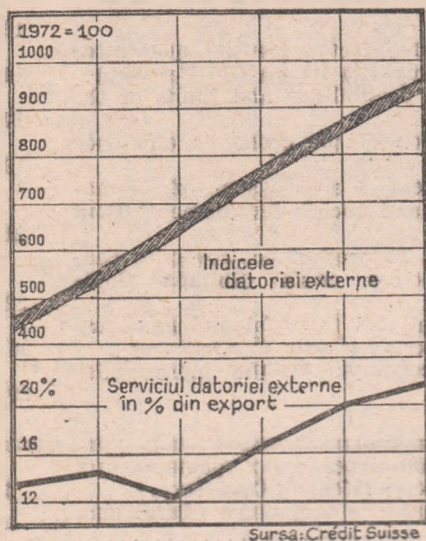
Dobînzile la fondurile în principalele eurovalute au prezentat, în majoritatea cazurilor, o evoluție ușor descendentă, și anume (se dau nivelurile de ofertă la depozitele pe 6 luni cotate în zilele de 6 și, respectiv, 13 aprilie a.c.): eurodolarii 11,25 și 11,0625%, euromărci vest-germane 5,9375 și 5,875%, euromărci elvețiene 3,9375 și 3,9375%, eurolire sterline 9,1875 și 9,125%.

Prețul aurului a oscilat în jurul nivelului de 380 dolari/uncie, situndu-se la al doilea fixing de la Londra din ziua de 13 aprilie 1984 la 379,25 dolari/uncie, comparativ cu 380,25 dolari/uncie la cît se fixase la finele săptămînii precedente.

Georghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU

Indicatori ai datoriei externe la scară mondială

COMENTIND evoluții recente ale datoriei externe internaționale, un raport al băncii elvețiene Crédit Suisse pune în evidență câteva fenomene semnalate

În 1983, emițind totodată unele aprecieri privind soluțiile în perspectivă. O primă constatare se referă la creșterea în continuare în 1983 a volumului datoriei externe pe plan mondial și la majorarea serviciului datoriei externe, care în medie depășește 20% din volumul încasărilor provenind din export (v. grafic). Numai dobânzile la datoria externă reprezintă peste 8% din încasăările la export. Semnele de redresare economică în mai multe țări dezvoltate și creșterea volumului lichidităților pe piața externă atenuează, după cum apreciază sursa, pericolul unui crah financiar mondial de care se vorbea în urmă cu un an sau doi. Problemele îndatorării la nivel internațional nu sînt însă rezolvate. Centrul lor de greutate se deplasează din domeniul monetar în cel economic. În acest context, multe din soluțiile paliative avansate anterior trebuie reconsiderate, pentru a evita o nouă agravare a impasului. Gradul ridicat de interdependență între economiile diferitelor grupe de țări impune din partea țărilor creditoare și a instituțiilor internaționale acceptarea de condiții favorizante pentru țările în curs de dezvoltare în procesul de reeșalonare a datoriei externe. Mijlocul cel mai important rămîne însă facilitarea exporturilor țărilor în curs de dezvoltare spre țările dezvoltate pentru procurarea de vizelor necesare rambursării datoriei externe.

Ungaria: rezultate și perspective în comerțul exterior

DATELE oficiale referitoare la comerțul exterior al Ungariei în anul precedent indică, pentru schimburile în

valute convertibile, obținerea unui excedent de 0,5 miliarde dolari, apreciat ca important, însă inferior nivelului anticipat prin plan. Exprimată în dolari, atât exporturile cit și importurile pe această relație de schimb, deși au înregistrat creșteri comparativ cu 1982. s-au situat sub prevederile de plan cu 10 și respectiv 6,4%. Evoluția nefavorabilă a prețurilor unor produse de export, în special la mărfuri agroalimentare, a condus la înrăutățirea raportului de schimb, concretizată într-o pierdere netă de 180 milioane dolari. Schimburile cu decontare în ruble transferabile au evoluat în ansamblu favorabil, însă balanța de plăți pe această relație de schimb a continuat să se mențină deficitară.

Pentru anul curent, sarcina principală a comerțului exterior ungar rămîne, ca și în anii precedenți, îmbunătățirea echilibrului extern, în acest scop planificîndu-se o creștere cu 5% a exportului și menținerea importurilor la nivelul anului 1983. Se anticipează dificultăți în atingerea obiectivelor, avînd în vedere incertitudinile privind piața externă, între care posibilitățile limitate de plată ale țărilor în curs de dezvoltare. Această situație impune căutarea mai activă a unor piețe alternative de desfacere. În ceea ce privește schimburile cu decontare în ruble transferabile, se intenționează realizarea unei balanțe comerciale echilibrate, ceea ce implică o creștere mai rapidă a exporturilor (7-8%), în condițiile menținerii importurilor la nivelul atins în anul precedent.

Discriminări în retribuirea muncii femeilor

ANALIZE publicate de curînd de Biroul Internațional al Muncii abordează, utilizînd date referitoare la mai multe state occidentale, diferite aspecte ale inegalităților de tratament între bărbați și femei în domeniul retribuirii muncii, începînd cu reglementările juridice și încheind cu comparații între nivelurile salariilor. Într-o formală sintetică, organismul citat apreciază de exemplu că în Europa (occidentală) „egalitatea de tratament între bărbați și femei este mai mult juridică decît reală”. De exemplu, în ciuda faptului că toate țările Pieței comune au ratificat o convenție a Organizației Internaționale a Muncii privind egalitatea în domeniul remunerării, aceasta rămîne un deziderat, pe care cauze social-economice îl împiedică să devină realitate. Sursa menționează că șomajul de proporții constituie principalul factor care face posibilă menținerea unor discriminări serioase în retribuirea muncii. Luînd ca bază salariile plătite bărbaților în activitățile neagricole, analizele efectuate arată că la nivelul anului 1982 în Japonia salariile femeilor erau, la calificare comparabilă, cu circa 47% mai mici, iar în țările vest-europene, deși decalajele sînt comparativ mai reduse și în unele cazuri în curs de atenuare, proporțiile acestora continuă să fie importante: în Marea Britanie și în Elveția 33%, în R.F. Germania

27%. Discriminări asemănătoare, mai accentuate dacă se iau în calcul numai salariile plătite în industriile prelucrătoare, se constată și în cazul altor țări occidentale.

Compensații pentru evoluția nefavorabilă a prețurilor externe

ÎN INCERCAREA de a limita fondurile destinate ajutorării țărilor în curs de dezvoltare din Africa, Caraibe și Pacific asociate Pieței comune, Comisia C.E.E. își conturează în prezent un nou punct de vedere în legătură cu modul de alocare. O astfel de orientare este vizată în cazul așa-numitului fond Stabex, menit să compenseze țările în curs de dezvoltare pentru pierderile suferite de pe urma evoluției nefavorabile a prețurilor la materiile prime exportate de aceste țări. Piața comună intenționează acordarea fondurilor de asigurări din partea beneficiarilor că ele vor fi folosite direct pentru ameliorarea situației sectoarelor aflate în dificultate și nu pentru a fi vărsate la bugetele țărilor respective. Aranjament al Convenției de la Lomé, Stabex nu a putut acoperi, în 1980 și 1981, decât 52,8 și respectiv 42,8% din cereri, datorită depresiunii prețurilor internaționale la materiile prime. Onorarea deplină a cererilor în 1982 (pe seama utilizării și a unora din fondurile repartizate pentru 1983), nu este însă de natură să satisfacă țările membre ale Convenției, care solicită majorarea contribuțiilor țărilor comunitare la fondul Stabex în viitorul buget aflat în curs de negociere.

Mongolia: orientări în politica de investiții

DESFĂȘURAREA activității de investiții, dirijată în proporție decisivă spre industrie și agricultură (80% din totalul investițiilor în cincinalul actual) constituie în ultimul timp obiectul unor măsuri de perfecționare, atît sub raportul definirii priorităților, cit și sub aspectul mecanismului economic. O trăsătură caracteristică a procesului investițional o reprezintă alocarea preponderentă de fonduri pentru construirea de obiective noi, în timp ce extinderea sau reconstruirea celor existente se limitează la cazuri de strictă necesitate. Printre prioritățile activității de investiții figurează întărirea bazei energetice și de combustibili a țării, asigurarea unei dinamici susținute a producției în industriile miniară, ușoară și alimentară. În agricultură, o atenție specială se acordă extinderii suprafețelor irigate, creșterii randamentelor și întăririi bazei furajere pentru zootehnie. Perfecționarea mecanismului economic în domeniul investițiilor urmărește cointeresarea întreprinderilor de construcții-montaj și a celor beneficiare în realizarea la termen și la parametrii prevăzuți a obiectivelor, acestea devenind, în ultimul timp, criterii importante în aprecierea activității întreprinderilor respective.

Revista ECONOMICA

Editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 16 din 20 aprilie 1984

- Importantă contribuție la extinderea tradiționalelor relații de prietenie și colaborare româno-iugoslave (Ioachim Silvestru) 1
- O nouă etapă în dezvoltarea calitativă a economiei (Angelica M. Vrabie) 2

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Realizarea exemplară a sarcinilor de plan. Flexibilitate și adaptabilitate la cerințele beneficiarilor (Cristian Gorie) 4
- Implicațiile progresului tehnic asupra creșterii productivității muncii (Petru Panțiru) 6
- Resurse pentru utilizarea la întreaga capacitate a fondurilor fixe (Constantin Ciocan) 8
- Creșterea producției agricole, în strinsă concordanță cu programul de autoaprovizionare (Ovidiu Popescu, Reghina Crețoiu) 10
- Autogestiunea în întreprinderi: răspun- deri, acțiuni, rezultate. Conducerea modernă a producției: condiție și stimul în funcționarea mecanismului economic (Adriana Olaru) 12
- Productivitatea muncii — factor strategic hotărâtor al ridicării calitative a economiei românești (II) (Barbu Gh. Petrescu) 14
- Cititorii au cuvântul 16

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- O problemă în dezbatere: Cerințe, posibilități și limite ale flexibilității organizatorice 17

TEORII ● IDEI

- Probleme privind cuantificarea eficienței economice (I. Căpanu, P. Wagner) 19
- Tehnologia conducerii, subsistem al științei conducerii dezvoltării economico-sociale (Emil Mihuleac) 21
- Școli ● curente ● economiști. Controverse teoretice privind actuala criză economică mondială (I) (Sultana Sută-Selejan) 22

ÎN SPRIJINUL CANDIDAȚILOR LA CONCURSUL DE ADMITERE ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL ECONOMIC SUPERIOR

- Producția de mărfuri în socialism (Maria Curteanu) 24

ECONOMIE MONDIALĂ

- Responsabilitatea organismelor valutare-financiare internaționale în lupta împotriva crizei (Costin C. Kirițescu) 26
- Țări socialiste. U.R.S.S.: valorificarea rezervelor de dezvoltare a complexului agroindustrial; R.D. Germană: orientări actuale în creșterea economică de tip intensiv 28
- Statistică internațională. Rolul statului în economia țărilor nesocialiste 29
- Tendințe — conjuncturi 30
- Mondorama 31

ÎN SUPLIMENT: Relații financiar-valutare și comerciale internaționale

IN THIS ISSUE

- An important contribution to the development of the traditional relations of friendship and collaboration between Romania and Yugoslavia (Ioachim Silvestru) 1
- A new stage in the qualitative growth of the economy (Angelica M. Vrabie) 2
- Flexibility and adaptation to the needs of the beneficiaries (Cristian Gorie) 4
- The impact of the technological progress on the productivity (Petru Panțiru) 6
- Resources for a full capacity utilization of the fixed assets (Constantin Ciocan) 8
- The growth of the agricultural output closely connected to the program of self-supply (Ovidiu Popescu, Reghina Crețoiu) 10
- The modern management of the productive activity: a condition and a stimulus for the efficient functioning of the economic mechanism (Adriana Olaru) 12
- Labour productivity — a decisive factor for the qualitative upgrowth of the Romanian economy (II) (Barbu Gh. Petrescu) 14
- A debated issue: requirements, possibilities and limits of the organizational flexibility 17
- Some issues on the quantification of the economic efficiency (I. Căpanu, P. Wagner) 19
- The technology of the management — a subsystem of the management science of economic and social development (Emil Mihuleac) 21
- Schools ● trends ● economists. Theoretical controversies concerning the current world economic crisis (Sultana Sută-Selejan) 22
- The responsibility of the international financial and monetary organism in the fighting against crisis (Costin C. Kirițescu) 26
- The role of the state in the economy of the nonsocialist countries 29

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Важный вклад в развитие румыно-югославских традиционных отношений дружбы и сотрудничества (Иоаким Сильвестру) 1
- Новый этап в качественном развитии экономики (Анджелика М. Врание) 2
- Примерное выполнение плановых заданий. Эластичность и приспособляемость к запросам заказчиков (Кристиан Горие) 4
- Влияние технического прогресса на рост производительности труда (Петру Панциру) 6
- Ресурсы для использования основных фондов на полную мощность (Константин Чокан) 8
- Рост сельскохозяйственной продукции в тесном соответствии с программой самообеспечения (Овидиу Попеску, Регина Крецою) 10
- Самохозяйствование на предприятиях: ответственность, меры, результаты. Современное управление производством: условие и стимул эффективного функционирования экономического механизма (Адриана Олару) 12
- Производительность труда — решающий фактор качественного роста румынской экономики (II) (Барбу Г. Петреску) 14
- Обсуждение проблемы: Требования, возможности и границы организационной эластичности 17
- Проблемы количественного измерения экономической эффективности (И. Кăпану, П. Вагнер) 19
- Технология управления — подсистема науки управления социально-экономическим развитием нашей страны (Эмил Михуляк) 21
- Школы — течения — экономисты. Теоретические разногласия относительно настоящего мирового экономического кризиса (Сультана Сутă Сележан) 22
- Ответственность международных валютно-финансовых организмов в борьбе против кризиса (Костин К. Киритеску) 26
- Международная статистика. Роль государства в экономике несocialистических стран 29

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică”. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămînal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptămînal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonindu-vă din timp și pe termene cit mai lungi, vă asigurați continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției: Bulevardul Magheru nr. 28—30, sectorul 1, cod 70 159, București.

Cititorii din străinătate se pot abona adresându-se la ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 136—137, telex 11 126, București, str. 13 Decembrie.

Redacția și administrația: 70 159 București, Bd. Magheru nr. 28—30, etaj 1, sectorul 1, Telefon 59 20 60. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1.

NU UITAȚI: AVEȚI ÎNTÎLNIRE CU PRIMĂVARA. CU CE VĂ ÎMBRĂCAȚI LA ACEASTĂ ÎNTÎLNIRE?

Confecțiile de primăvară — deja prezente în magazinele comerțului de stat — prin croială, culori, modele sînt creații de ultimă oră ale modei acestui sezon.

- Se poartă : pardesie din stofă și țesături pufoase, sport, elegante, cu multe accesorii — capse, cataramе, broderii...

- Se poartă : impermeabile din terciot, în nuanțe pastelate, și bej, și gri, și albe...

- Se poartă : scurte, bluzoane și jachete din reton, din diverse țesături terciot, uni sau în combinații de culori, cu multe accesorii...

- Se poartă tot ce este lejer, confortabil, ușor de întreținut, vesel...

Confecțiile au avantajul de a putea fi probate, de a încerca pe loc mai multe modele și variante de culori, de a compara și a alege ceea ce vă vine mai bine.

Cumpărați și... purtați cu plăcere !

OTILIA

Un dar util pentru femei într-o ingenioasă prezentare :
parfumul „OTILIA”

Miros plăcut, discret, persistent datorită conținutului bogat în uleiuri
eterice naturale.

Producător : ÎNTREPRINDERE DE PRODUSE COSMETICE
„MIRAJ” – BUCUREȘTI

Lei 5
(inclusiv suplimentul)